Beslut för bildande av Vålådalens naturreservat

Naturreservatets namn:	Vålådalens naturreservat
NVR-id:	2000893
Natura 2000:	Vålådalen SE0720084
Kommun:	Åre
Län:	Jämtland
Lägesbeskrivning:	Cirka 30 kilometer söder om Åre
Centrumkoordinater:	N: 7001700, E: 391500 (SWEREF99 TM)
Ingående fastigheter (hela eller delar av):	Bunnerviken 1:12, Bunnerviken 1:13, Bunnerviken 1:11(1), Bunnerviken 2:1, Hårbörsta 2:20, Hårbörsta 2:21, Hårbörsta 1:12, Hårbörsta 2:19(1), Åre-Berge 3:4(4), Åre-Berge 1:17, Kösjön 1:1, Landverk 1:3, Brattland 1:10, Brattland 2:14, Skårrsdalen 1:1, Ottsjö 1:53, Vålådalen 1:1(2), Vålådalen 1:1(1), Vallbo 1:1, Vallbo 1:25, Anariset 1:1, Tranris 1:1, Täveldalen 1:1, Hottö 1:1, Aumen 1:1, samt samfälligheterna Ottsjö s:8 och Brattland s:3.
Markägare:	Staten genom Statens Fastighetsverk och Naturvårdsverket samt enskilda markägare
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal:	121 086,9 hektar, varav 16 137,5 hektar produktiv skogsmark

Bland ingående fastigheter ska även Fångåmon 1:1 finnas med.

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en samt fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Vålådalens naturreservat**

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken följande beslut:

- Bildande av naturreservatet Vålådalen, 1988-02-22, länsstyrelsens diarienr 11.1211-754-82, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om utökning av Vålådalens naturreservat, 2016-10-17, länsstyrelsens diarienr 3230-2016, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om ytterligare föreskrift inom naturreservatet Vålådalen, 2019-06-03, länsstyrelsens diarienr 2963-2019, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Förlängning av interimistiska förbud inom naturreservatet Vålådalen, Åre kommun, 2022-04-04, länsstyrelsens diarienr 1678-2022, Naturvårdsregistrets ID-nr 2051781 och 2051782.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och en mosaik av värdefulla naturmiljöer i ett betespräglat storslaget fjäll- och skogslandskap, som sedan den senaste istidens slut präglats av ren och andra djur. Områdets kalfjäll, delvis brandpräglade naturskogar samt sjöar och vattendrag, våtmarker och gräsmarker inklusive dessa naturtypers ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är också att bevara områdets unika geologiska bildningar, terrängformer och källflöden. I syftet ingår även att bevara områdets väsentligen orörda och ostörda karaktär.

Syftet är vidare att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillhandahålla områden för ett varierat och hållbart friluftsliv.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekat att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet respektive Fågeldirektivet.

Syftet ska uppnås och tillgodoses genom att:

- fjällen samt huvuddelen av skogen, myrarna och ängarna får utvecklas fritt under inverkan av bete utfört av ren, vilda djur och i viss mån tamboskap
- förutsättningarna för naturbete för renen och andra djur ska tillgodoses och bibehållas för framtiden samtidigt som hänsyn tas till renskötseln då övervägande del av reservatet är beläget på renbetesfjäll
- sjöarna och huvuddelen av vattendragen samt de geologiska bildningarna och terrängformerna får utvecklas fritt under inverkan av naturliga landskapsprocesser
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand ska genom naturvårdsbränning eller spontan brand, som bedöms vara under kontroll, bibehålla sin brandprägel
- ängs- och betesmarker där slåtter eller bete format naturtypen upprätthålls och ska kunna restaureras genom naturvårdande skötsel, inklusive bete
- återställa vissa vattendrag och deras strandzoners naturliga strukturer samt säkerställa vattenvägar för vattenlevande organismer
- artinriktade åtgärder vid behov vidtas för att gynna biologisk mångfald av naturligt förekommande arter, särskilt hotade arter samt arter som legat till grund för utpekandet som Natura 2000-område
- områdets natur-, kultur- och friluftsvärden värnas och skyddas mot skador och störningar, genom zonering av reservatet och kanalisering av besökare
- åtgärder vidtas så att ett varierat och hållbart friluftsliv ska kunna utövas, i allt från tystnad och ostördhet i orörd zon, till tillrättalagt och besökstätare friluftsliv i de mer aktiva zonerna med ändamålsenliga anläggningar
- kommunikationsinsatser genomförs för ökad kunskap om reservatets syfte och föreskrifter, renskötsel samt fjällsäkerhet, med syfte att tillsammans med andra aktörer påverka långsiktigt hållbara beteenden
- säkerställa kontinuerlig samverkan mellan förvaltare och samebyar samt andra berörda aktörer, exempelvis kommun, näringsliv, intresseorganisationer, lokalbefolkning och i förekommande fall enskilda organisatörer.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet för enligt 7 kap. 5 § första stycket miljöbalken är:

- ett vidsträckt, betespräglat och mycket varierat fjäll- och skogslandskap, med vattendrag, sjöar och våtmarker, delvis kalkrika, väsentligen med karaktär av orördhet och ostördhet,

- kalfjällsmiljöer, alpina och subalpina kalkgräsmarker och serpentinfält samt fjällsippshedar och branter och lodytor med sina olika markförhållanden,
- gamla barr- och lövträd, flertusenåriga grankloner, levande brandskadade träd, tunt humusskikt i brandpräglad skog, torrträd och liggande död ved av barr- och lövträd i olika nedbrytningsstadier,
- bark- och vedlevande svampar, mossor, lavar och insekter samt marklevande svampar,
- kärlväxtflora och fågelfauna gynnad av fjällmiljö och naturskog,
- nationellt hotade, sällsynta eller störningskänsliga djurarter i fjäll- och naturskogsmiljöer,
- betes- och slåttergynnad kärlväxtflora, insektsfauna och svampfunga,
- ett stort sammanhängande välbuffrat vattensystem med sjöar och oreglerade, fritt strömmande vattendrag med naturliga strandmiljöer, sällsynta kräftdjur samt fiskarter med hög grad av genetisk integritet
- unika glacifluviala bildningar som rullstensåsar, dödisgropar, grusterrasser, strandlinjer, pyramidformationer, erosionsbranter och åslandskap bildade under den senaste istiden, samt utöver det kanjoner, dörrar (U-formade dalgångar), källor och källsjöar,
- stor variationsrikedom av naturtyper och arter att uppleva så som ren, kungsörn, lavskrika, järv, fjällräv, älg och röding och dessutom med för Sverige representativa natur- och kulturmiljöer,
- höga upplevelsevärden som storslagenhet, rymd, rent vatten,
- möjlighet till fysisk aktivitet, ensam eller i samvaro med andra,
- möjlighet till tystnad, återhämtning, reflektion och andlighet,
- tillgänglighet och tillgång till anordningar, bland annat markerade leder, rastskydd, dass, parkeringsplatser och information, med vissa områden som innebär god tillgänglighet för många människor,
- leder och anläggningar särskilt lämpliga för vandring och turskidor,
- möjlighet att få inblick i samisk kultur, och
- möta spår av nybyggarkultur.

Prioriterade bevarandevärden är också Natura 2000-naturtyper och -arter med signifikant förekomst i området:

- Natura 2000-naturtyper: alpina hedar (4060), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), alpina kalkgräsmarker (6170), öppna mossar och kärr (7140), näringsrik granskog (9050), ävjestrandsjöar (3130), alpina vattendrag (3220), aapamyrar (7310), skogbevuxen myr (91D0) samt kalkgräsmarker (6210).
- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhök (A082), brushane (A151), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare

(A139), fjällräv (1911), fjälluggla (A216), grönbena (A166), hökuggla (A456), jaktfalk (A102), jorduggla (A222), järpe (A104), järv (1912), kungsörn (A091), ljungpipare (A140), lo (1361), orre (A409), pärluggla (A223), silvertärna (A194), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), svarthakedopping (A007), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355) samt vitmossor spp. (1409).

Natura 2000-arter med signifikant förekomst i reservatet men som inte finns med i bevarandeplan: sparvuggla (A217), dvärgmås (A177).

Beskrivning av området

Naturvärden
Vålådalens naturreservat är ett vidsträckt område som ligger i sydvästra Jämtland, i Åre kommun, söder om Undersåker *Såahka* där man svänger av E14 vidare mot Vålådalen *Bijjie Spædtja* som är den naturliga utgångspunkten. Naturreservatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden, de omgivande sammanhängande fjällområdena Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*, Härjångsfjällen *Giebnieh*, delar av Lunndörrsfjällen och Anarisfjällen samt de friliggande fjällen Ottfjället och Hottögsfjället *Hihtege*. I reservatet ingår också den barrskogsklädda Rekdalen, där Rekån rinner, samt barrskogsområden norr om Ottfjället och Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*. Så gott som alla barrskogsområden inom naturreservatet har inslag av våtmarker. Höjden över havet inom reservatet varierar från 494 meter vid Ottsjöns strand till 1626 meter på toppen av Stora Härjångsstöten i sydvästra delen av området. Ytterligare drygt tio fjälltoppar inom reservatet är högre än 1400 meter över havet.

Berggrunden inom området utgörs av olika så kallade skollor, överskjutande bergmassa, från den skandinaviska bergskedjeveckningen. Skollorna ger fjällen asymmetrisk profil med sluttningar mot nordväst och branter mot öster. Erosionen är kraftigast i de östliga branta stupen. Mellan skollorna finns glidytor och krosszoner. I reservatsområdet finns så väl Seveskollan i väster som Särvskollan i öster, där Ottfjället utgör ett extraordinärt exempel. Här kan man i bland annat berggrundens terrängformer se hur diabasgångar skär sandstenens sedimentlagring i hög vinkel, vilket är tämligen ovanligt.

Jordarterna kännetecknas på kalfjället av ett tunt vanligen rikblockigt moräntäcke. Moränen jämnar ut landskapet så att täcket oftast är tjockare i sänkor och tunnare på höjderna.

Vegetationen i reservatet är mycket varierande. Områdets västra och norra del kännetecknas av kalkgynnad växlighet. Ju längre österut och

söderut man kommer dominerar torra ris och gräshedar på mark som är mer näringsfattig. Särskilt fjällvegetationen är generellt mer eller mindre präglad av renbete. Närings- och kalkkrävande kalfjällsvegetation förekommer mestadels i reservatets västra delar, främst i Härjångsfjällen *Giebnieh*, på fjället Gåsen *Gåasa*, i västra delen av Bunnerfjällen *Bunnervaerieh* och på Täljstensvalen norr därom samt på Södra Kyrkstensskaftet. I västra delen av Bunnerfjällen *Bunnervaerieh* samt norr om detta fjällmassiv finns dessutom serpentinfält med särpräglad flora.

I de skogklädda delarna av reservatet förekommer närings- och kalkkrävande vegetation bland annat på och söder om Vålåsen, delvis kring Nulltjärnarna, sydost om Södra Kyrkstensskaftet, på delar av Handölans stränder och i andra områden nära ån, i Hottögsfjällets *Hihtege* och Fangvalens sydsluttningar samt delvis i Skårrsdalen *Skåssjdaelie* norr om Ottfjället och i sluttningen mellan fjället och Ottsjön. I övrigt är det mestadels bärris eller ljung (*Calluna vulgaris*) delvis med inslag av renlavar (*Cladonia sect. Cladina*) som dominerar markvegetationen i reservatets skogar.

Barrskogarna i reservatet täcker drygt 26 000 hektar vilket motsvarar lite mer än en femtedel av ytan. En relativt stor andel är lågproduktiv skog eller impediment. Det mesta av skogen är grandominerad (*Picea abies*) och av bärristyp (*Vaccinium myrtillus*), i vissa områden med inslag av örter. På flera ställen förekommer dock områden som domineras av tall (*Pinus sylvestris*) eller björk (*Betula spp.*), ofta på mer grusig och torr mark. Större tallskogsområden finns sydväst och öster om Hottögsfjället *Hihtege*, björkskogsområden på Uvberget och på Hjulåsen finns både tall- och björkskogsområden.

Större områden orörda av skogsbruk och med gott om gamla träd och död ved finns i Rulldalen söder om Hottögsfjället *Hihtege* och på Furuberget öster om samma fjäll. Rulldalens sluttningar täcks av mestadels gles och ganska lövrik granskog av frisk ristyp, i Hottögsfjällets sydsluttningar dock örtrik och relativt högproduktiv granskog. Öster om Rulldalsforsen är skogen orörd av huggningar och innehåller måttligt till rikligt med lågor och torrträd. På Furuberget finns lågvuxen tallskog av torr lavristyp till skarp lavtyp på mycket blockrik mark. Även detta område saknar avverkningsspår och har rikligt med lågor och torrakor.

Urskogsliknande men plockhuggna områden förekommer på Hjulåsen, sydost om Norra Kyrkstensskaftet, kring Middagsvalen, kring Aumvalen väster om Hottögsfjället *Hihtege* och öster om Vattensjöarna, samt i vissa områden nära trädgränsen. Övriga skogsområden är måttligt till relativt mycket påverkade av gamla dimensionsavverkningar men är ändå naturskogar med höga naturvärden. Kalkpåverkad äldre barrskog

som kan klassas som kalkbarrskog finns i mindre områden på Vålåsen och kring Nulltjärnarna.

På Vålåsen förekommer björkdominerad skog som har föryngrats efter en skogsbrand år 1920 som berörde drygt 1500 hektar. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns dock brandskadade levande gamla träd kvar. Även tallurskogen på Furuberget är brandpräglad. I Rekdalen ska vidsträckta områden ha berörts av brand någon gång på 1860-talet.

I nordvästligaste delen av Anarisfjällen, nära gränsen för fjällbjörkskogen, ligger Gröndalens issjödelta och Issjödalen. Detta område innehåller ett av de svenska fjällens mest tydliga isälvskomplex med en mångfald av storslagna bildningar och utpräglade terrängformer av grus och sand. Isälvsavlagringarna i området, som omfattar flera kvadratkilometer består av stora grusterrasser, talrika dödisgropar, höga erosionsbranter, åslandskap och pyramidformationer. Det särpräglade området saknar nästan helt vegetation. Strax söder om den lilla Issjön ligger Sjukällornas dal, som är en ravin med ett stort källområde.

Andra geologiska bildningar formade av istider är de flera djupa U-formade dalgångarna i Lunndörrsfjällen, bland annat Lunndörren *Dåarranvaerie* och Storådörren, vilka delvis ligger inom reservatet. På berget Hjulåsen i Vålådalssänkan finns Hjulåsgravarna som är tre kanjoner vilka uppstått under avsmältningen av den senaste inlandsisen. I barrskogsområdet söder och väster om Vålåsen och österut till Grönvallen *Kruanavaellie* samt väster om Nulltjärnarna finns ett stort antal så kallade torrflätor, dvs torrlagda älvfåror från inlandsisens avsmältning som idag är naturligt öppna kalkrika ängsmarker. Liknande naturliga men kalkfattiga ängsmarker finns norr om Anarisfjällen.

Reservatet innehåller ett stort antal vattendrag, exempelvis Vålån, Tväråarna, Rullån, Källbäcken, Fångån, Stensån, Lunndörrsån och Tronnan, samt sjöar som Bunnersjöarna, Blanktjärnarna, Nulltjärnarna och Ångeltjärnarna, av vilka de flesta är relativt små. De enda lite större sjöarna är Vålåsjön och Vattensjöarna. I norr gränsar reservatet till Ånnsjön, Kösjön och Ottsjön och i väster till ån Handölan som mynnar i Ånnsjön. Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som perforerar terrängen och bidrar till stora biotopvariationer. I Östra Blanktjärnarna bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer.

Vattendragen och sjöarna i reservatet utgör ett sammanhängande vattensystem med alla typer av alpina vatten och med naturliga vattenståndsvariationer. Här finns en mångfald av bottenfaunaarter och livskraftiga fiskbestånd i ett välbalanserat fjällvattenekosystem, vilket numera är mycket sällsynt. Graden av mänsklig påverkan är låg och det finns inga artificiella vandringshinder.

Vattnen innehåller förhållandevis få arter av djur och växter vilket är typiskt i ett opåverkat kallt fjällvatten. Stora rödingar (*Salvelinus alpinus*), primitiva kräftdjur och en rad andra organismer bygger upp de enkla ekosystemen. I Vålån förekommer även storvuxen öring (*Salmo trutta*). I några högt belägna fjällsjöar finns isolerade, ofta småvuxna populationer av öring och/eller röding.

Vålåns vattensystem börjar i Dunsjön strax söder om reservatet och vattnet rinner sedan via Vålåsjön till själva Vålån. Längs vägen tillkommer flöden från Härjångsån, Lunndörrsfjällen och Stensån. Vålån är starkt strömmande från kalfjället ner till utflödet i Ottsjön. Höga flöden orsakar omfattande erosion och materialtransport. Flera större våtmarkskomplex finns i reservatet. Högst naturvärdesklass i länsstyrelsens våtmarksinventering (*Våtmarker i Jämtland*; rapport i serien *Natur i Jämtlands län 2002:2*) har Ånnsfloarna-Rekåfloarna öster om Ånnsjön och Vargtjärnsflätet söder om Vallbo *Movvele*. Kalkrika kärr förekommer kring Bunnersjöarna, på Vålåsen och väster om Nulltjärnarna.

Små ängs- och betesmarker skapade av människor och tamdjur finns på flera ställen intill bland annat gamla fäbodar i reservatet, till exempel i Rekdalen och norr om västra Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*. Flera av dessa är mer eller mindre igenväxta men i åtminstone Sörbotten, öster om norra Ottfjället förekommer höga naturvärden kopplade till slåtter och bete. Vid fjällägenheten Bunnerviken vid Ånnsjön finns mindre åkrar samt även betesmark och skogsbeten som betas av nötkreatur och häst. Storåsvallen, Bunnerviken och Sörbottnen är objekt i Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering.

Reservatet har sammantaget en varierande flora och fauna, vilket hänger samman med områdets storlek, mångfalden av biotoper och livsmiljöer och den till största delen låga påverkan av störning, exempelvis exploatering, avverkningar och annan mänsklig aktivitet. De nationellt hotade arterna fjällräv (*Vulpes lagopus*), järv (*Gulo gulo*), och jaktfalk (*Falco rusticolus*) förekommer över hela fjällområdet och järv även i skogslandet, liksom lo (*Lynx lynx*). Kungsörn (*Aquila chrysaetos*) rör sig över hela reservatet.

Området kring Bunnersjöarna med flera sjöar i närheten är fågellokaler med häckningsplatser för flera rödlistade änder och vadarfåglar, bland annat bergand (*Aythya marila*) och brushane (*Calidris pugnax*). Ytterligare en lång rad rödlistade fåglar förekommer i reservatet, bland annat berglärka (*Eremophila alpestris*), stjärtand (*Anas acuta*) och dubbelbeckasin (*Gallinago media*). I vissa högt belägna, ofta små, sjöar och vattensamlingar på kalfjället lever de sällsynta och rödlistade kräftdjursarterna fjällsköldbladfoting (*Lepidurus arcticus*) och

gälbladfotingen *Branchinecta paludosa* (saknar svenskt namn), vilka är mer eller mindre beroende av fisktomma vatten.

Bland växterna förekommer flera nationellt hotade arter som brunkulla (*Gymnadenia nigra*), fältgentiana (*Gentianella campestris subsp. campestris*), topplåsbräken (*Botrychium lanceolatum*), vityxne (*Pseudorchis albida*) och den mycket sällsynta arten skarptandad daggkåpa (*Alchemilla oxyodonta*), som är en endemisk art för mellersta Skandinavien, dvs den förekommer endast i denna begränsade del av världen. Även flera sällsynta eller rödlistade insektsarter är funna i reservatet, bland annat de hotade arterna violett guldvinge (*Lycaena helle*) och tajgafältmätare (*Heterothera serraria*) samt den sällsynta fjällvickerblåvingen (*Agriades orbitulus*). Ett stort antal rödlistade och hotade vedsvampar och lavar knutna till naturskog förekommer i området, bland annat tajgaskinn (*Laurilia sulcata*), fläckporing (*Anthoporia albobrunnea*), borsttagging (*Gloiodon strigosus*), liten sotlav (*Acolium karelicum*) och aspgelélav (*Collema subnigrescens*). Även ett antal rödlistade kalkgynnade marksvampar är funna, till exempel rutspindling (*Cortinarius ionophyllus*), olivinriska (*Lactarius olivinus*) och pluggtrattskivling (*Clitopaxillus fibulatus*).

Sammanlagt hela 133 rödlistade arter, samt en rödlistad underart, är hittills registrerade som förekommande i reservatet, för fåglar definierat som åtminstone lägsta häckningskriterium (se bilaga 8, Artförteckning). 50 av dessa räknas som hotade arter. Knappt hälften av de rödlistade arterna är kryptogamer som lavar, svampar och mossor. 36 av de rödlistade arterna är fåglar.

Kulturvärden
Fjällen som inbegriper Vålådalens naturreservat har varit befolkade sedan 6000 - 7000 f. Kr. Nästan överallt finns spår av mänsklig verksamhet. I naturreservatet finns flera hundra registrerade forn- och kulturlämningar. Det är boplatser, gravar, fångstgropar och fångstgropssystem, äldre färdvägar och rösade stigar, fäbod- och gruvlämningar och samiska kulturlämningar från olika tidsepoker.

Det som ibland kallas vildmark är ofta ett samiskt kulturlandskap, som har präglats av renbete under flera tusen år. Majoriteten av lämningarna i reservatet är spår efter äldre samisk renskötsel med tillhörande boplatser. Andra samiska kulturspår från olika tidsperioder är kåtor, renvallar, rengärden, härdar, bengömmor, förvaringsanläggningar, förvaringsgropar, gravar, offerplatser, platser med tradition med mera.

Jordbruksbefolkning och samer har på ett variationsrikt sätt använt naturtillgångarna i skogen genom vedtag, höslåtter, skogsbete samt fäboddrift. Flera gamla fäbodar ligger i reservatet och på några av dem finns byggnader kvar. Det finns också immateriella värden så som

ortnamn på sydsamiska och svenska i området, samt biologiska kulturarv i anslutning till de samiska boplatserna och fäbodarna.

Området i och anslutning till reservatet har en tidig turismhistoria. I slutet av 1800-talet öppnades Möllers pensionat i Västra Vålådalen, som drevs i olika former i nära hundra år. År 1923 öppnades Västra Vålådalens turiststation intill det då väletablerade Möllers. Idag är Naturum Vålådalen inrett i det före detta pensionatet.

Renskötsel
Den traditionella, naturbetesbaserade renskötseln, som har präglat det fjäll- och skogsområde inom vilket reservatet ligger, är en central del av samisk kultur och samfundsliv. Även jakt, fiske och slöjd ingår som viktiga delar i renskötseln. Naturreservatet är till största delen beläget på renbetesfjäll och brukas aktivt av samebyarna Handölsdalen och Tåssåsen. Olika delar av naturreservatet används under olika tider på året och alla delar fyller sina specifika och värdefulla funktioner för renskötseln.

Inom reservatet finns god tillgång på rent vatten och betesmark av bra kvalitet. Även platser för väl fungerande renbete, kalvning och för återhämtning efter kalvningen finns. Störningar från besökare och rovdjur kan dock försämra tillgängligheten till betet, liksom kalvarnas möjligheter att överleva och utvecklas på bästa sätt.

De pågående klimatförändringarna påverkar också renarnas betesmöjligheter. Ett varmare klimat innebär sannolikt mer växtlighet, men samtidigt påskyndas vegetationens tillväxt vilket kan försämra näringsintaget för renen. Högre temperaturer påverkar även snölegornas antal och storlek och i förlängningen tillgången på det färska bete som succesivt blir tillgängligt när legorna smälter. Snölegornas funktion som tillflyktsorter mot hetta och insekter försämras också i takt med att deras antal och storlek minskar.

Renbetesfjället hyser många värdefulla naturvärden och skyddsvärda arter som är starkt beroende av ett fortsatt bete. Om betet uteblir kommer öppna marker på sikt att växa igen på olika sätt och arter som ängspiplärka (*Anthus pratensis*), brunkulla (*Gymnadenia nigria*), fjällgentiana (*Gentiana nivalis*) riskerar att försvinna. För att vårda och bevara renbetesfjället med dess säregna natur och artrikedom föreligger behov av att säkerställa att renskötseln fortsatt kan bedrivas samt att renskötselanordningar får anläggas och underhållas.

Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar reservatet, som fornlämningar, boplatser, leder, stigar och ett öppet betespräglat landskap. Renbetet formar och bibehåller landskapets karaktär och vegetation, och även vissa kulturmiljöer bevaras av renens betande. Områdets naturmiljöer utgör en grund för renskötsel och

renbetet bidrar i sin tur till den biologiska mångfalden i det öppna, sammanhängande landskapet.

För ett säkerställt renbete och en välmående renskötsel behöver landskapet vara sammanhållet och ekologiskt stabilt. Olika områden och möjligheten för renen att förflytta sig däremellan, så kallade funktionella samband, skapar grundläggande förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel (se Renskötselåret med sina åtta årstider, bilaga 6) och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglat fjällandskap.

Friluftsliv och rekreation
I Vålådalens naturreservat finns ett historiskt etablerat, omfattande och varierat friluftsliv, med väl utbyggd infrastruktur. Friluftslivet fördelas i tid och rum efter de förutsättningar som årstidsväxlingarna och det mångfasetterade landskapet ger.

Reservatet erbjuder en stor bredd av möjligheter till friluftsaktiviteter, upplevelser och rekreation, för alla typer av besökare. Förutsättningar finns för ett tillrättalagt friluftsliv, exempelvis korta utflykter för familjen till lättillgängliga vindskydd, eller organiserade dagsaktiviteter för den naturintresserade eller ovana. Det finns även möjligheter till ett mer avancerat och självständigt friluftsliv, utan tillgång till anläggningar, för friluftsexperterna och de mycket fjällvana. Zoneringen av reservatet (fyra zoner) från orörd zon helt utan anläggningar, till högaktiv zon med hög grad av tillrättaläggande och tillgänglighet säkerställer att förutsättningarna för ett varierat och hållbart friluftsliv bevaras.

Reservatet nås enklast norrifrån, antingen med bil, eller med tåg till Undersåker *Såahka*. Från Undersåker tar man sig vidare med buss eller taxi till Vålådalen *Bijjie Spædtja* eller Vallbo *Movvele*. Från dessa byar utgår sommar- och vinterleder ut i reservatet, antingen för kortare dagsturer till flerdagarsturer med övernattning i tält eller fjällstugor. Andra startpunkter som nås med bil är exempelvis söderifrån från Tossåsen och Ljungdalen och västerifrån via Storulvån (som också nås med tåg och buss).

I delar av reservatet finns god tillgång till friluftsanläggningar, såsom markerade leder, rastskydd, dass och övernattningsstugor. En del av lederna ingår i det statliga fjälledssystemet, medan andra är reservatsleder. Två av vinterlederna i reservatet är upplåtna som allmänna skoterleder. Skoterkörning utanför allmän vinterled är förbjuden. Skotertrafik på allmän vinterled regleras i särskild föreskrift (se Upplysningar).

Såväl i anslutning till som inne i reservatet finns tillgång till information, särskilt i de områden och zoner som är tillrättalagda för att erbjuda god tillgänglighet för ett stort antal besökare. Både leder och anläggningar i

reservatet är särskilt lämpliga för aktiviteter som vandring och turskidor.

Naturreservatet kännetecknas av ett mycket varierat natur- och kulturlandskap, med fjäll, ängar, vattendrag, våtmarker, geologiska bildningar och naturskogar. Här finns ytor med rymd och vidsträckta vyer, men även mer avgränsade, skogbevuxna och kuperade områden. Dessa områden bidrar till såväl upplevelser som rekreation. Den stora variationsrikedomen av naturtyper och arter är av högt värde i sig. Även chansen att få se eller möta spår av särskilt karakteristiska fågel- och djurarter som exempelvis kungsörn (*Aquila chrysaetos)*, lavskrika (*Perisoreus infaustus*), järv (*Gulo gulo*), fjällräv (*Vulpes lagopus*), älg (*Alces alces*) och ren (*Rangifer tarandus tarandus*), kan berika upplevelserna.

Reservatet erbjuder även upplevelsevärden i form av rent vatten, stillhet, naturligt ljus, mörker, tystnad och frånvaro av bebyggelse. Här finns områden av ”vildmarkskaraktär” utan anordningar som skapar förutsättningar för upplevelser av ostördhet och orördhet samt storslagenhet, skönhet, rymd, vidd etc. Det finns platser för enskild återhämtning och reflektion, men även platser där besökaren kan utöva friluftsliv tillsammans med många andra, i oorganiserad eller organiserad form. Reservatet erbjuder möjligheter för olika slags friluftsliv med en stor bredd av friluftsvärden för olika typer av besökare.

Vanliga aktiviteter i naturreservatet är vandring, löpning, längdåkning och turskidåkning. Även jakt och fiske förekommer frekvent. Under senaste decenniet har nyare aktiviteter som exempelvis cykling, toppturskidåkning, skejting och kiting blivit allt mer populärt.

Vålådalens naturreservat är präglat av samisk kultur och nybyggarkultur vilket har skapat ett unikt landskap. De höga och varierande natur- och kulturvärdena möjliggör i sin tur friluftsliv med höga upplevelsevärden.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra eller på ett karaktärsförändrande sätt underhålla byggnad eller annan anläggning, till exempel boningshus, uthus, fäbodbyggnader, vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro, stängsel eller jakttorn,
2. utöka befintlig byggnad eller anläggning eller ändra befintlig byggnad eller anläggning för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än byggnaden eller anläggningen tidigare varit använd till,
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
4. anlägga väg, led, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
5. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållanden,
6. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
7. medvetet införa eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
8. plantera in fisk eller agna med levande fisk,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
10. placera ut saltstenar i anslutning till källor och källdråg samt mjukmattekärr och myrtyper blötare än denna,
11. framföra motordrivet fordon annat än på bilvägar (se karta, bilaga 1, 1a och 1c),
12. fiska, förutom att bedriva isfiske, i område som omfattas av föreskrift C19

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

13. riva bäverdammar eller installera s k ”beaver deceiver” i syfte att reglera vattennivå,
14. dikesrensa,
15. bedriva utmarksbete med tamboskap av inhemska djurarter, exempelvis ko, får, get och häst, samt uppföra anordningar som är nödvändiga för betesdrift,
16. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar anläggs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning och underhåll av naturreservatets yttergränser,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor och -skyltar,
3. underhåll av leder markerade på karta (bilaga 1 och 1a-g) inklusive vid behov spångning, byggande av broar, utförande av nödvändiga markåtgärder, röjning av mindre träd, buskar och grenar samt

åtgärda (utan att forsla bort) farliga träd eller träd som fallit över leden,
4. anläggande av led inom högaktiv, aktiv och lågaktiv zon (se karta, bilaga 1, 1a-g),
5. underhåll av befintliga statliga anordningar för friluftsliv, inklusive vid behov röjning av mindre träd och buskar samt åtgärda (utan att forsla bort) farliga träd eller träd som fallit över anordningarna,
6. anläggande och underhåll av anordningar såsom rastskydd, eldplatser och torrdass i högaktiv, aktiv och lågaktiv zon (se karta, bilaga 1, ~~1a, 1b och 1d~~),
7. naturvårdsbränning eller brandefterliknande åtgärder i talldominerade eller brandpräglade områden, samt anläggande av mineraljordssträngar för brandavgränsning och dylikt för att kunna genomföra åtgärden,
8. röjning och slåtter av ängs- och betesmarker där slåtter eller bete format naturtypen,
9. plantering för återetablering av växtlighet i områden markerade på karta (se bilaga 1~~, 1b och 1d),~~
10. utmarksbete av tamboskap av inhemska djurarter, exempelvis ko, får, get och häst, samt uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdrift,
11. återställning av naturliga strukturer i vattendrag och intilliggande strandzoner, vilket inbegriper fällning av träd och uttag av sten/block i strandkanter samt tillförsel av lekgrus och nödvändig körning med erforderliga anläggningsmaskiner i vattendrag samt närmaste väg från bilväg till vattendrag (se karta bilaga 1),
12. byte av vägtrumma, utbyte av vägtrumma mot valvbåge, eller tröskling i syfte att skapa fri passage i vattendrag för vattenlevande organismer, vilket inbegriper markarbeten och nödvändig körning med erforderliga anläggningsmaskiner,
13. återställning av dikade våtmarker genom pluggning eller igenläggning av diken vilket inbegriper markarbeten och nödvändig körning med erforderliga anläggningsmaskiner,
14. borttagning av för området främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter med fysiska metoder, exempelvis fångstanordningar,
15. gynnande av fjällräv genom jakt på rödräv, även med fångstanordningar
16. undersökning och dokumentation av mark, vegetation och arter samt besökarmönster i uppföljningssyfte, exempelvis rovdjursinventering eller fjällrävsinventering.

I föreskrift B6 ska "1a, 1b och 1d" ersättas med "1a-d".

I föreskrift B9 ska ", 1b och 1d" ersättas med "och 1b".

Föreskrift B11 ska hänvisa även till bilaga 1e.

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller skada växande träd, buskar eller döda träd (torrakor och lågor) eller annan död ved,
2. göra åverkan på mark, berg och block, samt att i högaktiv zon anlägga eldstäder i form av till exempel stenringar,
3. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
4. anlägga eller markera upp stig, led eller ny stigsträckning, varken tillfälligt eller permanent,
5. framföra motordriven vattenfarkost,
6. framföra motordrivet fordon annat än på utpekade vägar (se karta, bilaga 1, 1a, 1c och 1f),
7. starta och landa motordriven luftfarkost, inklusive drönare,
8. införa eller sprida främmande arter och övriga för området icke naturligt förekommande arter,
9. elda, annat än med medhavd eller tillhandahållen ved eller löst liggande tunna grenar och kvistar eller på friluftskök eller motsvarande, inom aktiv, lågaktiv och orörd zon (se karta, bilaga 1, 1a-e och 1 h),
10. elda inom högaktiv zon samt inom område för beträdnadsförbud vid Östra Blanktjärnarna, annat än i friluftskök eller motsvarande eller med medhavd eller tillhandahållen ved på särskilt angivna eldplatser (se karta, bilaga 1 ~~och 1b~~),
11. cykla, annat än på väg, eller på för cykling särskilt markerade leder. Cykling på särskilt markerade leder får endast ske från och med 19 juni till och med 30 september (se bilaga 1, 1a-d och 1f-g),
12. cykla utanför särskilt markerade leder, annat än vintertid på väl snötäckt mark. Cykling på väl snötäckt mark får endast ske från och med 1 oktober och som längst till och med den 19 april,
13. cykla på ledsträckorna Grönvallen-Issjödalen-Pyramiderna-Grönvallen samt Tjallingen-Gåsåns vindskydd, från och med 1 september till och med 14 juli (se karta, bilaga 1,1d och 1f),
14. övernatta i tält, vindskydd eller motsvarande i vissa områden vid Östra Blanktjärnarna, Grönvallen, sydöstligaste Issjödalen och Pyramiderna (se karta, bilaga 1, 1b och 1d),
15. rida eller leda häst i högaktiv zon annat än på särskilt markerade ledsträckor, samt i områden med beträdnadsförbud vid Östra Blanktjärnarna och Pyramiderna, samt längs del av ledsträcka i sydöstligaste Issjödalen (se karta, bilaga 1, 1a, 1b och 1d),
16. använda båt eller annan vattenfarkost i Rekån och Östra Blanktjärnarna (se karta, bilaga 1 och 1b),
17. beträda marken i två områden vid Pyramiderna (se karta, bilaga 1 och 1d),
18. från och med 1 maj till och med 18 juni vistas på ledsträcka vid sydostliga delen av Östra Blanktjärnarna (se karta, bilaga 1 och 1b),
19. beträda marken utanför markerad led och utsiktsplats vid Östra Blanktjärnarna, med undantag för när marken är väl snötäckt (se karta bilaga 1 och 1b).

I föreskrift C10 ska "och 1b" ersättas med ", 1a och 1b".

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Utöver vad som annars gäller i lag och författning samt i övriga reservatsföreskrifter (enligt ovan) gäller följande för organiserat friluftsliv och tävlingsverksamhet (se definition i Upplysningar):

Det är förbjudet att inom naturreservatet

20. rida i lågaktiv och orörd zon,
21. arrangera tävlingar eller motsvarande i lågaktiv och orörd zon.

Det är förbjudet utan föregående samråd med länsstyrelsen

22. cykla eller rida i aktiv zon,
23. övernatta i tält, vindskydd eller motsvarande i aktiv, lågaktiv och orörd zon,
24. göra dagsturer med fler än 10 personer/arrangemang från och med 1 april till och med 18 juni, samt från och med 20 augusti till och med 30 september, i orörd zon.

Det är förbjudet att utan tillstånd arrangera tävlingar eller motsvarande (se definition i Upplysningar)

25. med fler än 20 deltagare, i högaktiv och aktiv zon utanför reservatsleder och preparerade skidspår, från och med 19 juni till och med 30 november,
26. med fler än 70 deltagare, i hela högaktiv och i hela aktiv zon, från och med 19 juni till och med 30 november,
27. med fler än 100 deltagare, i högaktiv och aktiv zon utanför preparerade längdskidspår och leder, från och med 1 december till och med 19 april.

Undantag från föreskrifterna

A- och C-föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för (hänvisning till föreskrift i parentes (xx)):

a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs, inklusive att använda motordrivet fordon eller arbetsmaskin eller rida häst, för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan (A1-A6, vissa C-föreskrifter),
b) att bedriva renskötsel i enlighet med gällande lagstiftning. Den som uppfört anläggning för renskötsel ansvarar för underhåll samt bortforsling vid avveckling,
c) att framföra motordrivet fordon i terräng för räddningstjänst samt vid polisiära ärenden (A11),
d) särskilt utsedda personer från länsstyrelsen och samebyn att använda motorfordon på väl snötäckt mark vid inventering av rovdjur (A11),
e) Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Lantmäteriet, Tullverket, Länsstyrelsen, förvaltaren (i samband med tjänsteutövning) samt berörd sameby (i samband med renskötsel) att starta och landa med luftfarkost (C7),

f) att starta och landa med luftfarkost vid ambulanstransporter när de används i räddningsinsatser enligt bestämmelserna i lag om skydd mot olyckor (2003:778) (C7),
g) att framföra motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand (A11, C6),
h) att använda hund, motorfordon eller luftfarkost vid skyddsjakt (A11, C6, C7),
i) statlig eller kommunal personal att i tjänsteärende om nödvändigt framföra motordrivet fordon, även på barmark (A11, C6),
j) jakt enligt Jaktlag (1987:259) och Jaktförordning (1987:905), med undantag för rivning av bäverdammar. Tillfällig varningsskylt för pågående jakt får uppföras, under förutsättning att skylt tas ner när jakt inte bedrivs (C3),
k) fiske enligt gällande lagar/bestämmelser (C3),
l) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt (A1),
m) om nödvändigt gå in alternativt använda motorfordon i område med beträdnadsförbud för att hämta fällt vilt eller gå in i sådant område för att hämta hund som ställt vilt (A11, C6, C17-19),
n) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (<450kg), där färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador (A11, C6),
o) att framföra snöskoter på väl snötäckt mark under föreskriven tid längs skoterleder (se karta, bilaga 1, ~~1a och 1d~~),
p) att med snöskoter eller pistmaskin eller motsvarande fordon preparera skidspår längs utpekade skidspårssträckningar (se karta, bilaga 1, ~~1a och 1b~~) (C6),
q) för fast bosatta i Fångåmon, Vallbo *Movvele*, Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Östra Vålådalen att på väl snötäckt mark färdas med snöskoter i utpekade områden (se karta bilaga 1) (C6),
r) normalt underhåll (definition, se bilaga 4) av befintliga vägar inom naturreservatet (se karta, bilaga 1) (A4, C4),
s) underhåll av befintliga stigar och skidspår (se karta, bilaga 1 ~~och 1c~~) genom uppmärkning, att fallna träd över stig eller skidspår får flyttas undan från stigen, om så krävs först kapas, samt att upp till 1 m från stig får sly röjas och inväxande grenar tas bort (A4, C4),
t) att som fastighetsägare utföra underhåll av befintliga stigar (se karta, bilaga 1, ~~1c och 1e~~), genom att fallna träd över stig får flyttas undan från stigen, om så krävs först kapas, samt att upp till 1 m från stig får sly röjas och inväxande grenar tas bort (A6, C4),
u) att kapa och flytta undan träd som fallit över byggnader, inklusive intilliggande uthus och andra anläggningar (se karta, bilaga 1 och ~~1a-g~~). Träden ska lämnas i terrängen (A6, C1),
v) borttagning av buskar och träd <5 cm grova på ett avstånd av upp till 10 m från byggnader, inklusive intilliggande uthus och andra anläggningar (se karta, bilaga 1 och ~~1a-e~~) och upparbetning av sådana buskar och träd till ved. Större träd, även på längre avstånd från huset, får fällas om de lutar och riskerar att falla över huset, men ska lämnas i terrängen. (A6, C1),

I undantag o ska "1a och 1d" ersättas med "1a, 1b, 1d, 1e och 1h".

I undantag p ska "1a och 1b" ersättas med "1a, 1b och 1d".

I undantag s ska "och 1e" ersättas med "1a, 1b, 1d, 1e och 1h".

I undantag t ska "1c och 1e" ersättas med "1a-e och 1h".

I undantag u ska "1a-g" ersättas med "1b-e".

I undantag v ska "1a-e" ersättas med "1b-e".

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

w) arrendator att i enlighet med gällande avtal nyttja fjällägenheten Bunnerviken (se karta, bilaga 1 ~~och 1c~~),
x) att som ägare till fastigheterna Bunnerviken 1:12 eller 1:13 (se karta, bilaga 1 ~~och 1c~~) inom egen fastighet underhålla parkeringsplats samt sätta upp stängsel (A4, C4),
y) att som ägare till fastigheterna Bunnerviken 1:12 eller 1:13 (se karta, bilaga 1 ~~och 1c~~) inom egen fastighet slå eller klippa gräs och örter, odla och bearbeta marken, tillföra naturgödsel, så, plantera, odla icke spridningsbenägna växter, skörda grödor, beskära träd och buskar samt bedriva djurhållning och bete med inhemska djurarter (C1),
z) arrendator att i enlighet med gällande arrendeavtal nyttja turistanläggningarna Stensdalsstugorna, Gåsenstugorna, Vålåstugorna och Lunndörrsstugan,
å) att som rättighetshavare i enlighet med gällande rätt till mast utföra besiktning och normalt underhåll av mast på Middagsvalen, markerad på karta (bilaga 1 och 1a) att vid dessa arbeten om nödvändigt framföra motordrivet fordon i terräng, företrädesvis på väl snötäckt mark, samt att vid behov anlägga ny mast på samma plats som den befintliga (A1),
ä) att som rättighetshavare utföra underhåll av elledningar, dra nya ledningar på samma plats och på samma sätt som befintliga samt besiktning av befintliga luftledningar (se karta, bilaga 1 och 1c) i enlighet med ledningsrätt som är gällande vid detta besluts ikraftträdande, och att vid dessa tillfällen om nödvändigt framföra motordrivet fordon i terräng (A1),
ö) underhåll av befintliga byggnader på ett sätt som anpassas till den kulturhistoriska miljön (A1),
aa) att som rättighetshavare hämta befintligt, redan utvunnet och upplagt stenmaterial i bergtäkter (A3).

I undantag w, x och y ska "och 1c" ändras till ", 1c och 1f".

Undantag gg ska även hänvisa till bilaga 1e.

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Efter tillstånd från länsstyrelsen ska A- och C-föreskrifterna ovan inte heller utgöra hinder för:

bb) start och landning med helikopter för att utföra nödvändig nyttotrafik, exempelvis transport av material för underhåll av byggnader (C7),
cc) skötsel av fornlämningar och kulturlämningar (C1, C2),
dd) att genomföra vetenskapliga undersökningar som har påverkan på naturmiljön exempelvis insamling av arter eller geologiskt material (C1, C2, C3),
ee) röjning och slåtter av ängsmark där slåtter eller bete format naturtypen inklusive hopsamling och bortforsling av växtmaterial till lämplig plats (C1),
ff) utmarksbete av tamboskap av inhemska djurarter, exempelvis ko, får, get och häst, och uppförande av de anordningar som är nödvändiga för betesdrift samt nödvändig körning med terränggående motorfordon,
gg) att renovera broar (se karta, bilaga 1) inklusive brofästen eller vid behov ersätta befintlig bro med en ny (A1),

hh) markägare att röja sly och ta bort hindrande grenar på olika avstånd från jakttorn om det behövs för att främja säker jakt (A6),
ii) att rensa dike inom fjällägenheten Bunnerviken (se karta, bilaga 1 ~~och 1c~~) (A5).

I undantag ii ska "och 1c" ändras till ", 1c och 1f".

Rättelse enligt 36 § förvaltningslagen.

2023-06-18
Pontus Wallén

Denna rättelse har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Skötselplan

Länsstyrelsen kommer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera att fastställa en reviderad skötselplan för reservatets långsiktiga vård. Den nu gällande skötselplanen från 1988, bilaga 5, kommer under hösten att revideras utifrån det nya reservatets syfte, bevarandevärden och föreskrifter. Skötselplanen kommer efter beslut att kungöras och skickas ut likt nytt beslut om reservat.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Vålådalens naturreservat inrättades 1988 genom beslut av länsstyrelsen (dnr 754- 1982). Efter Sveriges inträde i EU 1995 införlivades naturreservatet i EU:s Natura 2000-nätverk (Vålådalen, SE0720084) med värdefulla naturområden. 2016 utökades naturreservatet med ett cirka 750 hektar stort område på statlig mark söder om Vallbo *Movvele*, vilket senare även inkluderades i Natura 2000-området. Naturreservatet kan komma att utökas med anledning av regeringsuppdrag om marköverlåtelser mellan Sveaskog respektive Statens Fastighetsverk och Naturvårdsverket för områdesskydd av fjällskog.

Områdets unika och höga skyddsvärden har vid flera tillfällen varit föremål för diskussion som ett möjligt objekt att på nationell nivå skydda i form av nationalpark. Efter en förstudie genomförd av länsstyrelsen åren 2012–2013 startade i mars 2015 ett projekt med namnet Vålådalen-Sylarna-Helags. Syftet var att ta fram ett förslag på en lokalt och regionalt förankrad nationalpark. Vålådalens naturreservat kunde utgöra en del av en blivande nationalpark som även skulle innefatta områdena kring Snasahögarna och Blåhammarfjället och söderut, till och med Helags. Inom ramarna för det projektet utfördes under perioden februari 2018 till januari 2019 en analys av situationen i området för den tänkta nationalparken. Analysen tog som utgångspunkt den tänkta nationalparkens preliminära mål och syfte. Projektet avslutades i juni 2019 efter att samsyn inte kunnat nås gällande den tänkta nationalparkens mål och syfte.

På grund av ett kraftigt ökat antal besökare med ett ökat slitage på naturen som följd, beslutade länsstyrelsen 2019 om en ny föreskrift angående beträdnadsförbud på de erosionskänsliga Pyramiderna och

intilliggande rasbranter (dnr 2963-2019). Av samma skäl beslutade länsstyrelsen samtidigt om tillfälligt förbud (juni 2019-juni 2021) mot cykling och beträdnad i vissa andra känsliga delar av naturreservatet (dnr 4360-2019 och 4361-2019), bland annat kring Blanktjärnarna. I april 2022 beslutade länsstyrelsen om förlängning med ett år av de tillfälliga förbuden (dnr 1678-2022), i väntan på nytt reservatsbeslut.

Synpunkter på förslaget till beslut

Under åren 2021-2023 har länsstyrelsen arbetat med att ta fram ett nytt beslut för Vålådalens naturreservat, i syfte att långsiktigt bevara naturvärdena och samtidigt möjliggöra ett hållbart och varierat friluftsliv. Under arbetets gång har länsstyrelsen haft en löpande dialog med berörda samebyar och informationsträffar med närboende. Beträffande turism- och friluftslivsintressena har huvudsakligen kunskapsunderlag som togs fram under nationalparksprocessen använts, men även avstämning med exempelvis Åre kommun har genomförts. Det nya reservatsbeslutet innebär ingen förändring av naturreservatets avgränsning.

Den 1 november 2022 skickade Länsstyrelsen förslaget till beslut för Vålådalens naturreservat på extern remiss. Under remisstiden inkom ett trettiotal yttranden från markägare och andra rättighetshavare samt privatpersoner, organisationer, kommuner, myndigheter (se bilaga 7). Yttranden avsåg allt ifrån formalia och synpunkter på beskrivning av området och dess naturvärden, synpunkter på föreslagna föreskrifter och argument både för och emot skärpta eller mer tillåtande bestämmelser för att skydda naturvärden, renskötsel och/eller friluftslivsintressen.

Länsstyrelsen Jämtlands län har som en del av samrådsprocessen sammanställt inkomna yttranden ämnesvis för att kunna hantera synpunkter på ett samlat sätt. Beskrivningen av områdets geologiska bevarandevärden och kulturhistoriska värden har utökats, samtidigt som direkta sakfel har åtgärdats och referenser har lagts till. Syftet har justerats utifrån miljöbalkens krav samtidigt som renskötselns förutsättningar och behov har utvecklats och syftet motiverats. Slutligen har det skett en allmän översyn av utformningen av naturreservatets zonering och föreskrifter samt motivering av föreskrifterna utifrån behovet av att kanalisera besökare i området. Detta med hänsyn till den övergripande målsättningen att skapa långsiktigt hållbar samexistens mellan områdets bevarandevärden och intressen genom att uppnå biologisk mångfald, bidra till ett hållbart och varierat friluftsliv, skydda förutsättningarna för bete av ren och andra djur och ta hänsyn till renskötseln.

Beslut planerades till februari 2023. Med anledning av ärendets omfattning och komplexitet, sköts beslutsdatum fram till maj 2023.

Länsstyrelsens bedömning

Bakgrund

Tidigare beslut om att inrätta Vålådalens naturreservat fattades år 1988 av länsstyrelsen. Syftet med reservatet angavs då bland annat vara ”att bevara ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt skogs- och fjällområde” med ”utmärkta förutsättningar för allmänhetens friluftsliv” och ”även bevara och stärka rennäringens intressen i området”.

Sedan 1988 har mycket i omvärlden förändrats. En pågående och växande global kritisk situation med bland annat utrotning av arter och klimatförändring är ett faktum. Kampen om naturresurserna har skärpts. De naturmiljöer som idag kan betraktas som ostörda, såväl globalt som lokalt, är få. Även i fjäll- och skogslandskapet har påverkan ökat, med växande konkurrens från skogsbruk, vindkraft, gruvindustri, turism och byggnationer. Intresset för friluftsliv (i Sverige) har ökat, liksom intresset för friluftsaktiviteter och upplevelser i fjällmiljöer.

Vålådalens naturreservat är fortsatt ett av Jämtlands läns största och mest värdefulla natur- och rekreationsområden som bidrar till länets besöksnäring och utgör en attraktion för hållbar natur- och kulturturism. Det är ett av de mest besökta naturreservaten i länet. Samtidigt ligger Vålådalens naturreservat till största delen inom av staten utpekat renbetesfjäll (samebyarnas åretruntmark) där samerna bedriver renskötsel. Landskapet i området är sedan lång tid tillbaka präglat av renens bete och av renskötseln. En balans mellan naturskydd, friluftsliv inklusive naturturism, samt renskötsel behöver skapas i området, så att syftet med reservatet kan uppnås.

Motivering syfte

Målsättningen med beslutet för Vålådalens naturreservat är att inom ramen för landskapets bärkraft skapa en långsiktigt hållbar samexistens mellan områdets bevarandevärden och intressen. Den biologiska mångfalden och förutsättningarna för renbete och betesro ska skyddas och bevaras, och ett varierat och hållbart friluftsliv, som varken sker på naturens eller betets bekostnad, ska fortsatt möjliggöras i reservatet.

För att uppnå målsättningen med skyddet behövs ett nytt syfte. Om nuvarande utveckling skulle fortgå skulle reservatets höga skyddsvärden och attraktivitet som besöksområde riskera att delvis gå förlorade. Det skulle också finnas risk för att renen och andra betesdjurs livsmiljö i området skulle skadas, vilket skulle drabba såväl betesberoende naturvärden som friluftsvärden.

Områdesskyddens främsta syfte kan härledas till behovet att upprätthålla långsiktigt fungerade livsmiljöer. Konventionen för biologisk mångfald (CBD), som beslutats av FN, utgör ett internationellt ramverk för att

uppnå hållbar utveckling enligt de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030) med mål att bryta utarmningen av biologisk mångfald, förlusten av värdefulla livsmiljöer och förhindra ”ekosystemkollaps” genom att öka insatserna att långsiktigt skydda samt restaurera och förvalta värdefulla naturmiljöer.

Konventionen om biologisk mångfald tar legal form i EUs art- och habitatdirektiv: ”Eftersom huvudsyftet med detta direktiv är att främja att den biologiska mångfalden bibehålls med beaktande av ekonomiska, sociala, kulturella och regionala behov, bidrar direktivet till det övergripande målet, som är hållbar utveckling.” Art- och habitatdirektivet har implementerats i svensk lagstiftning bland annat inom ramen för kap. 7 i miljöbalken.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken kan syftet med ett naturreservat vara dels att bevara biologisk mångfald eller vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, dels att tillgodose behov av områden för friluftsliv. Däremot kan inte rennäring eller renskötsel vara en del av syftet, till skillnad från tidigare beslut om att inrätta naturreservatet Vålådalen, som utgick från dåvarande naturvårdslag. Renskötsel och rennäringens långsiktiga överlevnad är dock fortsatt lika betydelsefullt som tidigare för förvaltning och skötsel.

Nyttjanderätt och markupplåtelser inom renbetesfjäll sker inom ramen för rennäringslagens renskötselrätt i området. Bevarandet av det betespräglade landskap som renar och andra djur format över tid är en viktig del för att uppnå portalparagrafen i miljöbalken och syftet med naturreservatet.

Av miljöbalkens (1998:808) portalparagraf i 1 kap. 1 § framgår att målet med miljöbalken bland annat är att den biologiska mångfalden bevaras samt att mark, vatten och fysisk miljö används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning tryggas. Vidare framgår att miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Av artikel 10c) i Konventionen för biologisk mångfald framgår att parterna, varav Sverige är en, ska skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor, som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande. Genom att ta hänsyn till urfolk och lokalsamhällets sedvanor kopplat till, i detta fall, renskötsel, kan renen fortsätta prägla landskapet så att de höga naturvärdena kan bibehållas.

Hela reservatet ingår i Natura 2000, enligt EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv, vilket framgår av syftet. Genom att skydda (värna) samt sköta och förvalta (vårda) Vålådalens fjäll-, skogs- och vattenlandskap utifrån moderna reservatsföreskrifter, där besökare kanaliseras med hänsyn till både renskötsel (som en förutsättning för renbete) och risken för irreversibla skador och markslitage, kan områdets biologiska mångfald och naturmiljöer skyddas och bevaras samtidigt som ett varierat friluftsliv (visa) kan utövas i områdets fyra zoner.

Vad gäller allemansrätten finns det tre motstående intressen: skydd av naturmiljön, skydd för allmänhetens utnyttjande av naturen samt markägarens intressen. I den grundlagsstadgade allemansrätten (2 kap. 15 § regeringsformen) stipuleras att ”alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten”. Enligt förarbetena till miljöbalken framhålls det att nyttjandet av allemansrätten inte får innebära att fastighetsägaren eller andra med särskild rätt till en fastighet tillfogas nämnvärd skada eller olägenhet.

Inom områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, vars primära syfte är att bevara och skydda den biologiska mångfalden och skyddsvärda naturmiljöer, gäller särskilda bestämmelser som i olika omfattning innebär inskränkningar av allemansrätten. Det innebär att den enskildes kortsiktiga behov av rekreation inom skyddade områden, att beträda och erhålla nyttjanderätt på annans mark eller önskan att förse sig med naturens skafferi är underordnat områdesskyddets föreskrifter, som har som utgångspunkt att skydda naturreservatets bevarandevärden. Föreskrifterna kan variera mellan olika naturreservat och i ett och samma reservat (olika zoner) för att begränsa omfattningen av friluftslivets påverkan och styra (kanalisera) vilka friluftslivsaktiviteter som är lämpliga inom respektive zon.

Av 7 kap. 1 § miljöbalken framgår att ”var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen ska visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den.” Av Naturvårdsverkets vägledning framgår att ordningsföreskrifter endast får meddelas om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet och inte får innehålla sådant som inte behövs för att syftet med skyddet ska uppnås. Vid bedömning av vad som är nödvändigt ska hänsyn tas till förhållanden på platsen, den aktuella tidpunkten, koncentrationen av besökare till vissa områden samt med omsorg av andra människor och hänsyn till deras rättigheter. Föreskrifterna kan innehålla två olika typer av krav; de kan ange inskränkningar för hur området nyttjas och inom känsliga områden kan enskilda friluftslivsaktiviteter förbjudas för att skydda miljön. Ytterligare en möjlighet är att ställa miljökrav på och kontrollera en allemansrättslig verksamhet genom krav på samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken eller anmälnings- eller tillståndsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att ett nytt beslut med reviderat syfte, reviderade föreskrifter och ny skötselplan för naturreservatet är nödvändigt för att långsiktigt bibehålla och trygga ett rättssäkert skydd för reservatets olika värden. Vidare bedöms ett varierat och långsiktigt hållbart friluftsliv vara möjligt samtidigt som renskötsel fortsatt ska kunna bedrivas i enlighet med gällande renskötselrätt.

För Vålådalens naturreservat innebär ett hållbart friluftsliv att:

- naturmiljöerna och de ekologiska processerna kan upplevas av reservatets besökare, och samtidigt bevaras, utvecklas och stärkas för framtida generationer
- aktiviteter bedrivs utifrån vad naturen och de ekologiska processerna klarar utan avsevärd eller irreversibel påverkan
- aktiviteter är anpassade i tid, rum och intensitet efter årstidernas variationer och renskötselåret
- aktiviteter möjliggörs och bedrivs med hänsyn till sociala och kulturella perspektiv, där friluftslivet kan bidra till fysisk och psykisk hälsa, gemenskap, kunskap och känsla, samt förståelse och respekt för såväl naturen som människan
- områdets unika karaktär, där samisk kultur och renskötsel är central och där även närboende och besökare har en given plats, lyfts, respekteras och tas omhand
- friluftsrelaterad information, interpretation och infrastruktur är relevant och bidrar till att tillgängliggöra reservatet och skapa mervärden för lokalsamhället utan att äventyra reservatets bevarandevärden eller bedrivande av renskötsel.

Intentionen att kanalisera friluftslivet för att minska risken för störning på känsliga naturvärden bibehålls från 1988 års beslut, men syftet i det nya beslutet lyfter tydligare fram att reservatet ska tillgodose behovet av kvalitativa områden för friluftsliv och rekreation. I avsnittet om hur syftet ska uppnås och tillgodoses uttrycks också värdet av att marken betas för att bibehålla det renbetespräglade landskapet i reservatet. Kontinuerligt naturbete av ren och andra djur under lång tid har i stora delar av reservatet skapat ett karakteristiskt landskap som ger utrymme för en stor mångfald av bland annat växter och insekter. Det betespräglade landskapet karaktäriseras också av öppna och vida vyer, vilket även är viktiga friluftsvärden i reservatet.

2019 infördes ett treårigt tillfälligt beslut om cykling i området kring Blanktjärnarna, i dalgången Holkendurrie och utanför led på Gröndalsdeltat. Förbud mot beträdnad/vistelse infördes även utanför led kring Östra Blanktjärnarna och Matskålstjärnen. Samtidigt infördes en ny reservatsföreskrift som gäller tills vidare om beträdnadsförbud på Pyramiderna samt intilliggande rasbranter i Gröndalsområdet. Det interimistiska beslutet förlängdes 2022 och gäller till och med den 2 juni

2023. Bakgrunden till besluten var det stora antalet besökare, främst till fots och på cykel, som under flera år fortsatt att öka i delar av reservatet som är särskilt känsligt för markslitage.

Inför beslut om revidering av Vålådalens naturreservat har länsstyrelsen funnit det nödvändigt att fortsatt begränsa möjligheten till cykling och beträdnad i vissa områden. Detta för att syftet med naturreservatet, dvs att bevara biologisk mångfald samt att värna och vårda värdefulla naturmiljöer, inte ska äventyras. Det finns olika skäl till detta ställningstagande. Förutom slitage och erosion i delar av reservatet har det ökade besöksantalet på en del platser även lett till trängsel och vissa konflikter mellan besökare, olika aktiviteter och verksamheter. Även de kumulativa effekterna och barriäreffekterna spelar viktig roll vad gäller negativ påverkan. Reviderade föreskrifter behövs för att långsiktigt bevara både naturvärden som friluftsvärden i reservatet. Om nuvarande utveckling fortgår riskerar reservatets höga skyddsvärden och dess attraktivitet som besöksområde delvis gå förlorade. Det finns också risk för att pågående renskötsel skulle kunna påverkas negativt, vilket i sin tur kan komma att påverka områdets naturvärden och upplevelsevärden negativt.

Motiveringar hur syftet ska uppnås och tillgodoses

Området utgörs till största delen av naturmiljöer där såväl natur- som upplevelsevärden bäst bevaras och utvecklas genom att naturliga processer, inklusive renbete, får råda utan aktiva skötselåtgärder inom förvaltningen av naturreservatet. Att områdets naturmiljöer i huvudsak får utvecklas fritt bedöms också vara det bästa för att behålla och utveckla dess motståndskraft mot till exempel klimatförändringar.

• *förutsättningarna för naturbete för renen och andra djur ska tillgodoses och bibehållas för framtiden samtidigt som hänsyn tas till renskötseln då övervägande del av reservatet är beläget på renbetesfjäll, är att:*

Kontinuerligt naturbete av ren, vilda djur och i viss mån tamboskap under lång tid har i stora delar av reservatet skapat ett karakteristiskt landskap som ger utrymme för ett stort antal arter av bland annat växter och insekter. Det betespräglade landskapet karaktäriseras också av öppna och vida vyer. Förutsättningar för bete av ren och andra djur och ska därför tillgodoses och särskild hänsyn till renskötseln tas. Det innebär att även de kumulativa effekter som renen, renskötseln och den samiska kulturen drabbas av behöver beaktas för att syftet ska uppnås och tillgodoses. Utöver vikten av kontinuerligt bete visar forskning att om renen under lång tid trängs undan eller utsätts för barriäreffekter, finns risk för överbetning i de för renen lugnare områdena. Det är därför av vikt att bete är tillgängligt över större delen av området, eftersom

bevarandet av naturvärdena och detta landskap är en viktig del för att uppnå syftet med naturreservatet.

Motivering som gäller för att:

• *sjöarna och huvuddelen av vattendragen samt de geologiska bildningarna och terrängformerna får utvecklas fritt under inverkan av naturliga landskapsprocesser*

Ett förändrat klimat med ökad nederbörd och ökad temperatur innebär en långsiktig förändring av de naturliga landskapsprocesserna. Skyfall och kraftiga regn kan komma att leda till förändringar i områdets terrängformer på grund av ras och skred. Minskat snö- och istäcke samt kortare tjälperiod kommer att påverka sjöar och vattendrag genom svagare vårflod, ökade näringstransporter leder till algblomning och brunifiering. Höga sommartemperaturer/värmeböljor och minskad markfuktighet leder till torkstress hos olika arter, uttorkning av våtmarker och vegetationsförändringar. För att inte påskynda processerna är det viktigt att diken återställs och uppdämning undviks, att fjällskogarna bevaras samt att renbetet fortgår för att hindra igenväxning av fjällheden. Naturmiljöerna i Vålådalen ska i så stor utsträckning som möjligt utvecklas fritt utan påverkan av mänskliga aktiviteter i form av vägdragningar, vindkraft, gruvbrytning, täktverksamhet och liknande.

Motivering som gäller för att:

• *de delar av skogsmarken som är präglade av brand ska genom naturvårdsbränning eller kontrollerad spontan brand bibehålla sin brandprägel*

Delar av skogen i reservatet är brandpräglad tallskog. De höga naturvärdena som är knutna till denna skogstyp gynnas av brandpåverkan även framgent. Jämfört med spontant uppkomna bränder bedöms naturvårdsbränning ge bättre och rumsligt mer precis effekt, vilket är viktigt då det finns så lite brandpräglad naturskog kvar i länet och Sverige och dess biodiversitet är hotad. Med tanke på att området har många besökare och anläggningar är kontrollerade naturvårdsbränningar även bättre ur säkerhetssynpunkt. Även spontant uppkomna bränder har stor betydelse ur naturvårdssynpunkt men behöver kontrolleras utifrån lokalisering, skogstyp och brandens natur. Innan naturvårdsbränning blir aktuell ska en bränningsplan för reservatet upprättas som beskriver vilka områden som är lämpliga för bränning och vilka metoder som kan användas.

Motivering som gäller för att:

• *ängs- och betesmarker där slåtter eller bete format naturtypen upprätthålls och ska kunna restaureras genom naturvårdande skötsel, inklusive bete*

För att bevara och återställa ängs- och betesmarker då dessa hävdpräglade ekosystem är mycket artrika och hotade på såväl regional som nationell nivå, är det viktigt att upprätthålla slåtter eller bete inom ramen för den naturvårdande skötseln i naturreservatet. Detta gynnar de växt- och insektsarter som pekas ut i art- och habitatdirektivet och som omfattas av Natura 2000-området samt har sin härkomst i forna tiders hävd, slåtter och bete vilket har förekommit i på många platser i området.

Motivering som gäller för att:

• *återställa vissa vattendrag och deras strandzoners naturliga strukturer samt säkerställa vattenvägar för vattenlevande organismer*

Som ett led i vattenförvaltningen ingår att upprätthålla en god vattenstatus i landets sjöar och vattendrag. Genom att återställa tidigare dämda vattendrag och återställa strandzonernas naturliga svämplan är det möjligt att säkerställa vattenvägar för levande organismer och förebygga effekter av kommande klimatförändringar. Även återställandet av dikad våtmark i anslutning till vattendrag ger en positiv påverkan på vattenkvalitet samt medverkar till att återskapa en mer naturlig vattenföring i vattendragen.

Motivering som gäller för att:

• *artinriktade åtgärder vid behov vidtas för att gynna biologisk mångfald av naturligt förekommande arter, särskilt gällande hotade arter samt arter som legat till grund för utpekandet som Natura 2000-område*

För vissa sällsynta eller hotade arter som förekommer naturligt i området finns det en risk att de av olika anledningar kan minska i antal eller helt försvinna. Sådana anledningar kan till exempel vara tillfällig brist på livsmiljö på grund av tidigare påverkan på det naturliga ekosystemet, konkurrens från främmande arter eller från naturliga arter som ändrat sin utbredning, slitage eller störning från ett ökat friluftsliv, eller helt enkelt av slumpmässiga skäl om artens utbredning/population blivit mycket liten. Artinriktade skötselåtgärder kan därför utföras för att minimera en sådan risk. Kombinationen att värna och vårda skyddsvärda naturmiljöer blir extra viktigt för att långsiktigt säkerställa den biologiska mångfalden även i ett förändrat klimat.

Motivering som gäller för att:

• *områdets natur-, kultur- och friluftsvärden värnas och skyddas mot skador och störningar, genom zonering och kanalisering av besökare*

Det ökade besöksantalet, som i grunden är positivt, de senaste decennierna har påverkat vissa platser inom reservatet negativt. Nya typer av aktiviteter och kategorier av besökare, fler aktörer samt förlängda säsonger har förutom slitage och erosion lett till trängsel och konflikter mellan såväl besökare som aktiviteter. Redan idag skapar klimateffekterna nya förutsättningar för tillrättaläggandet och möjliggörandet av friluftslivet, exempelvis genom allt oftare förekommande extremt och oberäkneligt väder. Genom att skapa områden, zoner, i reservatet, med ändamålsenlig och adaptiv besöks- och naturförvaltning, kan ett varierat, hållbart och besökssäkert friluftsliv i tid och rum uppnås i hela området. Genom zoneringen kan områdets friluftsvärden bibehållas eller förstärkas, samtidigt som reservatets alla värden skyddas i linje med syftet.

Motivering som gäller för att:

• *åtgärder vidtas så att ett varierat och hållbart friluftsliv ska kunna utövas, i allt från tystnad och ostördhet i orörd zon, till tillrättalagt och besökstätare friluftsliv i de mer aktiva zonerna med ändamålsenliga anläggningar,*

• *kommunikationsinsatser genomförs för ökad kunskap om reservatets syfte och föreskrifter, renskötsel samt fjällsäkerhet, med syfte att tillsammans med andra aktörer påverka långsiktigt hållbara beteenden*

Ett varierat och hållbart friluftsliv, som sker varken på naturens eller betets bekostnad, ska fortsatt vara både välkommet och möjligt i området. Det finns därför behov av såväl skydd och bevarande av reservatets i vissa delar orörda och ostörda karaktär, som fysiskt tillrättaläggande av leder och andra anordningar i för detta mer lämpliga delar av reservatet. Det behövs även kommunikativa insatser som är riktade främst mot reservatets besökare. Dessa åtgärder ska gemensamt bidra till att friluftslivet i området kan ske på ett sätt som gör att syftet kan uppnås.

Motivering som gäller för att:

• *säkerställa kontinuerlig samverkan mellan förvaltare och samebyar samt andra berörda aktörer, exempelvis kommun, näringsliv, intresseorganisationer, lokalbefolkning och i förekommande fall enskilda*

Målsättningen är att skapa en långsiktigt hållbar samexistens mellan områdets bevarandevärden och intressen i reservatet. Det är därför avgörande att förvaltningen sker i dialog och samverkan mellan berörda aktörer och intressenter. Dialogen och samverkan uppnås genom att skapa former och forum för detta.

Sammantaget har det ökade yttre och inre trycket på Vålådalens naturreservat medfört ett stort behov av ett nytt beslut, en ändamålsenlig naturförvaltning inklusive en effektiv besöksförvaltning. Starkt knutet till detta är också hänsynstagandet till renskötseln och samisk kultur, som är ett övergripande såväl juridiskt som socialt myndighetsansvar i det nya beslutet och i kommande reservatsförvaltning.

Planering och skötsel

Åtgärder och anordningar som det nya beslutet innehåller kommer att beskrivas i den reviderade skötselplanen för reservatet, se sid 19 för mer information.

I främst högaktiv zon planeras fler rastplatser, rundslingor och leder. Möjligheten att genomföra dessa åtgärder styrs av de medel för skötsel som årligen fördelas till länsstyrelsen.

För att kvalitetssäkra förvaltning och skötsel av lederna klassificeras lederna utifrån funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen. För att skapa förutsättningar för samexistens mellan olika intressen, med hänsyn till områdets bevarandevärden, bedömer länsstyrelsen att samverkan är avgörande. Länsstyrelsen kommer att ta initiativ till kontinuerlig samverkan med samebyarna och andra intressenter.

Inför planering av större eller mer långtgående skötselåtgärder samt nya anläggningar som kan påverka renskötseln i området, ska förvaltningen kalla till samråd med samebyarna och/eller andra berörda aktörer.

Naturreservatets bevarandevärden

Vålådalens naturreservatet är ett vidsträckt, renbetespräglat och mycket varierat fjäll- och naturskogslandskap, till stora delar med karaktär av orördhet och ostördhet och med en mängd olika naturtyper på land och i vatten. Dessa naturtyper utgör livsmiljöer för ett stort antal sällsynta, ofta störningskänsliga och i många fall nationellt hotade arter. Områdets storlek och de goda möjligheterna för arterna att förflytta sig inom området ger reservatet långsiktig ekologisk funktionalitet för biologisk mångfald. Också områdets mångformighet och stora höjdskillnader förbättrar möjligheterna till sådan funktionalitet i ett framtida varmare klimat. Områdets barrskogar utgör en viktig del av det bälte av skog med höga naturvärden som sträcker sig längs hela den svenska fjällkedjan och som bedöms ha högt internationellt bevarandevärde.

Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar området. Området hyser omvänt även specifika värden som utgör förutsättningar för renskötseln. Bland dessa ryms exempelvis betesmarker för olika säsonger, kalvningsland, trivselland etcetera, men även björkskog, myrmarker och bäckdrag som genom sin tidiga växtlighet passar bra för återhämtning efter kalvningen. Dessa marker,

tillsammans med platser för till exempel märkning och skiljning av ren, ryms inom en geografiskt sammanhängande yta och bidrar till ytterligare värden i naturreservatet.

Reservatet ingår i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska enligt 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd, med stöd av miljöbalken, vara generellt prioriterade för formellt skydd. Vålådalen är utpekat enligt både Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet i Natura 2000-systemet. Området har varit skyddat som naturreservat sedan 1988 (länsstyrelsens dnr 11.1211-754-82, NVR-ID 2000893) och nya föreskrifter kommer att stärka skyddet.

Motiveringar föreskrifter

För att värdena ska bestå bedömer länsstyrelsen att området även fortsättningsvis behöver vara skyddat som naturreservat. Reservatet ska vara undantaget från exploatering i form av exempelvis skogsavverkning, vattenreglering, markbearbetning, anläggande av väg och uppförande av byggnad, samt även från en rad andra åtgärder och aktiviteter som skulle innebära att områdets skyddsvärden påtagligt skadas och syftet med områdesskyddet därmed motverkas. Eftersom reservatet är välbesökt, framför allt i vissa delar, bedömer länsstyrelsen att reservatets syfte dessutom kräver att delar av friluftslivet, exempelvis beträdande, övernattning, cykling och organiserat friluftsliv, regleras i zoner (se under Zonering av Vålådalens natureservat) i reservatet.

De föreskrifter som reglerar rätten att använda mark- och vattenområden (A-föreskrifter) har till största delen samma innebörd som i det ursprungliga reservatsbeslutet. Regleringarna gällande att anlägga ledningar, stigar och stängsel samt plantera in fisk har skärpts. Även möjligheterna att bedriva bergtäkt i nordvästra delen av reservatet har inskränkts. Anledningen till detta är att områdena utanför befintliga täkter i denna del av reservatet idag är Natura 2000-habitat (liksom nästan hela övriga reservatet) och aktiviteter som på ett betydande sätt kan påverka habitaten kräver tillstånd enligt miljöbalken (7 kap 27-29 §§).

För att uppnå syftet med naturreservatet gör länsstyrelsen bedömningen att uppförande och ändring (exempelvis utökning) av byggnad fortsatt ska vara förbjudet. Mindre utökning som innebär att ny mark inte berörs, exempelvis att bygga ett väggfast tak ovanför en ytterdörr, omfattas inte av förbudet. Förbud mot att uppföra ny byggnad och att ändra befintlig byggnad eller anläggning för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än byggnaden eller anläggningen tidigare varit använd till (A2) fanns med som en föreskrift i det ursprungliga beslutet. Eftersom det var en A-föreskrift där måste synnerliga skäl finnas för att den ska kunna ändras

eller tas bort, vilket länsstyrelsen bedömer inte finns. Därför måste detta fortsätta att gälla i reservatet.

Undantag införs för att dels fastighetsägare, dels andra ska kunna underhålla ett urval av de befintliga stigarna i reservatet genom att flytta undan (om nödvändigt först såga av) träd som fallit över stig, röja sly och grenar intill stigarna samt i vissa fall märka upp stigar. Samtidigt är det angeläget att så mycket som möjligt av de orörda zonerna, där större delen av dessa stigar går, bibehålls så orörda som möjligt. Undantag införs också som gör det möjligt att ta bort eller flytta vissa träd och buskar närmast byggnader inklusive intilliggande uthus och andra anläggningar (belägna upp till 20-30 m från byggnad), samt eventuella träd som rasat över byggnad eller annan anläggning.

Att införa möjlighet att röja sly och grenar samt såga i vindfällen innebär ett delvis upphävande av tidigare A-föreskrift för reservatet, enligt vilken det var förbjudet att fälla växande eller döda träd samt göra åverkan på växtlighet. Upphävande eller delvis upphävande av A-föreskrift får bara göras om det finns synnerliga skäl. Länsstyrelsen bedömer att bibehållande av vissa stigar utanför lederna i reservatet behövs för att uppnå friluftslivsdelen av syftet med reservatet, inklusive att åtgärder för ett varierat och hållbart friluftsliv ska kunna vidtas även i orörd zon. Länsstyrelsen bedömer därför att synnerliga skäl finns för det delvisa upphävandet av nämnda A-föreskrift som underhåll av vissa stigar innebär.

Gällande att kunna bibehålla och vårda befintliga byggnader och andra anläggningar i reservatet bedömer länsstyrelsen att det, förutom att vara skäligt för ägaren till byggnaderna eller anläggningarna, dessutom är av vikt för att uppnå friluftslivsdelen av syftet med reservatet. Därför bedömer länsstyrelsen att synnerliga skäl finns för att delvis upphäva ovan nämnda A-föreskrift även genom att införa undantag för att kunna ta bort eller flytta vissa träd och buskar närmast byggnader och andra anläggningar.

Sammantaget berör undantagen för att kunna ta bort vissa träd, grenar och vindfällen längs stigar och närmast byggnader etc en mycket liten del av reservatets stora yta. Eftersom det nya reservatsbeslutet skärper en rad regleringar till skydd för naturmiljön bedömer länsstyrelsen att naturen i reservatet, trots det delvisa upphävandet av tidigare gällande A-föreskrift, får ett starkare skydd än tidigare. Förutom ovan nämnda skärpningar av A-föreskrifter har nya förbud införts mot att cykla på icke väl snötäckt mark i hela reservatet, förutom på särskilt markerade leder och vissa tidperioder sommartid, att starta och landa motordriven luftfarkost inklusive drönare (vilket tidigare var tillståndspliktigt), att tälta i vissa områden, att beträda Blanktjärnsområdet utom på väl snötäckt mark, att sätta upp saltstenar i anslutning till källor, källdråg

och särskilt blöt våtmark samt att i vissa delar av reservatet elda med grenar och annan ved som finns i naturen, samtidigt som det i övriga delar endast är tillåtet att elda med tunna löst liggande grenar och kvistar. Dessutom införs en rad regleringar av organiserat friluftsliv.

För att skydda känslig mark mot onaturligt kraftig påverkan av tramp av vilda djur har en reglering införts gällande på vilken typ av mark som saltstenar får sättas upp. Länsstyrelsen bedömer att uppsättning av saltsten ska vara förbjudet i anslutning till källor och källdråg samt mjukmattekärr och myr-/kärrtyper blötare än denna, för att syftet med reservatet ska uppnås. Runt en saltsten placerad på alltför blöt mark kan markens fält- och bottenskikt bli helt söndertrampat, vilket kan hota växtförekomster och riskera att leda till förändrad hydrologi på platsen.

En tillståndspliktig A-föreskrift har införts om att installera så kallad ”beaver deceiver”, som på ett effektivt sätt kan bidra till att en bäverdamm kan vara kvar men att vattennivån regleras till att inte orsaka oacceptabel skada på exempelvis leder, byggnader eller andra anläggningar eller annan fast egendom, såsom mark. Den del av reservatets syfte som handlar om bevarande av naturen ska uppnås genom fri utveckling, frånsett biotopvårdande skötselåtgärder. I fri utveckling inbegrips bäverns vattenreglerande aktiviteter, vilka är betydelsefulla för utvecklingen av reservatets naturvärden. Därför ska fast egendom som inte är anläggningar av olika slag vara utsatt för risk för betydande skador för att rivning av bäverdamm eller installation av ”beaver deceiver” ska tillåtas. Gällande byggnader och friluftslivsanordningar ska av säkerhetsskäl åtgärder enligt föreskriften kunna vidtas vid lägre grad av risk för skada.

Flera nya B-föreskrifter införs för att bättre kunna förvalta och utveckla reservatets natur- och friluftslivsvärden. En av de nya föreskrifterna ger möjlighet till naturvårdsbränning av de delar av skogen i reservatet som är brandpräglad tallskog. Delar av skogen i reservatet är brandpräglad tallskog. Motiv till föreskrift rörande naturvårdsbränning i reservatet, se tredje stycket i avsnitt om Motiveringar hur syftet ska uppnås och tillgodoses.

De naturvärden som finns i ängs- och betesmarker, delvis kring fäbodar gynnas av slåtter, bete och av att igenväxning med träd och buskar förhindras. I naturreservatets yttre delar finns ett flertal fäbodar kring vilka skogen är eller har varit präglad av tamboskapsbete, något som numera är ovanligt och försvinnande i skogslandskapet generellt. Ingen av fäbodarna är nu i drift, dock har en av dem på senare år använts som betesmark för får. Dessutom har utmarksslåtter längre från fäbodarna förekommit på ett antal ställen i reservatet. För att säkerställa ett långsiktigt skydd av hotade arter inom tidigare hävdade ängs- och betesmarker i reservatet kan det finnas behov av att återinföra röjning och slåtter eller, i reservatets yttre delar, utmarksbete med inhemsk

tamboskap. För att med hänsyn till renskötseln kunna kontrollera sådana åtgärder i både tid och rum har såväl en tillståndspliktig A-föreskrift, en B-föreskrift som ett tillståndspliktigt undantag som möjliggör detta införts.

Naturvärdena i tidigare flottningsrensade vattendragssträckor i Skårrån och Fångån ska genom restaurering vara möjliga att återställa till ett mer naturligt tillstånd med bland annat fler block i vattnet, sänkt strömhastighet och naturligare stränder. I naturreservatet finns också dikade våtmarker. För att återställa naturlig hydrologi och på sikt naturlig vegetation i dessa våtmarker bör dikena pluggas eller läggas igen.

I syfte att gynna den hotade arten fjällräv ska jakt på rödräv (*Vulpes vulpes*) kunna bedrivas i naturreservatet. Rödräv i fjällmiljö är en stark konkurrent till fjällräven om lyor och revir, den dödar fjällrävsvalpar och ibland även vuxna fjällrävar och riskerar också att sprida skabb och andra sjukdomar till fjällrävar.

Ett stort antal rödlistade och andra arter i naturreservatet är beroende av död ved. I vissa delar av naturreservatet är veduttaget omfattande och bedöms kunna utgöra en risk för den biologiska mångfalden. Därför bedömer länsstyrelsen att det behöver införas en C-föreskrift om att det i större delen av reservatet ska vara förbjudet att elda med annat än medhavd ved eller på marken löst liggande tunna kvistar och grenar, eller i bärbara friluftskök och grillar. I de områden som är mer välbesökta får eldning endast ske på särskilda eldstäder och där endast med tillhandahållen eller medhavd ved. Ytterligare ett motiv för eldningsförbud i de mest besökta delarna av reservatet är risk för alltför hårt slitage på vegetation och mark, då det vid högt besökstryck lätt skapas många och utspridda rastplatser med eldstäder. Såväl naturvärdena som friluftsvärdena kan då påverkas negativt, varvid syftet med reservatet motverkas.

Liksom för eldning finns även vid övernattning i tält, vindskydd eller motsvarande på vissa platser och vissa tider på året risk för alltför hårt slitage på mark och vegetation. På lägerplatser där man övernattar och stannar länge finns också risk för nedskräpning och sanitära olägenheter, vilket påtagligt kan försämra friluftsupplevelsen. Risk finns även för störning på djurlivet, särskilt under vissa känsliga perioder, samt skada på kulturminnen. Vid Grönvallen och i Issjödalen finns även risk för hemfridsbrott. Av dessa skäl bedömer länsstyrelsen att tältning eller övernattning i vindskydd eller motsvarande behöver förbjudas vid Grönvallen, i sydöstligaste delen av Issjödalen, vid Pyramiderna och vid Östra Blanktjärnarna. För organiserat friluftsliv gäller under augusti-september tillståndsplikt för övernattning i hela Issjödalen, med anledning av högt besökstryck den perioden. I övrigt är tältning och

övernattning i vindskydd eller motsvarande tillåtet i hela reservatet (med undantag för organiserat friluftsliv i orörd zon, se vidare nedan).

Cykling i terräng inklusive på led riskerar i likhet med vandring, löpning och ridning att bidra till markskador och erosion. Särskilt på blöt mark och vid bromsning i nedförsbackar kan cykling påverka marken påtagligt. Eftersom en cyklist ofta på samma tid på vissa sträckor kan ta sig längre än vandrare och löpare, bedöms cykling riskera att utöver markpåverkan orsaka mer störning på känsligt växt- och djurliv än vandring och löpning. Av dessa skäl bedömer länsstyrelsen att cykling ska vara förbjudet i hela reservatet förutom på bilväg, på led som är särskilt markerad för cykling samt på väl snötäckt mark (för definition av väl snötäckt mark, se Upplysningar) till och med den 19 april. På utpekade vägar som framgår av karta i bilaga 1, 1a, 1c, 1f tillåts elcykling genom ett mindre undantag från länsstyrelsens elcykelpolicy, där huvudregeln innebär att elcykling inte är tillåten på statens mark inom renbetsfjäll.

Från och med den 19 juni till och med den 30 september upplåter länsstyrelsen vissa vägar och leder för cykling i högaktiv och aktiv zon. Stigcyklingen kanaliseras till lederna då slitage och nya stigar annars utgör ett hot mot reservatets syfte. Då marken under denna period har bäst förutsättningar för att torka upp minskar risken för slitage och då stigcyklister per definition uteslutande håller till på stigar bedöms detta inte inskränka friluftslivet onödigt mycket.

De upplåtna lederna är så kallade ”shared trails”, det vill säga delas mellan olika besöksgrupper. Begränsning av cykling till endast de mest aktiva zonerna tillmötesgår besökare som efterfrågar stillhet, ro och lugn.

Genom att cyklingen begränsas till några få leder främst i skogsterräng minskar risken för störningar på betet på kalfjället. Vidare ligger flera av de utpekade lederna i gränsområdet mellan berörda samebyar och barriäreffekterna blir ett mindre hot för renens rörelse över betesmarkerna. Sammantaget bedöms detta gynna den biologiska mångfalden.

Från och med den 15 juli till och med den 31 augusti bedöms det vara möjligt att tillåta cykling på ledsträckan Grönvallen – Issjödalen – Pyramiderna – Grönvallen. Detta förutsätter att cykling ej sker genom den sydöstligaste delen av Issjödalen (”Sju källornas dal”, cirka 200 meter), där cykeln i stället ska ledas för att undvika alltför stort slitage på den konstant blöta leden. Även sträckan Tjallingen – Gåsåns vindskydd kommer vara tillåten att cykla från och med 15 juli till och med 31 augusti. Förslag till alternativ sträckning förbi Tjallingen kommer att utredas i samråd med samebyn.

Vintertid, på väl snötäckt mark, tidigast från och med 1 oktober till och med 19 april, anses inte cykling utgöra ett hot mot syftet för reservatet. Därefter kan hot mot betande djur och fåglar under en störningskänslig tid vara överhängande, varefter förbud gäller (med undantag enligt C11, C12).

Att rida och leda häst är förbjudet i högaktiv zon, förutom på enstaka kortare ledsträckor för att möjliggöra att med häst ta sig till övriga zoner där ridning i oorganiserad form är tillåtet. Förbudet i högaktiv zon motiveras av risk för alltför omfattande markslitage och erosion och på vissa ställen även trängsel med andra friluftsutövare med säkerhetsrisker som följd. Ridning är inte heller tillåten efter ledsträckan i sydöstligaste delen av Issjödalen då markslitaget och risk för markskador bedöms bli alltför stort längs den branta, blöta ledsträckan. Genom att i stället följa vinterleden kan man rida upp till eller ner från Gröndalsplatån (se karta, bilaga 1d).

Rekdalen ska enligt det ursprungliga reservatsbeslutet vara ett orört område, undantaget från leder och andra anläggningar. Dalgången ingår i orörd zon som bland annat ska fungera som livsmiljö för störningskänsliga växt- och djurarter. För att värna denna livsmiljö med dess arter ska det fortsatt vara förbjudet att framföra vattenfarkost i Rekån uppströms Rekåstugan.

I anslutning till Rekdalen ligger reservatsleden Kyrkstensleden. Den ligger i orörd zon och har ett stort värde för friluftslivet och för närboende. Leden passerar genom Nyhem – ett sameviste där bland annat ruinerna efter en gammal skolbyggnad fortfarande syns precis vid leden. Området i anslutning till och längs Kyrkstensleden är värdefullt för såväl renskötseln som den samiska kulturen. Även klippblocket Kyrkstenen vid ledens slut har ett historiskt och symboliskt viktigt värde för samerna i området. Vid starten för Kyrkstensleden ligger Nulltjärn och hit lockas varje sommar 10.000-tals besökare för bad, vandring och övernattning. För att inte nya stigar ska uppstå behöver besökare vid Nulltjärn kanaliseras, preliminära planer på en rundslinga runt tjärnen finns. Den sammantagna bedömningen är att Kyrkstensleden behålls som reservatsled tills ett alternativt förslag till rundslinga i direkt anslutning till Nulltjärn färdigställts i samråd med samebyn. Friluftslivet kanaliseras så länge via befintlig led, informationsinsatser och under vissa perioder, exempelvis under jakttider, via reglering av organiserat friluftsliv.

Området kring Östra Blanktjärnarna är kraftigt påverkat av slitage på växtlighet och mark, vilket främst är orsakat av tramp. Sedan det tillfälliga förbudet att vistas utanför led och utsiktsplats började gälla 2019 och återställningsåtgärder genomförts har växtlighet börjat komma tillbaka i liten omfattning. Länsstyrelsen bedömer att behovet av

återhämtning av vegetationen är stort under relativt lång tid framåt. Därför kommer förbudet att vistas i terrängen utanför led och utsiktsplats att gälla tills vidare. Bad och fiske sommartid och användande av vattenfarkost är inte heller tillåtet, då dessa aktiviteter kräver att man kan röra sig längs stranden.

De unika geologiska bildningarna, den känsliga marken och växtligheten på Pyramiderna samt intilliggande rasbranter i Gröndalsdeltat motiverar att beträdnadsförbud även där fortsatt behöver gälla tills vidare.

Den östligaste delen av leden vid Östra Blanktjärnarna är avstängd från och med 1 maj till och med 18 juni. Detta bedömer länsstyrelsen är nödvändigt för att skydda betande djur från störning eftersom betet under denna period bidrar till viktig hävd av naturliga ängsmarker med höga naturvärden.

För att undvika störning på både känsligt djurliv och på friluftsliv bedömer länsstyrelsen att det i hela reservatet ska vara förbjudet att starta och landa luftfarkost inklusive drönare.

I Vålådalens naturreservat ska ett varierat och hållbart friluftsliv kunna bedrivas i såväl oorganiserad som organiserad form. Organiserat friluftsliv omfattar allt från skolor, utbildningar och föreningsaktiviteter, till naturturism, tävlingar, orienteringsaktiviteter (inklusive uppsättning av kontroller) och motsvarande. Sådana aktiviteter och arrangemang kan - om de utförs olämpligt vad gäller omfattning, tid, plats eller genomförande - påverka både naturmiljöerna, andra besökare och renskötseln på ett ohållbart sätt.

För att säkerställa att det organiserade friluftslivet i reservatet är hållbart, regleras vissa aktiviteter i tid, rum och omfattning med hänsyn till reservatets bevarandevärden. Vissa tider på året, på vissa platser och för vissa aktiviteter (se nedan) krävs samråd med eller tillstånd av länsstyrelsen. Samråd sker enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och tillståndsprövning enligt 7 kap. 5-6 §§ miljöbalken (se vidare under Upplysningar). Ett viktigt skäl är att länsstyrelsen ser ett behov av att kunna hantera de kumulativa (samlade) effekter som uppstår av många olika pågående verksamheter i reservatet. En enskild aktivitet spelar sällan en avgörande roll, men många aktiviteter kan sammantaget medföra stora konsekvenser. Genom samråd eller tillstånd kan länsstyrelsen dels fånga upp detta, dels informera organisatören och vid behov ställa villkor, anvisa aktiviteten/arrangemanget till lämplig plats och ytterst också förbjuda aktiviteter som bedöms motverka syftet med reservatet. Därigenom skapas förutsättningar för ett långsiktigt hållbart friluftsliv även i organiserad form.

Särskilt känsliga för störningar är orörd och lågaktiv zon, vilka båda ska ha en hög grad av ostördhet, ”vildmarkskaraktär” och låg grad av

mänsklig påverkan. Organiserad cykling, ridning, tävling och motsvarande är därför förbjudet i dessa två zoner med hänvisning till säkerställandet av zonernas fortsatt ostörda och orörda karaktär samt risken för alltför omfattande skador och störningar på såväl naturmiljö och övrigt friluftsliv som på renskötsel.

För både organiserad cykling och ridning i aktiv zon behövs ett samråd med länsstyrelsen, så att aktiviteten kan ske på ett sätt som inte motverkar syftet. Genom samråd får dels arrangören möjlighet till värdefull information och kunskap om området, dels kan länsstyrelsen bidra till en bättre och mer hållbar aktivitet och även vid behov villkora och ytterst förbjuda. Ibland finns det också behov att styra aktiviteterna till en viss tid på året, en viss plats eller begränsa omfattningen på aktiviteten – även detta fångas upp genom samråd.

För organiserade dagsturer behöver aktiviteterna i orörd zon under vissa perioder på året anpassas särskilt. Under april och maj är skälet till kravet på samråd den höga känsligheten för störning på naturen och under hösten är motivet framför allt risken för anhopning av grupper och medföljande trängsel, slitage och störning. Ytterligare ett motiv är besökarnas säkerhet, eftersom jakt pågår framför allt under september. Det finns då också risk för störning på renskötseln.

Även för organiserad övernattning i aktiv zon behöver organisatörer samråda med länsstyrelsen innan genomförandet, men även i de lågaktiva och orörda zonerna. För övernattning i orörd zon krävs tillstånd.

För organiserat friluftsliv gäller från och med den 20 augusti till och med den 30 september tillståndsplikt för övernattning i hela Issjödalen, med anledning av det höga besökstrycket under denna period.

Tävlingar och motsvarande är möjliga att genomföra i högaktiv och aktiv zon. (För övrigt gäller förbud, med möjlighet att vid särskilda skäl söka dispens). Här är motivet, precis som för organiserad cykling och ridning, säkerställandet av att arrangemangen kan genomföras på ett hållbart sätt och inte riskera att motverka syftet genom alltför stor störning eller skada på naturmiljön, övrigt friluftsliv och renskötsel.

Mot bakgrund av att största delen av naturreservatet ligger inom renskötselns året-runt-marker, även benämnda renbetesfjäll, kan markupplåtelse erfordras för vissa verksamheter som exempelvis visst organiserat friluftsliv. För organiserat friluftsliv som är omfattande och riskerar att ge alltför stora störningar eller skador på renskötseln krävs normalt markupplåtelse i hela naturreservatet (då med stöd av Rennäringslagen).

Zonering och kanalisering för friluftslivet

Zonering och kanalisering inom skyddad natur är ett sätt att hantera och planera för områdens olika bevarandevärden. För Vålådalens naturreservat handlar det om natur- och kulturmiljöer, friluftsliv inklusive naturturism, renskötsel och lokalsamhälle. Exempelvis kan zonering ske genom att skilja områden som är viktiga för renskötseln från verksamhet som kan uppfattas som störande för renen. Ambitionen är att med zonering och kanalisering i största möjliga utsträckning förebygga konflikter som kan uppstå mellan verksamheter och aktiviteter. Skyddsformen som naturreservat ger också möjlighet till statliga satsningar på infrastruktur för friluftsliv och turism i form av exempelvis naturum, leder, vindskydd och rastplatser, vilket också är en viktig del av kanaliseringen.

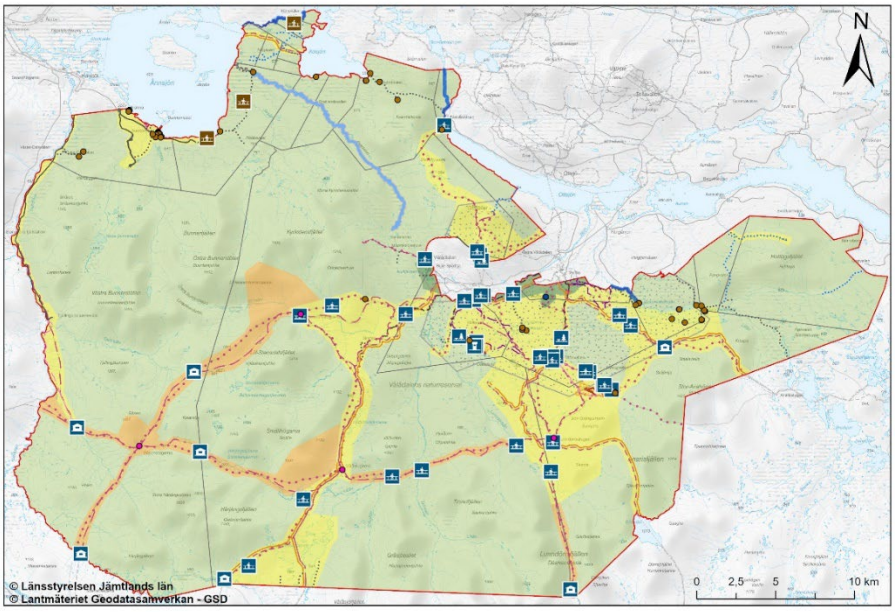
Zonering av Vålådalens naturreservat

Enligt syftet med Vålådalens naturreservat ska behovet av områden för ett hållbart och varierat friluftsliv tillgodoses. För att detta ska uppnås har reservatet delats in i fyra zoner: orörd, lågaktiv, aktiv och högaktiv zon (se karta figur 1). Zonavgränsningen baseras på de höga naturvärdenas skyddsbehov, på mängden besökare och på hänsyn till renskötseln.

För varje zon gäller olika föreskrifter och rekommendationer. För organiserat friluftsliv finns det fler restriktioner i orörd zon och färre restriktioner i lågaktiv, aktiv och högaktiv zon.

Eftersom reservatet till största del ligger på renbetesfjäll behöver besökare utöver dessa föreskrifter och rekommendationer även ha kunskap om hur man vistas i områden med aktiv renskötsel. Här blir kommunikationsarbetet för reservatet tillsammans med zoneringen viktiga verktyg.

Att kanalisera friluftsutövare till högaktiv och aktiv zon bidrar till att minska risken för störning på renskötseln inom övriga delar av naturreservatet. Då högaktiv zon förläggs i utkanten av samebyarnas områden förväntas detta gynna renbetet och därmed den biologiska mångfalden.

Figur 1. Zonering av Vålådalens naturreservat. Orörd zon = transparent grönt, Lågaktiv zon = orange, Aktiv zon = gult, Högaktiv zon = mörkgrönt, Område med särskilda restriktioner = rött raster. Zonerna finns även att se på karta i bilaga 1h.

Högaktiv zon ligger närmast byarna Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Vallbo *Movvele* och kring Nulltjärnarna. Zonen ska ta emot och kanalisera störst mängd av reservatets besökare, erbjuda lättillgängliga natur- och kulturvärden, utan att skador eller störningar på naturen, renskötseln eller för de närboende blir för stor. Här kan besökaren förvänta sig att träffa andra besökare, och uppleva visst buller och även viss tystnad.

Tydlig information, tillrättalagda och tillgängliga leder samt god tillgång till rastplatser, eldplatser och torrdass kännetecknar också zonen. Cykling är tillåten på ett par utpekade leder och anvisade ledsträckor finns för att till häst ta sig ut i andra zoner av reservatet (där ridning är tillåtet, med restriktioner för organiserad form). Eldning är tillåten på iordningställda eldplatser med tillhandahållen eller medhavd ved. Det är inte tillåtet att ta ved från naturen.

Aktiv zon finns i välbesökta delar av reservatet med frekvent använda leder, rastplatser och övernattningsstugor. Zonen tål förhållandevis högt besökstryck och kan ta emot många olika kategorier av besökare. Här planeras även för nya rastplatser, eldstäder och torrdass.

Syftet med zonen är dels att kanalisera besökare som vill ta sig upp till en dagsetapp bort från närmaste entré, dels möjliggöra besök på känsliga platser med särskilt högt besökstryck. Här finns rymd, storslagenhet och en känsla av "vildmark", samtidigt som besökaren kan förvänta sig att möta andra besökare, uppleva visst buller – med skoterleder i zonen - och viss tystnad. I vissa mindre områden i zonen finns spektakulär natur

med särskilda begränsningar för bland annat cykling, eldning, övernattning.

Övernattning i tält, vindskydd och motsvarande samt eldning med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar, är tillåten i hela zonen (med undantag för vissa områden, se nedan). För organiserat friluftsliv finns särskilda begränsningar för övernattning, och tillstånd krävs för vissa platser under vissa tider på året. Ridning är (med undantag för sydöstligaste delen av Issjödalen) tillåtet, liksom cykling på anvisade leder. I områden vid Östra Blanktjärnarna och Pyramiderna råder beträdnadsförbud.

Inom aktiv zon finns några extra störningskänsliga områden med spektakulär natur och **med särskilda restriktioner**. Dessa är Östra Blanktjärnarna, Pyramiderna och sydöstligaste delen av Issjödalen. Här finns särskilda begränsningar för eldning, tältning, ridning, cykling samt beträdnad på marken.

Lågaktiv zon ligger längre in i reservatet och är därmed mindre lättillgänglig för friluftslivet. Här erbjuds lugna och tysta områden med viss tillgänglighet i form av bland annat övernattningsstugor. Besökaren kan i den lågaktiva zonen förvänta sig rymd, storslagenhet, tystnad, en känsla av "vildmark" och låg mänsklig påverkan.

Lederna och andra anordningar i lågaktiv zon är av enklare standard och nyttjas mindre frekvent än i högaktiv och aktiv zon. Vedeldning får ske med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar och du får övernatta i tält, vindskydd eller motsvarande. Det är inte tillåtet att cykla och det finns inga skoterleder i lågaktiv zon, men ridning i oorganiserad form är möjlig. Zonerna är relativt begränsade, omfattar några långfärdsleder och dess omedelbara närhet samt gränsar till orörd zon där det finns ett rikt djur- och växtliv. För att undvika störning under den period som djuren föder sina ungar och fåglarna häckar rekommenderar länsstyrelsen att besökare inte rör sig i lågaktiv zon från och med den 20 april till och med den 30 juni.

Orörd zon utgör större delen av reservatet. Zonen ska upprätthålla en mer ostörd miljö för särskilt skyddsvärda eller störningskänsliga arter, både djur och växter, och också harmoniera med naturmiljöernas fria utveckling. Den mänskliga påverkan är mycket låg och här finns rymd, känsla av ”vildmark” och storslagenhet. Zonen ska erbjuda besökaren lugna och tysta områden i avskildhet och tillgodose möjlighet att få klara sig på egen hand i ett vildmarksliknande och betespräglat landskap.

I de orörda zonerna finns inga leder och det är inte tillåtet att anlägga anordningar av något slag. Vedeldning får ske med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar. Det är också tillåtet att övernatta i tält eller motsvarande.

Det är inte tillåtet att rida eller cykla i orörd zon och det finns inga skoterleder. För att undvika störning under den period som djuren föder sina ungar och fåglarna häckar rekommenderar länsstyrelsen att besökare inte rör sig i orörd zon från och med den 20 april till och med den 30 juni.

I naturreservatet som helhet ska hänsyn tas till renskötseln, men i orörd zon är detta särskilt viktigt.

Riktlinjer och miljömål

Detta beslut om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen *Storslagen fjällmiljö*, *Levande skogar, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Upphävande av beslut

Länsstyrelsens bedömer att detta beslut om naturreservat innebär ett utökat och förstärkt skydd av naturvärden jämfört med gällande reservatsbeslut från 1988. Anledningar till detta är bland annat att naturvärden knutna till brandpräglad skog kommer att kunna skötas samt att vattendrag och våtmarker kommer att kunna återställas till ett mer naturligt tillstånd, då möjlighet till naturvårdsbränning och åtgärder i vattendrag och våtmarker har lagts till i föreskrifterna. Detta bedöms behövas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Ytterligare anledningar är att friluftslivet genom det nya beslutet på ett effektivt sätt kan kanaliseras med indelningen av reservatet i zoner. Det innebär att det kommer att finnas stora områden utan anläggningar, att de flesta besökarna kan tas emot i mer aktiva och tillrättalagda zoner, samt att organiserat friluftsliv kan styras i tid, rum och omfattning med hänsyn till reservatets bevarandevärden. Vidare har restriktioner för cykling, ridning och eldning införts, liksom beträdnadsförbud i vissa särskilt känsliga områden.

I 7 kap. 7 § miljöbalken står att länsstyrelsen får upphäva beslut om naturreservat om det finns synnerliga skäl, samt att beslut om upphävande får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Eftersom det nya beslutet för Vålådalens naturreservat, enligt länsstyrelsens bedömning, stärker skyddet av reservatets naturvärden och ger nya möjligheter till naturvårdande skötsel för att uppnå syftet med skyddet, bedömer länsstyrelsen att det inte är skäligt att ställa krav på ytterligare kompensation än det nya reservatsbeslutet. Länsstyrelsen bedömer därför att synnerliga skäl finns för att upphäva följande beslut:

- Bildande av naturreservatet Vålådalen enligt 7 § naturvårdslagen, 1988-02-22, länsstyrelsens diarienr. 11.1211-754-82, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om utökning av Vålådalens naturreservat, 2016-10-17, länsstyrelsens diarienr. 3230-2016, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Beslut om ytterligare föreskrift inom naturreservatet Vålådalen, 2019-06-03, länsstyrelsens diarienr. 2963-2019, Naturvårdsregistrets ID-nr 2000893,
- Förlängning av interimistiska förbud inom naturreservatet Vålådalen, Åre kommun, 2022-04-04, länsstyrelsens diarienr. 1678-2022, Naturvårdsregistrets ID-nr 2051781 och 2051782.

Inventeringsunderlag

Området har genom åren varit föremål för ett stort antal inventeringar. Bland dessa kan nämnas länsstyrelsens inventeringar av urskogar, våtmarker och vattendrag, geologiska inventeringar, fornminnesinventeringar och diverse andra inventeringsprojekt som resulterat i rapporter samt ideella inventeringar där artfynd rapporterats till Artportalen. Inventering av stora rovdjur, jaktfalk, fjällräv, smågnagare och dagfjärilar samt fågelinventering längs standardrutter görs regelbundet. Brunkullapopulationerna följs årligen upp av länsstyrelsen i samverkan med floraväktarverksamheten. Växtplatsens status följs upp och alla blommande brunkullor räknas och rapporteras in i Artportalen.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Totalt berörs naturreservatet, i hela eller större delar, av åtta riksintressen:

- Anspråk Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA; Vålådalen SE0720084;
  4 kap. 8 § miljöbalken).
- Anspråk Natura 2000 Art- och habitatdirektivet (SCI; Vålådalen SE0720084; 4 kap. 8 § miljöbalken).
- Naturvård (Jämtlandsfjällen; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Friluftsliv (FZ 07, Sylarna-Vålådalen-Helags; 3 kap. 6 § miljöbalken).
- Det rörliga friluftslivet (Fjällvärlden i Jämtlands län; 4 kap. 1, 2 §§ miljöbalken).
- Obrutet fjäll (Sylarna-Helags; 4 kap. 5 § miljöbalken)
- Skyddade vattendrag (Åreälven; 4 kap. 6 § miljöbalken)
- Riksintresse för rennäring (3 kap. 5 § miljöbalken)
- Kärnområde av riksintresse för rennäring (3 kap. 5 § miljöbalken)

Länsstyrelsen bedömer att beslutet gällande Vålådalens naturreservat går väl ihop med samtliga riksintressen. Att skogsmarken är skyddad mot

avverkning bedöms ha en positiv inverkan på renbetet och bevarandevärdena på landskapsnivå. Naturreservatets förvaltningsinriktning med naturvårdsbränning är sannolikt också en förutsättning för gott bete på lång sikt. På kort sikt kan betet försämras efter bränning. I samband med framtagande av bränningsplan ska därför samråd med berörd sameby ske.

Förutom de ovan nämnda riksintresseområdena finns söder och öster om Ånnsjön ett riksintresseområde för kulturmiljövård (Ånnsjön; 3 kap. 6 § miljöbalken). Strax söder om Ånnsjön och Bunnerviken finns ett punktformigt riksintresse för värdefulla ämnen och material (Handöl; 3 kap. 7 § miljöbalken), vilket avser förekomsten av täljsten. Detta riksintresse berör de flesta av de andra ovan nämnda riksintressena, bland annat Natura 2000-område och den prioriterade naturtypen taiga (9010). Verksamheter som kan påverka habitaten i Natura 2000-områden negativt är förbjudna och tillståndspliktiga.

Förutom av riksintressen så berörs hela naturreservat av statligt regleringsområde (Sylarna-Helags-Oviksfjällen) för körning av terrängfordon i fjällområden (6 §, terrängkörningsförordningen).

Det finns en översiktsplan beslutad 2017 som täcker hela Åre kommun. I planen skrivs om fjällandskapet generellt: Med hänsyn till känsliga biotoper och/eller renarnas betesro bör tydliga kanaliseringar, periodiseringar och zoneringar göras av verksamheter och intressen inom renskötselområden som är frekvent utnyttjade för rekreation och friluftsliv. (s 38). Om fjällområdet söder och väster om Vålådalen *Bijjie Spædtja*/Ottsjö står: Med hänsyn till rennäringen och områdets landskapsvärden bör etablering av ny bebyggelse generellt undvikas. Anläggningar för naturturism kan tillåtas, förutsatt att en mycket noggrann prövning görs (s 71).

Länsstyrelsen bedömer att detta beslut för Vålådalens naturreservat är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatets effekt på ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som är grunden till vår välfärd och livskvalitet. Vålådalens naturreservat har inverkan på ett flertal ekosystemtjänster. I tabell 1 listas de ekosystemtjänster som naturreservatet långsiktigt har en mer än försumbar påverkan på samt om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Att bevara biologisk mångfald i betydelsen av en mångfald av livsmiljöer, arter och gener ger med stor sannolikhet en positiv påverkan på de flesta av ekosystemtjänsterna. Detta eftersom det inte alltid är känt hur arterna interagerar och vilka arter som kan vara nyckelarter eller hörnstenar i att upprätthålla de funktionella ekosystem som ligger till grund för ekosystemtjänster. Biologisk mångfald finns endast med under kategori ”Stödjande” i tabell 1 men får ses som en viktig del av alla kategorier.

Att formellt skydda natur kan vara negativt för vissa ekosystemtjänster. Inom ramen för regeringens beslutade miljömål har miljökvalitetsmål och konkreta etappmål satts upp för bland annat formellt skydd av natur. I samband med detta har en övergripande bedömning gjorts av påverkan för vissa ekosystemtjänster såsom till exempel produktion av skogsråvara. En nationell politisk avvägning mellan till exempel virkesuttag och bevarande av skogar med höga naturvärden är alltså redan gjord.

Tabell 1. *Bildandet av naturreservatets långsiktiga effekt på ekosystemtjänster där P står för en överlag positiv effekt och N står för en överlag negativ effekt på berörd ekosystemtjänst.*

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
Stödjande	Primärproduktion där växter och bakterier omvandlar oorganiska ämnen till organiska ämnen.	P
	Biologisk mångfald inklusive bevarande av livsmiljöer, hotade arter och andra arter samt genpooler.	P
	Biogeokemiska kretslopp där ekosystemen bidrar till cirkulation av grund- och näringsämnen samt vatten.	P
	Ekologiska samspel i näringsvävars dynamik och evolutionära processer.	P
	Bildande av jordmån vid nedbrytning av växtdelar.	P
	Tillhandahållande av livsmiljöer för populationer av arter med olika funktioner under alla stadier av individernas livscykel.	P
Reglerande & bevarande	Biologisk städning, inklusive vattenrening, samt återföring av mineraler och näringsämnen via mikroorganismer, svampar, växter, djur och alger.	P
	Global klimatreglering genom kolbindning, det vill säga upptag av koldioxid, utförd av växter och mikroorganismer.	P
	Lokal klimatreglering genom skogars, växters och vattnets reglering av mikroklimat, temperatur och luftfuktighet.	P
	Pollinering och fröspridning via insekter, fåglar och andra djur.	P
	Flödesreglering och erosionsskydd såsom dämpning av avrinning, flöden och skred.	P
	Luftrening via mikroorganismer och växter.	P
	Upprätthållande av markens kvalitet och struktur via rötter, maskar, insekter, växters kvävefixering, svampars mineralfixering, med mera.	P
	Biologisk kontroll av skadegörare, inklusive invasiva arter, med hjälp av konkurrens och predation.	P
Försörjande	Virke och fibrer.	N
	Jakt, fiske, bär- och svampplockning samt renskötsel.	P
	Biobaserade kemikalieråvaror som till exempel råmaterial för medicin, tjära och terpentin.	N

Kategori	Ekosystemtjänst	Effekt
	Bioenergi från skog.	N
	Dricksvatten från rullstensåsar, sjöar, vattendrag, bibehållande av grundvattennivå.	P
Kulturella	Uppskattning av naturen av etiska skäl och som inspirationskälla samt ett naturarv för att bevara naturens egenvärden för framtida generationer.	P
	Estetiska värden där egenskaper hos naturmiljöer möjliggör estetiska naturupplevelser.	P
	Tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, inklusive naturturism.	P
	Områden som resurs för forskning, utbildning och mänsklig interaktion med naturen.	P
	Användning av naturmiljöer av andliga, traditionella, identitetsbärande eller historiska orsaker.	P
	Folkhälsomässiga värden, som resurs för fysisk och psykisk hälsa.	P

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen beslutar om ändrade ordningsföreskrifter (C-föreskrifter) i Vålådalens naturreservat, Åre kommun. Enligt 4 § och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, ska länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en sådan utredning av ordningsföreskrifterna, vilka har karaktären av normföreskrifter, d v s de riktar sig till allmänheten. Se bilaga 3.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Marita Ljung. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, enhetschef Bitti Jonasson, funktionschef för naturskydd Annelie Johansson samt handläggare Pontus Wallén, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Marita Ljung *Pontus Wallén*

Upplysningar

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år

från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Länstidningen, Östersundsposten och Tidningen Härjedalen samt Post- och Inrikes Tidningar. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Detta beslut påverkar inte rätten till renskötsel på annans mark.

Renskötselrätten regleras i rennäringslagstiftningen. Terrängkörningslagen medger undantag från terrängkörningsförbudet för renskötande samer. De får genom dessa undantag använda sig av motorfordon, helikopter och drönare. Den som uppfört anläggning för renskötsel ansvarar för underhåll samt bortforsling vid avveckling.

Renar får enligt rennäringslagen inte störas, oavsett om det gäller enskilda besökare eller organiserat friluftsliv. Det innebär att hund, med vissa undantag för jakt med jakthund, hundträning och hundprov, alltid ska hållas kopplad när det kan finnas ren i området.

För samebymedlem som vill uppföra byggnad eller använda motorfordon för turistisk verksamhet krävs ansökan om dispens eller tillstånd. Detta eftersom Undantagen från föreskrifterna gäller enbart renskötsel.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser, som av Räddningstjänsten inte bedöms vara under kontroll, bör släckas omedelbart.

Med körning på väl snötäckt mark menas körning som innebär att fordonet inte kommer i kontakt med marken. I de fall då snödjupet är litet eller snön så lös att fordonet kommer i kontakt med marken räknas körningen som barmarkskörning.

Inom regleringsområde råder generellt förbud att köra skoter enligt terrängkörningslagen. Länsstyrelsen har möjlighet att meddela undantag för skoterkörning till exempel på allmän vinterled. Ansökan om dispens från terrängkörningslagstiftningen och Länsstyrelsen Jämtlands läns föreskrift om undantag från terrängkörningsförbudet inom vissa statliga regleringsområden, prövas av länsstyrelsens Naturvårdsenhet. Dessa undantag framgår av föreskrifterna i FS 2018:8. Läs mer på Länsstyrelsens webbsida.

Cykling i naturreservatet vintertid, från och med 1 oktober och till och med den 19 april, anses inte utgöra ett hot mot syftet för reservatet. Besökare uppmanas att inte cykla i preparerade längdskidspår.

Organiserat friluftsliv (benämns ibland även organiserad verksamhet) är när en lärare eller ledare för en organisation, ett företag, en skola, en idrottsklubb eller liknande planerar att genomföra ett arrangemang med deltagare enligt en förutbestämd plan och/eller färdväg. Organisatören ansvarar för att bedöma hur planerade aktiviteter kan komma att påverka naturen och andra utövare. Organisatören ska också känna till naturreservatets föreskrifter och natur- och kulturvärden, miljöbalkens kunskapskrav, rennäringslagen samt allemansrätten. Inför anmälan om samråd kan organisatören alltid kontakta naturreservatets förvaltare för att rådgöra om hur verksamheten bäst kan genomföras inom naturreservatet.

Vissa tider på året, på vissa platser och för vissa organiserade arrangemang/aktiviteter krävs samråd med eller tillstånd från länsstyrelsen. Vid samråd enligt miljöbalken ska anmälan lämnas in senast sex veckor innan planerad verksamhet. I de fall tillståndsplikt gäller måste ansökan lämnas in i god tid (minst 3 månader) innan planerat arrangemang/aktivitet, för att länsstyrelsen ska hinna underrätta berörd sameby, begära eventuell komplettering och pröva verksamheten utifrån naturreservatets syfte och bevarandevärden, samt för att organisatören ska få ett besked om tillstånd i rimlig tid före genomförande.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken,

- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter samt 93 § i rennäringslagen (1971:437)
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken,
- terrängkörning, inklusive barmarkskörning, enligt 1 § terrängkörningslagen.

Vid vistelse i naturreservatet är det viktigt att observera att utöver att följa naturreservatets föreskrifter ska även föreskrifter och förbud enligt andra gällande lagar följas. Det är också viktigt att observera att föreskrifterna ger regler för hur agerande ska vara i naturreservatet men de ger inte markägarens tillstånd.

Källförteckning

Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Blomdin, R m.fl. 2021. Beskrivning av geomorfologiska kartan Jämtlands län. Sveriges geologiska undersökning, K705.

Emmelin, L, Fredman P, Lisberg Jensen E, Sandell K, 2010. Planera för friluftsliv. Carlssons bokförlag.

Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar; Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C, 2020. Slitasje og egnethet for stier brukt til sykling. En feltstudie og en GIS-modell. NINA-Rapport.

Fågeldirektivet 2009. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Gunnarsson Felix, 2022. The ecological niche of the Black vanilla orchid (Gymnadenia Nigra) in Vålådalen, Umeå Universitet.

Helle T, Hallikainen V, Sarkela M, Haapalehto M, Niva A, Puoskari J, 2012. Effects of a holiday resort on the distribution of semidomesticated reindeer. Ann Zool Fenn 49:23–35.

Isaksson, L. 1982. Urskogar och urskogsartade skogar i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län (1983:13).

Lundqvist, J, 1969: Beskrivning till jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45.

Karis, L. & Strömberg, A., 1998: Beskrivning till berggrundskartan över Jämtlands Län. Del 2: Fjälldelen. Sveriges geologiska undersökning Ca 53:2. 363 s.

Kløcker Larsen, R., Raitio, K., Sandström, P., Skarin, A., Stinnerbom, M., Wiik-Karlsson, J., Sandström, S., Österlin, C., & Buhot, Y, 2016. Kumulativa effekter av exploateringar på renskötseln. Vad behöver göras inom tillståndsprocesser? Rapport 6722. Stockholm: Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diarienr. 511-3838-2012.

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2019. Bevarandevärden i det föreslagna nationalparksområdet Vålådalen-Sylarna-Helags. Diarienr. 511-5467-2019.

Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.

Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.

Naturvårdsverket 2009. Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar. Nationell slutrapport för våtmarksinventeringen (VMI) i Sverige. Naturvårdsverket rapport 5925.

Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.

Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.

Naturvårdsverket 2015. Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddade områden. Naturvårdsverket 6686.

Naturvårdsverket, 2019. Vägledning om förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen.

Naturvårdsverket, 2019. Naturvårdsverkets vägledning för att bilda naturreservat inom renskötselområdet. NV-07867-16.

Naturvårdsverket 2022. Arrangemang i naturen. NFO-serien 8894. NINA Rapport, 2020.

Skarin, A., Åhman, B., 2014. Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. Polar Biol.

Tunón Håkan, Sjaggo Brita Stina (red), 2012. Ájddo – reflektioner kring biologisk mångfald i renarnas spår. CBM:s skriftserie nr 68. Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala.

Åre kommun 2017. Kommuntäckande översiktsplan, Åre kommun, Jämtlands län.

Källor på internet
Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.

Lantmäteriet. Historiska kartor. http://historiskakartor.lantmateriet.se.

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Vålådalen. https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/.

Naturvårdverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljooarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/.

Naturvårdverket. Natura 2000 i Sverige. https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/.

Naturvårdverket. Biologisk mångfald. https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/.

Naturvårdverket. Process att bilda naturreservat. https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/.

Naturvårdsverket. Vägledningar för arbetet med att bilda naturreservat. http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera.

Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Fornsök: https://app.raa.se/open/fornsok/.

Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382. Kartor över Riksintressen, strategiska platser och årstidsland.

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden.

Skogsdataportalen http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/.

Statens jordbruksverk. Ängs- och betesmarksinventeringen.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Sveriges geologiska undersökningar (SGU). Kvartärgeologiska kartan. https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-geomorfologi.html

Övriga källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsens naturvärdesinventeringar.

Samiska rättigheter i naturreservatet Vålådalen i Åre kommun, 2019. Expertutlåtande Marie B. Hagsgård.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Bilagor

Nr.	Undernivå nr.	Typ av bilaga	Beskrivning
1.		Beslutskarta	Visar naturreservatets gränser samt för vilka olika områden, stigar, vägar, anläggningar med mera som reservatets föreskrifter gäller.
	1a	Detaljkarta Vålådalen	Visar vilka föreskrifter som gäller i området runt Vålådalen.
	1b	Detaljkarta Blanktjärn	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Östra Blanktjärnarna.

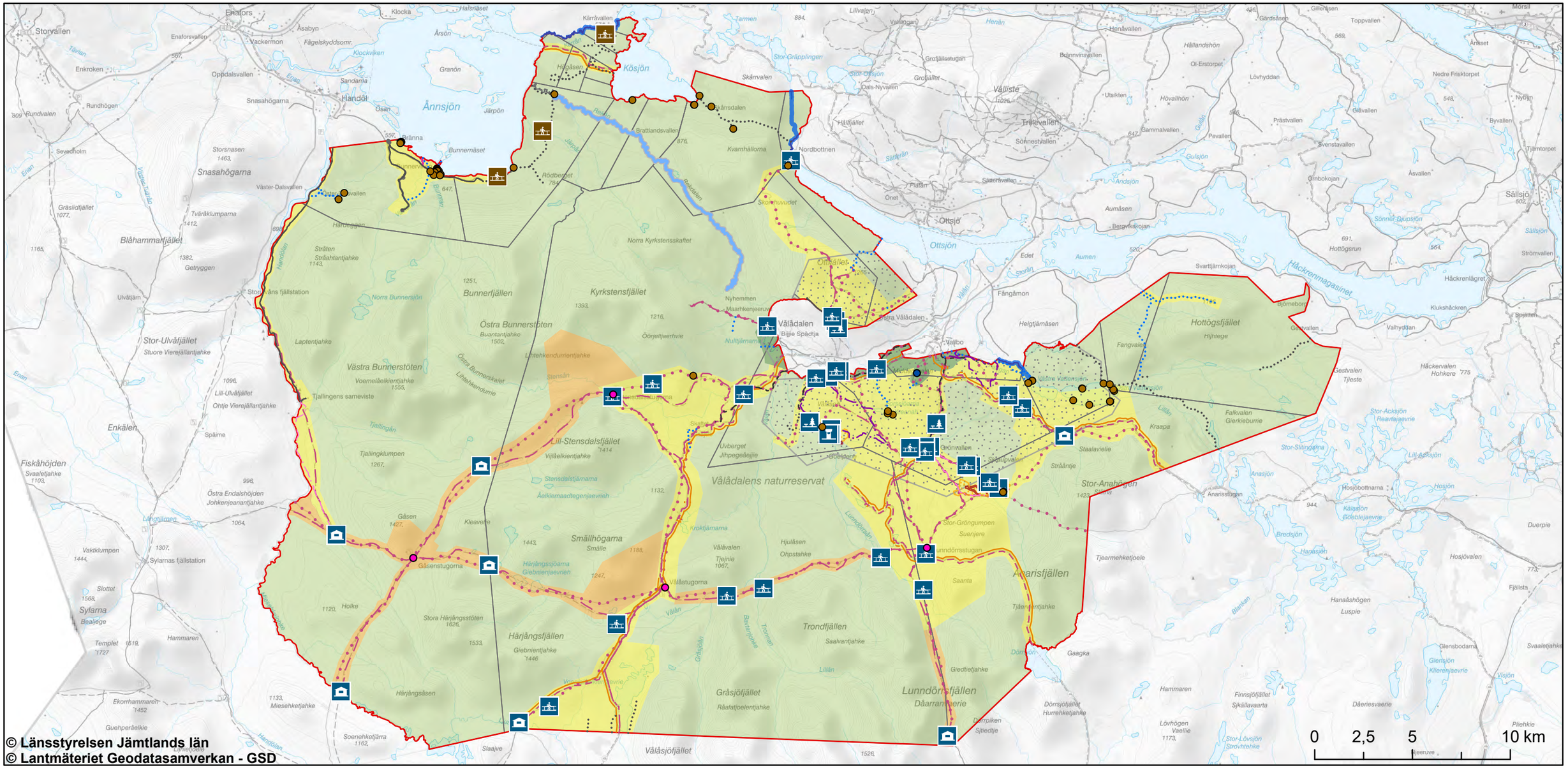
	1c	Detaljkarta Bunnerviken och Bränna	Visar vilka föreskrifter som gäller i områdena Bunnerviken och Bränna.
	1d	Detaljkarta Gröndalen	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Gröndalen.
	1e	Detaljkarta Kärrån-Högåsen	Visar vilka föreskrifter som gäller i området Kärrån-Högåsen.
	1f	Detaljkarta Cykel i västra delen av reservatet	Visar var leder tidvis är upplåtna för cykling i västra delen av naturreservatet.
	1g	Detaljkarta Cykel i östra delen av reservatet	Visar var leder tidvis är upplåtna för cykling i östra delen av naturreservatet.
	1h	Detaljkarta reservatszoner Vålådalen	Visar hur reservatet är indelat i zoner, som ett verktyg att planera för friluftslivet i området.
2.		Översiktskarta	Visar var i Jämtland naturreservatet ligger.
3.		Konsekvensutredning	
4.		Underhåll av väg	
5.		(finns ej längre)	
6.		Renskötselåret med sina åtta årstider	Beskrivande text om renskötselåret.
7.		Sammanställning yttranden externremiss	Matris med sammanställning av inkomna yttranden från externremiss utskick 1 november 2022.
8.		Artförteckning	Rödlistade arter, Natura 2000-arter och ÅGP-arter
9.		Skötselplan	Skötselplan beslutad 2023-12-20, dnr 9539-2023

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 1

2023-11-22

Vålådalens naturreservat
Beslutskarta

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Bro omfattad av föreskrift B6
- Dass omfattad av föreskrift B6
- Rastplats omfattad av föreskrift B6
- Raststuga omfattad av föreskrift B6
- Vindskydd omfattad av föreskrift B6
- Byggnad omfattad av undatag u) samt v)
- Byggnad omfattad av undantag z)
- Mast omfattad av undantag å)
- Bro omfattad av undantag gg)
- Elledning omfattad av undantag ä)
- Stig omfattad av undantag t)
- Stig omfattad av undantag s)
- Väg omfattad av föreskrift A11, C6, C11 samt undantag r)
- Led omfattad av föreskrift B3 samt C13
- Skidspår omfattad av undantag p) samt s)
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Vatten omfattad av föreskrift C16
- Ridväg omfattad av föreskrift C15
- Ridförbud omfattad av C15
- Sommarled omfattad av B3
- Vinterled omfattad av B3
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Led omfattad av föreskrift C18
- Vattendrag omfattad av föreskrift B11
- Område omfattat av föreskrift B9, C2, C10, C15 samt C19
- Mark omfattad av föreskrift C15 samt C17
- Område omfattat av föreskrift C14
- Bunnerviken fjällägenhet omfattad av undantag w)
- Fastighet omfattad av undantag x) samt y)
- Mark omfattad av undantag q)
- Aktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C9, C20, C21 samt C23
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C2, C10, C15, C25, C26 samt C27
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:200 000

För mer detaljerad information, se detaljkartor.

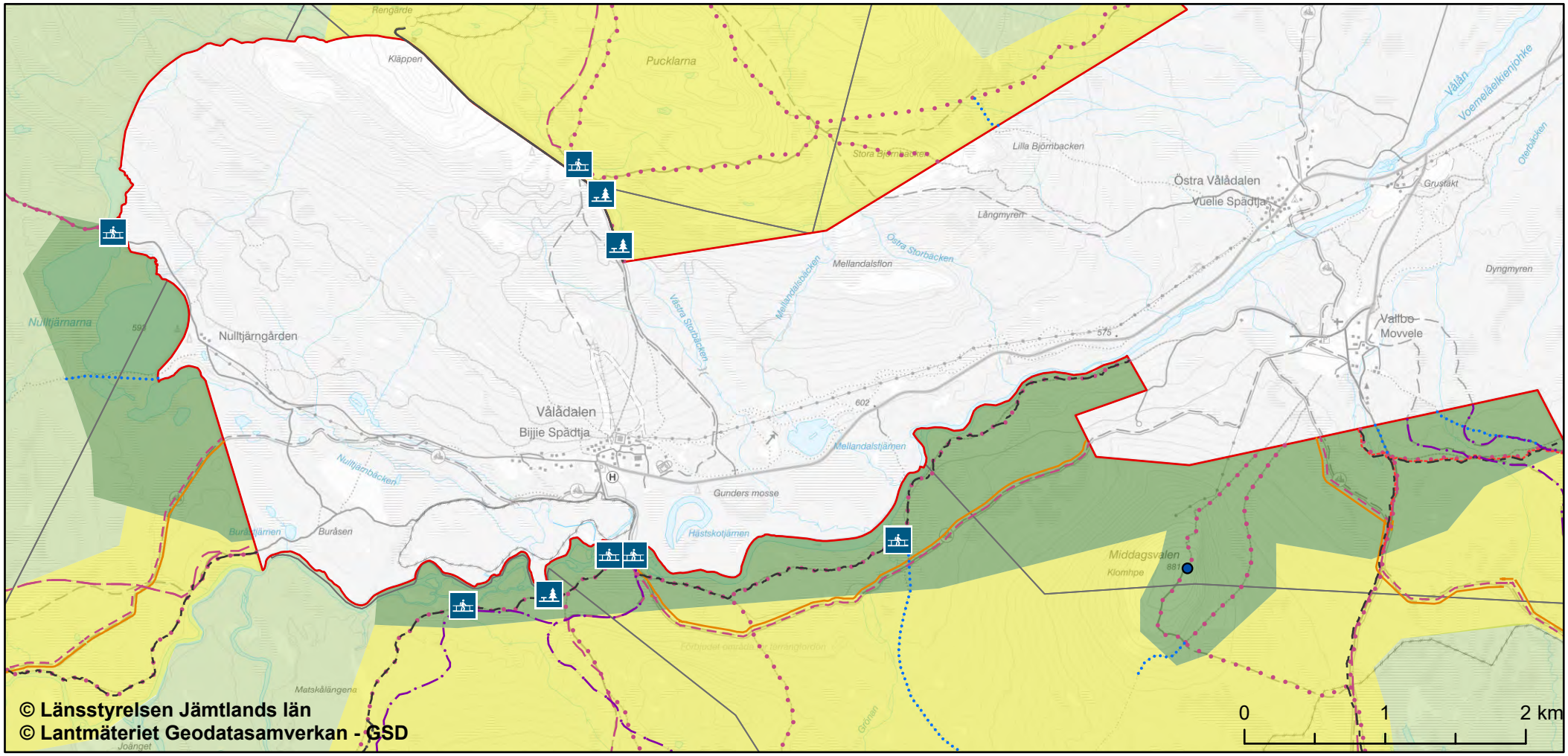
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1a**

2023-11-22

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta - Vålådalen

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Bro omfattad av föreskrift B6
- Rastplats omfattad av föreskrift B6
- Mast omfattad av undantag å)
- Stig omfattad av undantag t)
- Stig omfattad av undantag s)
- Väg omfattad av föreskrift A11, C6, C11 samt undantag r)
- Skidspår omfattad av undantag p) samt s)
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Ridväg omfattad av föreskrift C15
- Sommarled omfattad av B3
- Vinterled omfattad av B3
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C2, C10, C15, C25, C26 samt C27
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

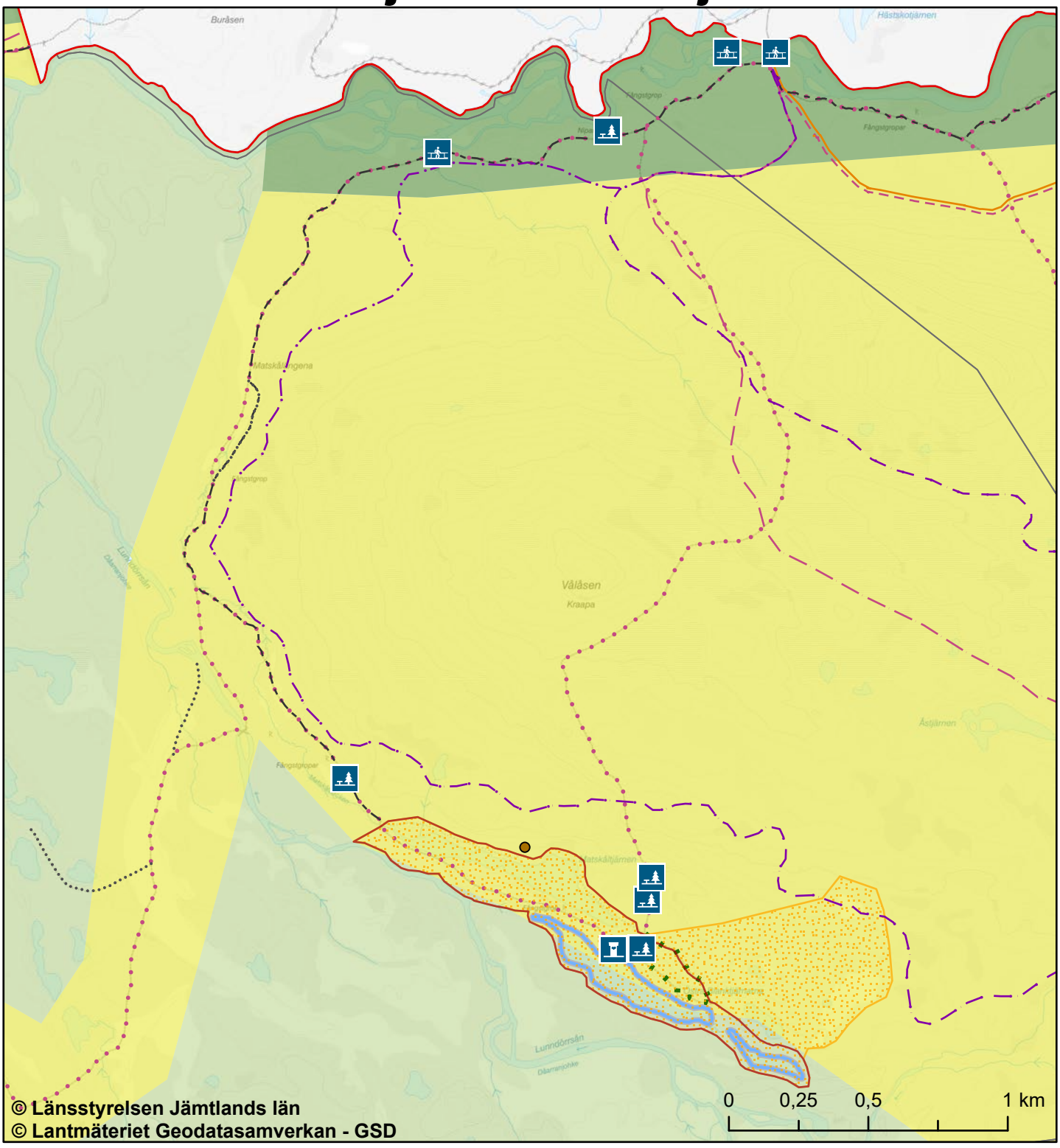
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:40 000
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1b**

2023-05-15

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta - Blanktjärn

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Bro omfattad av föreskrift B6
- Dass omfattad av föreskrift B6
- Rastplats omfattad av föreskrift B6
- Byggnad omfattad av undatag u) samt v)
- Stig omfattad av undantag t)
- Skidspår omfattad av undantag p) samt s)
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Vatten omfattad av föreskrift C16
- Sommarled omfattad av B3
- Vinterled omfattad av B3
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Led omfattad av föreskrift C18
- Område omfattat av föreskrift B9, C2, C10, C15 samt C19
- Område omfattat av föreskift C14
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C2, C10, C15, C25, C26 samt C27
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Skala: 1:20 000
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

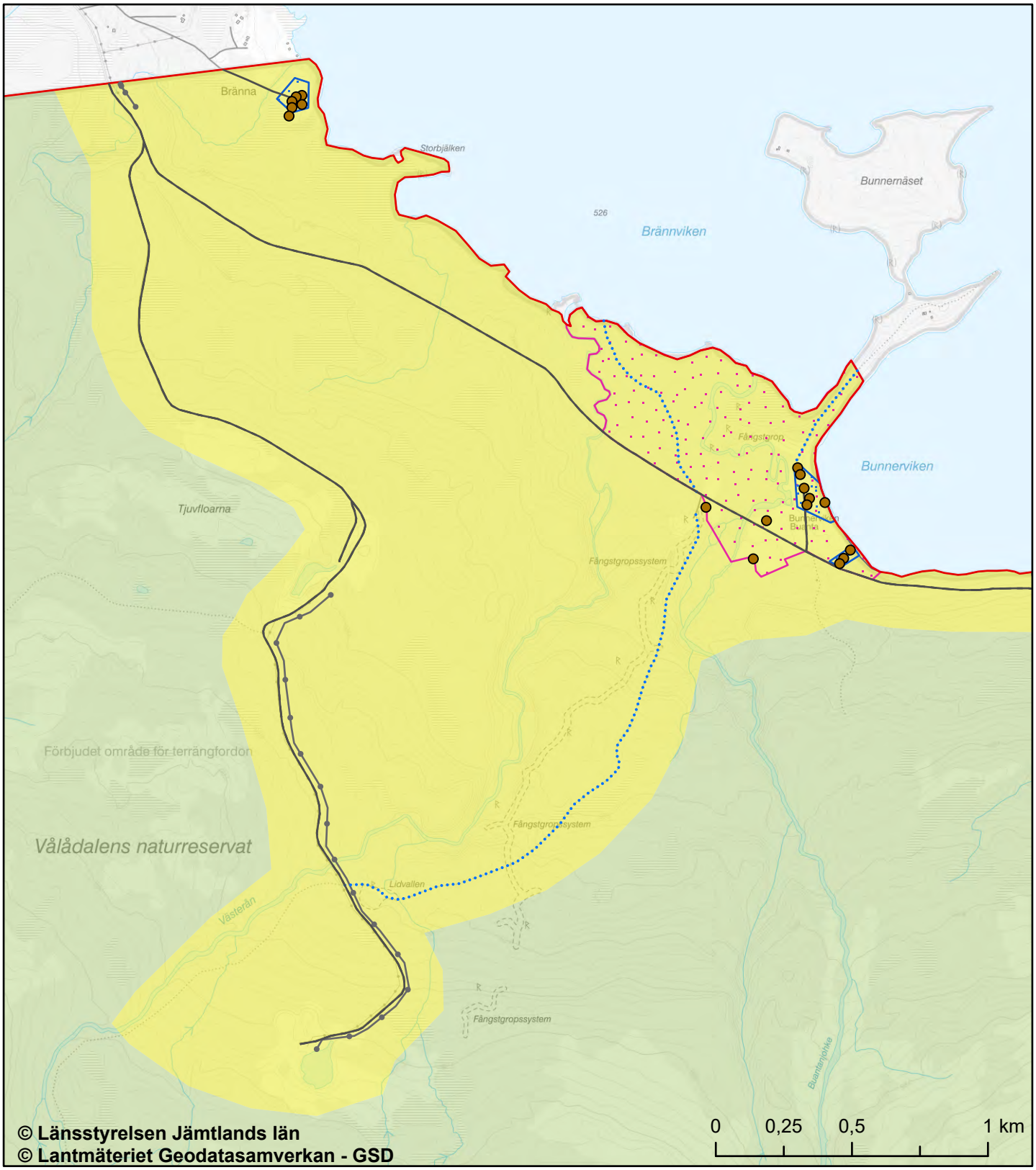
N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1c**

2023-11-22

Vålådalens naturreservatet
Detaljkarta - Bunnerviken och Bränna

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Byggnad omfattad av undatag u) samt v)
- Elledning omfattad av undantag ä)
- Stig omfattad av undantag s)
- Väg omfattad av föreskrift A11, C6, C11 samt undantag r)
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Bunnerviken fjällägenhet omfattad av undantag w)
- Fastighet omfattad av undantag x) samt y)
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:20 000

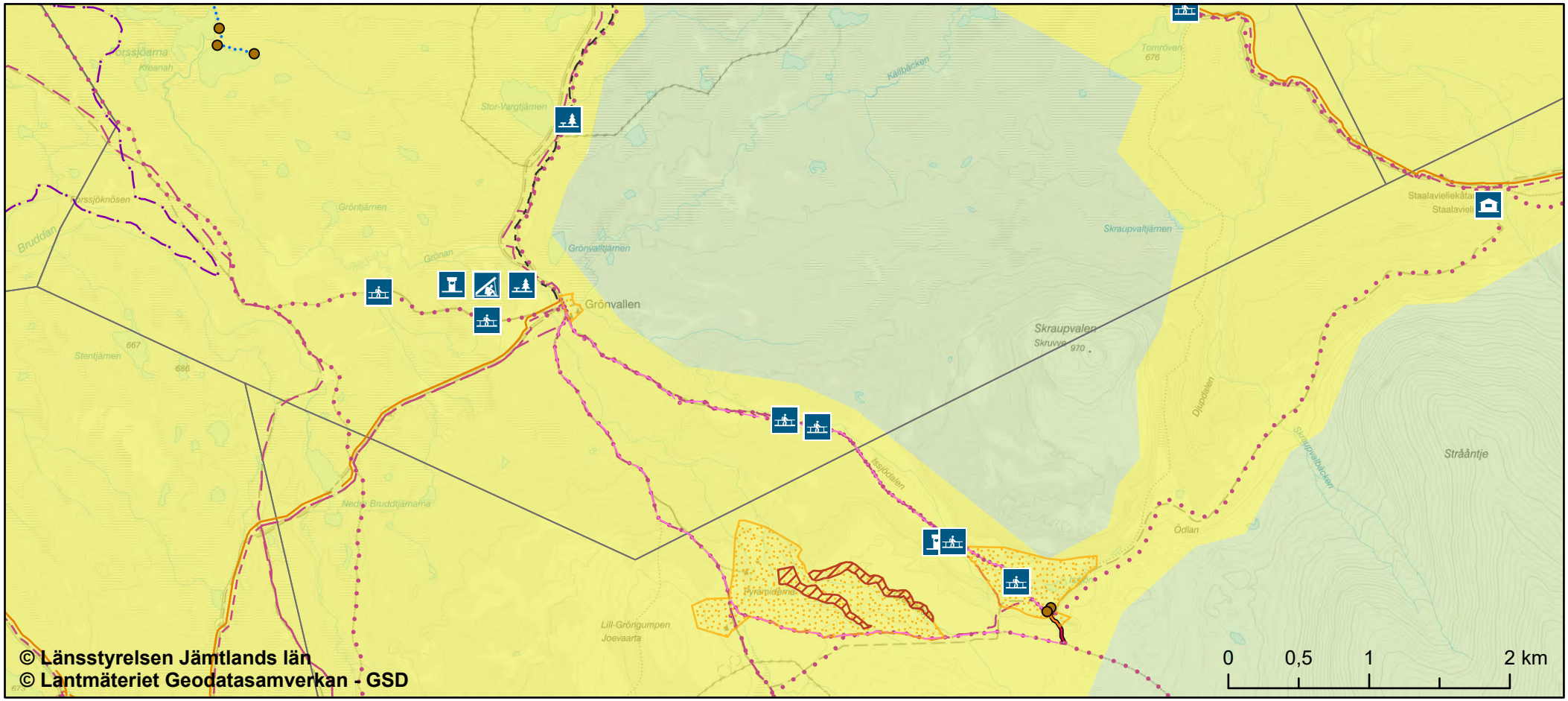
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1d**

2023-11-22

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta - Gröndalen

- Bro omfattad av föreskrift B6
- Dass omfattad av föreskrift B6
- Rastplats omfattad av föreskrift B6
- Raststuga omfattad av föreskrift B6
- Vindskydd omfattad av föreskrift B6
- Byggnad omfattad av undatag u) samt v)
- Stig omfattad av undantag s)
- Led omfattad av föreskrift B3 samt C13
- Skidspår omfattad av undantag p) samt s)
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Ridförbud omfattad av C15
- Sommarled omfattad av B3
- Vinterled omfattad av B3
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Mark omfattad av föreskrift C15 samt C17
- Område omfattat av föreskift C14
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:40 000

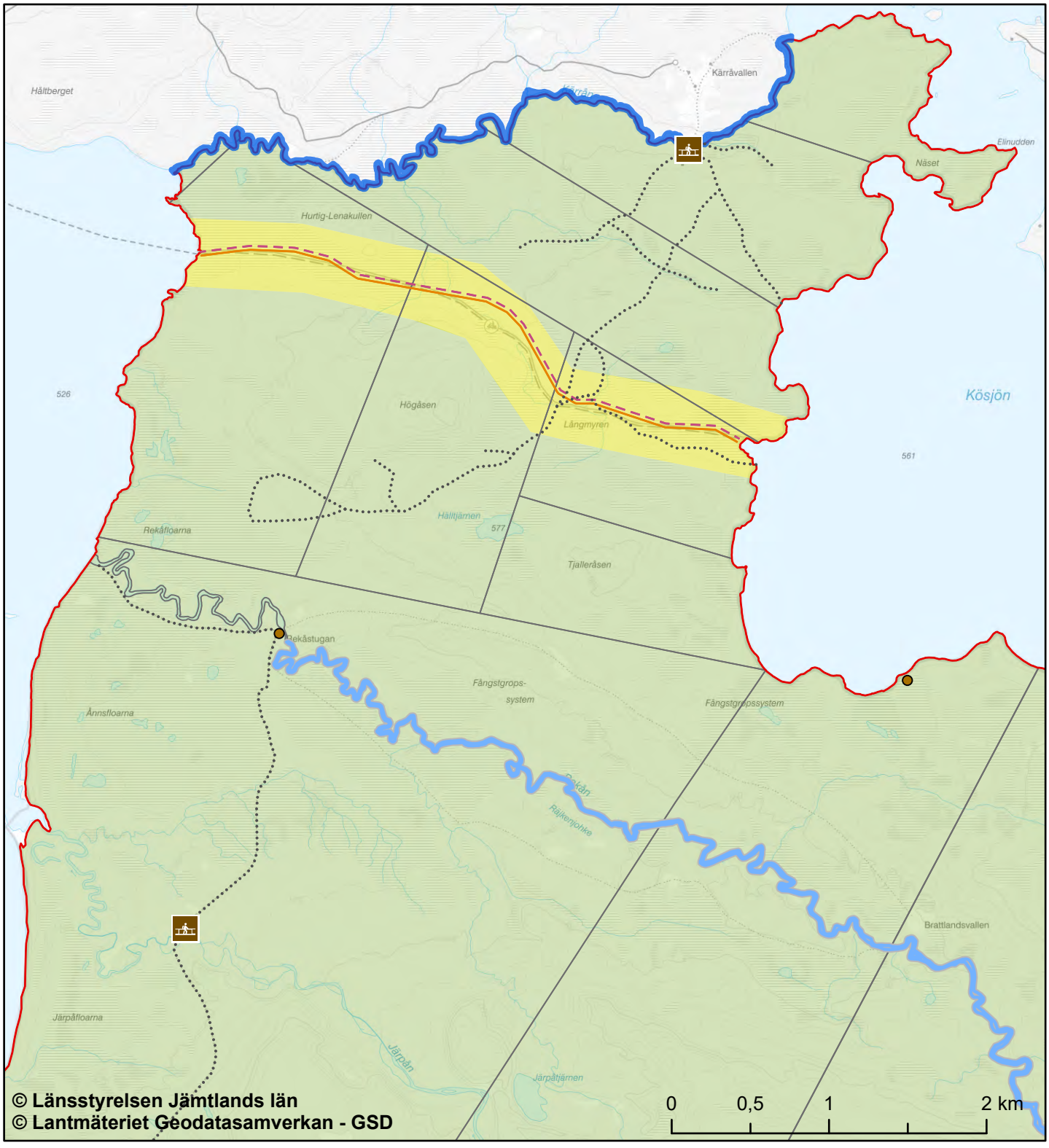
N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1e**

2023-11-22

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta Kärrån-Högåsen

- Byggnad omfattad av undatag u) samt v)
- Bro omfattad av undatag gg)
- Stig omfattad av undantag t)
- Vatten omfattad av föreskrift C16
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Vattendrag omfattad av föreskrift B11
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

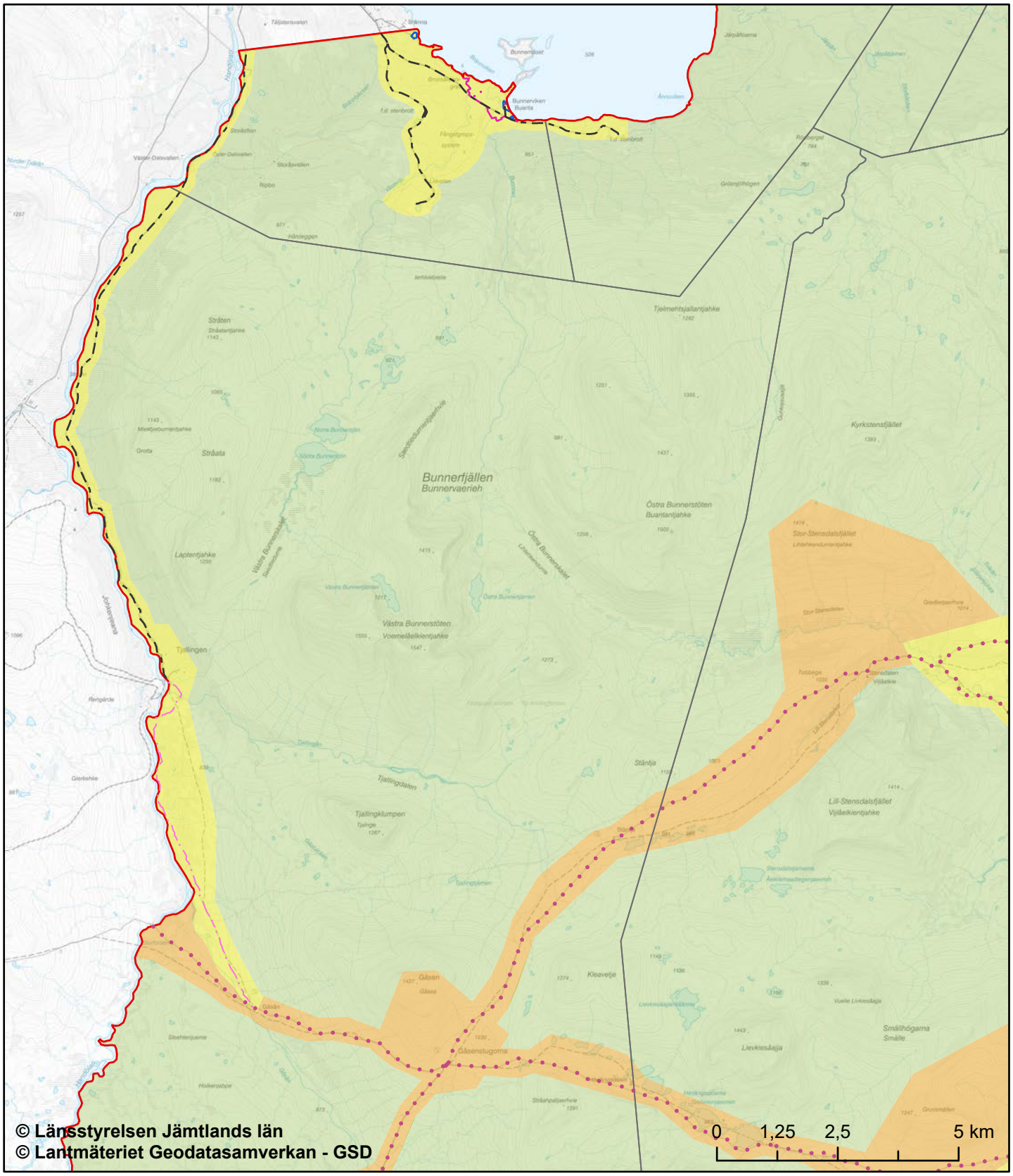
Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:35 000

N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1f**
2023-05-15

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta - Vägar och leder upplåtna för cykling

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Led omfattad av föreskrift B3 samt C13
- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Sommarled omfattad av B3
- Bunnerviken fjällägenhet omfattad av undantag w)
- Fastighet omfattad av undantag x) samt y)
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C9, C20, C21 samt C23
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:110 000

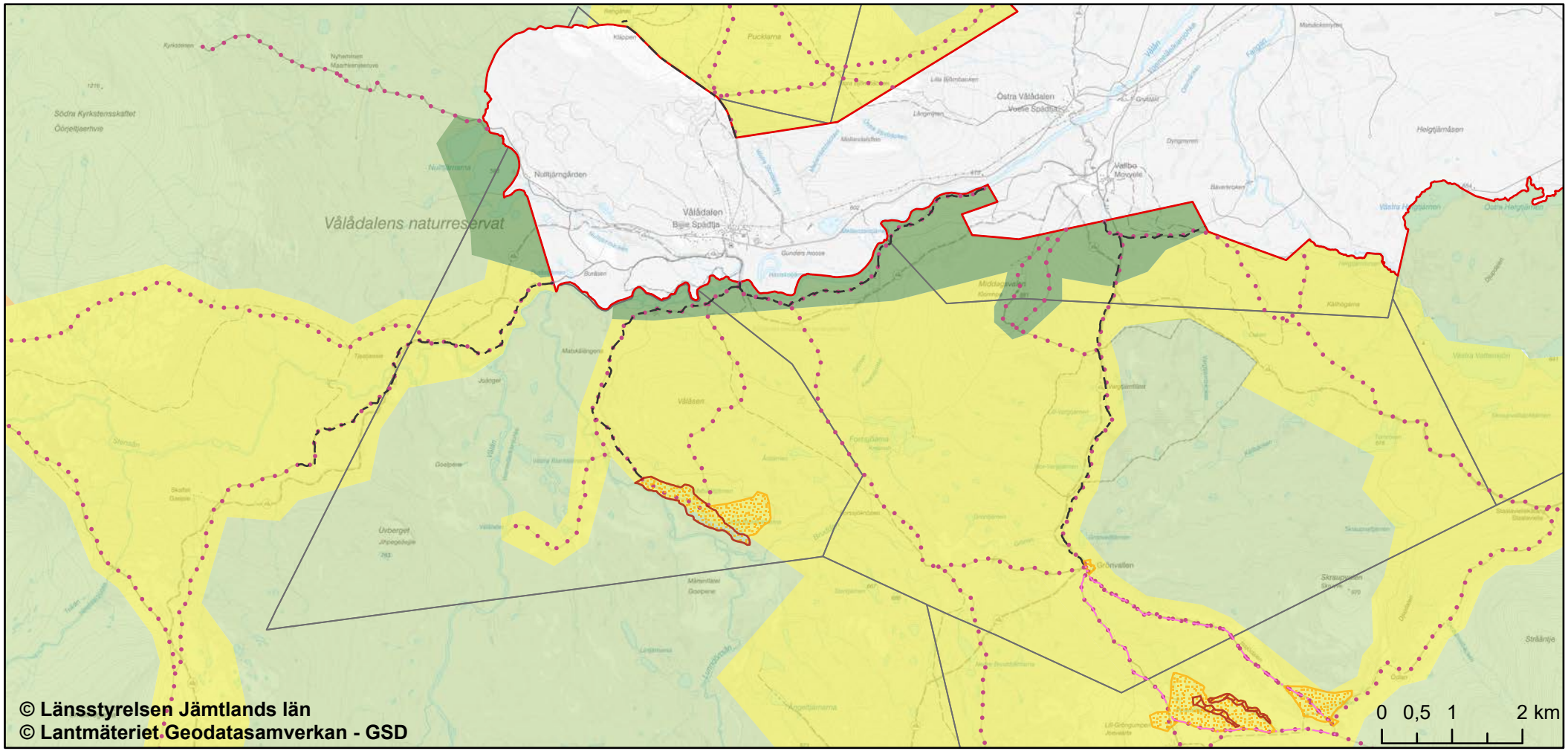
N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 1g**

2023-05-15

Vålådalens naturreservat
Detaljkarta - Vägar och leder upplåtna för cykel

- Led och väg omfattad av föreskrift C11
- Sommarled omfattad av B3
- Led omfattad av föreskrift B3 samt C13
- Område omfattat av föreskrift B9, C2, C10, C15 samt C19
- Mark omfattad av föreskrift C15 samt C17
- Område omfattat av föreskift C14
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C9, C20, C21 samt C23
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C2, C10, C15, C25, C26 samt C27
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:80 000

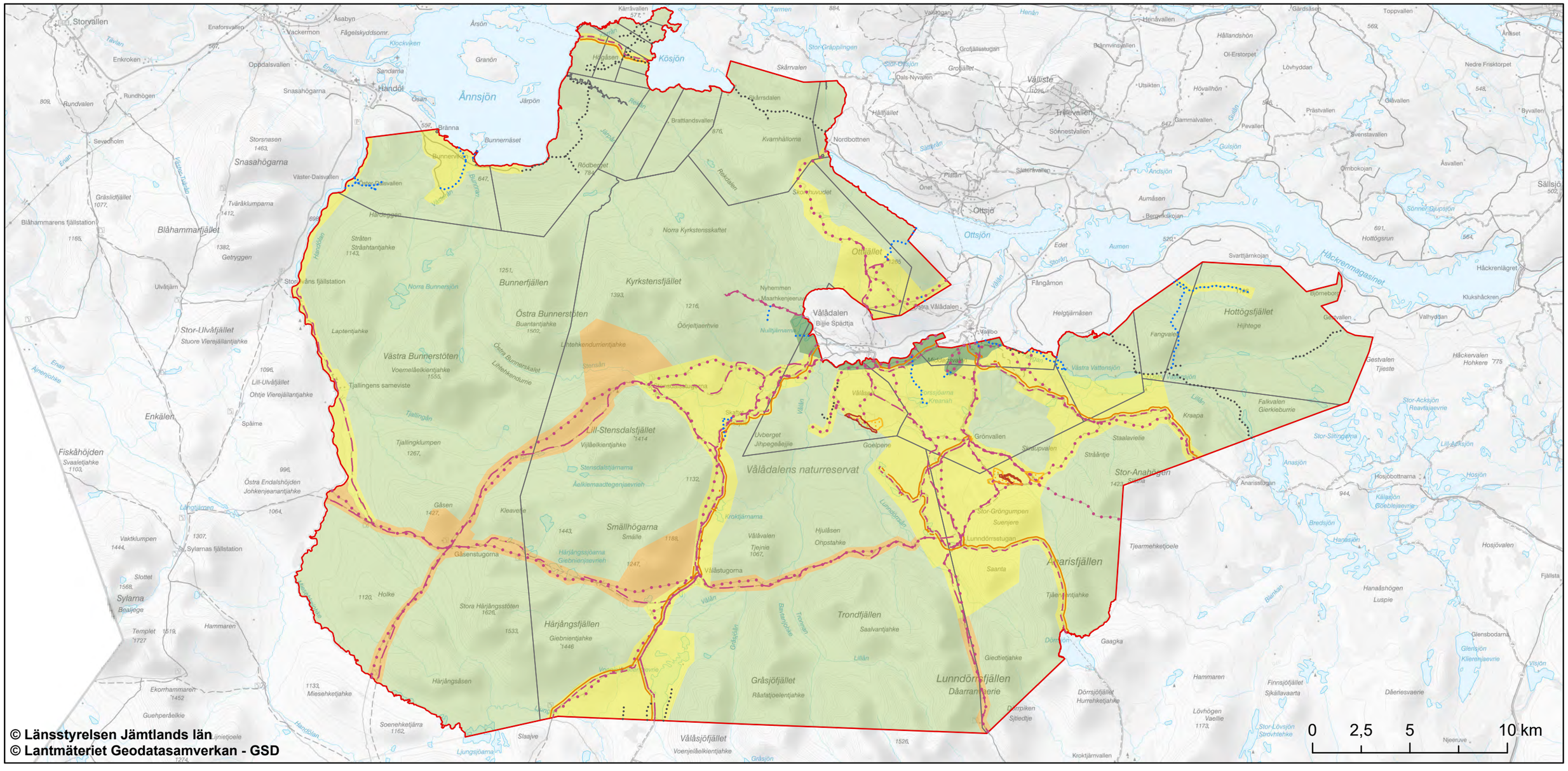
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 Bilaga 1h

2023-11-22

Vålådalens naturreservat
Beslutskarta - Zoner

© Länsstyrelsen Jämtlands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

- Stig omfattad av undantag t)
- Stig omfattad av undantag s)
- Sommarled omfattad av B3
- Vinterled omfattad av B3
- Vinterled upplåten för skotertrafik omfattad av föreskrift B3 samt undantag o)
- Område omfattat av föreskrift B9, C2, C10, C15 samt C19
- Mark omfattad av föreskrift C15 samt C17
- Område omfattat av föreskrift C14
- Aktiv zon omfattad B4, B6, C22, C23,C25, C26 samt C27
- Lågaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C9, C20, C21 samt C23
- Orörd zon omfattad av föreskrift C9, C20, C21, C23 samt C24
- Högaktiv zon omfattad av föreskrift B4, B6, C2, C10, C15, C25, C26 samt C27
- Fastighetsgräns
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM
Skala: 1:200 000

För mer detaljerad information, se detaljkartor.

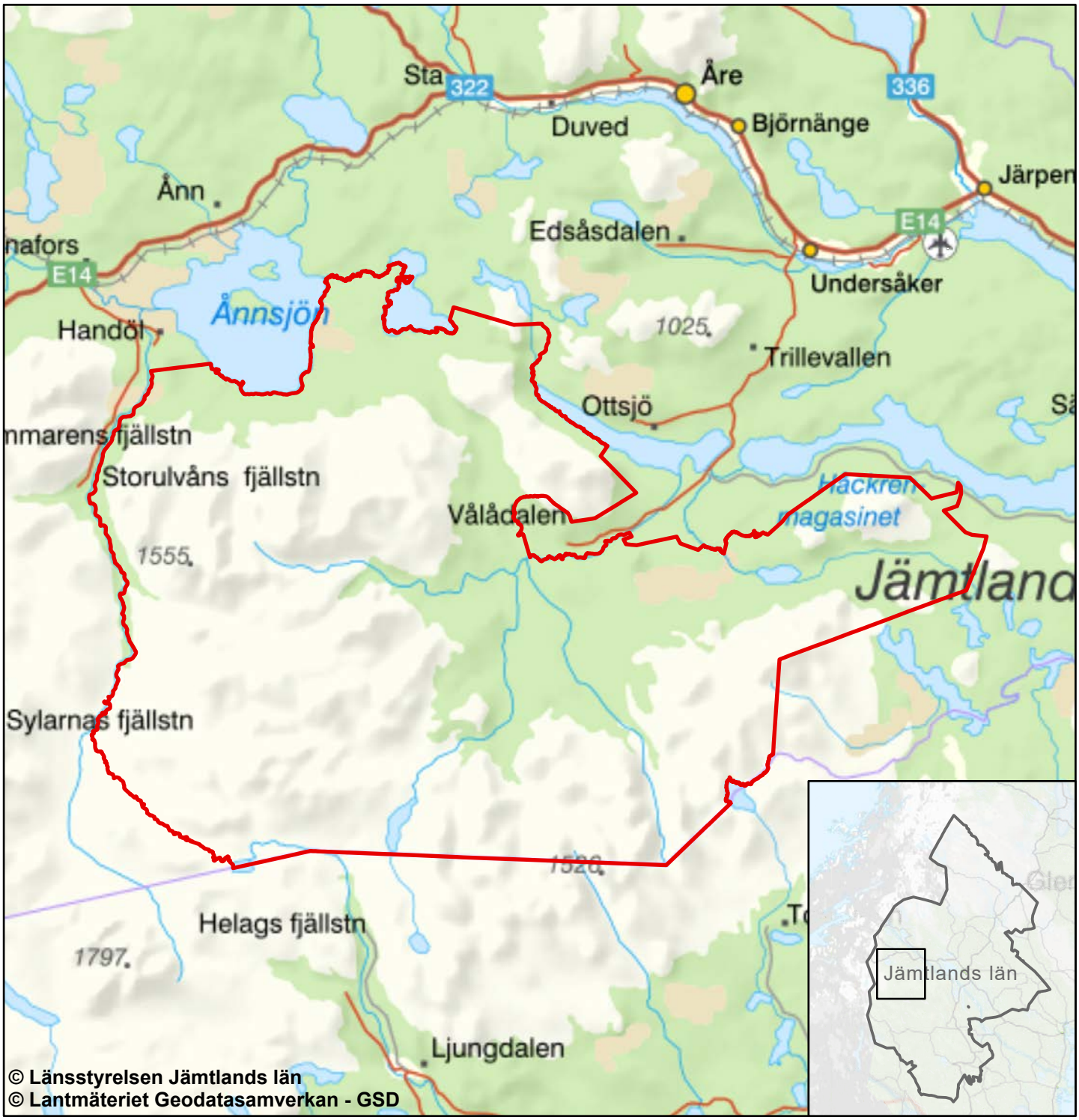
N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-7701-2022 **Bilaga 2**

2023-05-15

Vålådalens naturreservat
Översiktskarta

Gräns för naturreservatet Vålådalen

0 125 250 500 km

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Skala: 1:350 000

N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Bilaga 3

Dnr 511-7701-2022

2023-05-04

Konsekvensutredning av beslut för Vålådalens naturreservat i Åre kommun, enligt 4 § Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning,

Bakgrund

Länsstyrelsen har med anledning av ett ökat besökstryck och därmed ökade skador på olika bevarandevärden funnit skäl att ändra ordningsföreskrifter (C-föreskrifter) i Vålådalens naturreservat, Åre kommun. Enligt 4 § i ovan angivna förordning ska Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en sådan utredning av ordningsföreskrifterna, vilka har karaktären av normföreskrifter, d v s de riktar sig till allmänheten.

Beslutade föreskrifter har tillkommit med hänsyn till att Vålådalens naturreservat utgör såväl ett natura 2000 område enligt art- och habitatdirektivet som fågeldirektivet samt att reservatet är utpekat som Riksintresse Rennäring, Riksintresse Friluftsliv och Riksintresse Rörligt Friluftsliv, Riksintresse kulturmiljövård, Riksintresse skyddade vattendrag, Riksintresse Anspråk Natura 2000 Habitatdirektivet (SCI), Riksintresse Anspråk Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA) samt Riksintresse Obrutet fjäll. Riksvärdena inom Jämtlandsfjällen utgörs av en kombination av fjällmassiv, geovetenskap, oreglerade och ej flottade vattendrag och sjöar, fjällskog, hävdade marker och våtmarkslandskap.

Konsekvensutredning

Syfte med föreskrifterna

Ordningsföreskrifterna innebär vissa vistelsebestämmelser för allmänheten i området. Syftet med föreskrifterna är att uppnå ändamålet med reservatet, dvs att bevarabiologisk mångfald och en mosaik av värdefulla naturmiljöer i ett betespräglat storslaget fjäll- och skogslandskap, samt att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillhandahålla områden för ett varierat och hållbart friluftsliv. Naturreservatet omfattar mark på renbetesfjällen där renskötande samer bedriver renskötsel som utan inskränkningar fortsatt ska kunna bedrivas i området.

Beträdnadsförbud på Pyramiderna inklusive intilliggande rasmarker bedöms nödvändigt för att syftet ska tillgodoses. Pyramiderna är ett unikt geologiskt område, som också är slitage- och erosionskänsligt. Utan denna reglering bedömer Länsstyrelsen att den geologiska bildningen riskerar att skadas och erodera, vilket skulle hota bildningens höga naturvärde och därmed motverka syftet med reservatet. För att undanröja hoten mot detta naturvärde bedöms något alternativ till beträdnadsförbud inte finnas.

Att beträda marken utanför led och utsiktsplats vid Blanktjänarna förbjuds med anledning av ett högt besökstryck som kraftigt påskyndar slitage och erosion, främst genom tramp. Ett tillfälligt beslut om förbud att beträda området har funnits på platsen sedan 2019. Länsstyrelsen bedömer att behovet av återhämtning av vegetationen är stort under relativt lång tid framåt.

Den östligaste delen av leden vid Östra Blanktjärnarna är avstängd under perioden 1 maj till 18 juni. Detta bedömer Länsstyrelsen är nödvändigt för att skydda betande djur från störning då de under denna period med sitt bete bidrar till viktig hävd av naturliga ängsmarker med höga naturvärden.

Cykling i terräng inklusive på led riskerar i likhet med vandring, löpning och ridning att bidra till markskador och erosion. Särskilt på blöt mark och vid bromsning i nedförsbackar kan cykling påverka marken påtagligt. Eftersom cyklister, på samma tid, kan ta sig längre ut i området än vandrare och löpare, bedöms cykling riskera att utöver markpåverkan orsaka mer störning på känsligt växt- och djurliv än vandring och löpning. Av dessa skäl bedömer länsstyrelsen att cykling ska vara förbjudet i hela reservatet förutom på bilväg, på led som är särskilt markerad för cykling samt på väl snötäckt mark t o m den 31 mars.

Under perioden 19 juni till 30 september upplåter länsstyrelsen vissa vägar och leder för cykling i högaktiv och aktiv zon. Stigcyklingen kanaliseras till lederna då slitage och nya stigar annars utgör ett hot mot reservatets syfte. Då marken under denna period har bäst förutsättningar för att torka upp minskar risken för slitage och då stigcyklister per definition uteslutande håller till på stigar bedöms detta inte inskränka friluftslivet onödigt mycket.

Genom att cykling begränsas till några få leder, främst i skogsterräng, minskar risken för störning på betet på kalfjället. Flera av de utpekade lederna ligger i gränsområdet mellan berörda samebyar, varför barriär-effekterna blir ett mindre hot för renens rörelse över betesmarkerna. Renskötsel gynnar den biologiska mångfalden.

Ett förbud mot tältning och nattläger inom områdena Grönvallen-Issjödalen-Pyramiderna och östra Blanktjärnarna bedöms nödvändigt utifrån det stora antalet besökare som medför ett högt slitage på mark och vegetation samt riskerar störning på djurlivet.

Att rida och leda häst är förbjudet i de mest välbesökta delarna av naturreservatet, förutom på enstaka kortare ledsträckor för att möjliggöra att ta med sig häst till delar av naturreservatet där det är tillåtet. Förbudet motiveras av att i de mest välbesökta delarna finns stor risk för alltför omfattande markslitage och erosion.

I Vålådalens naturreservat ska ett varierat och hållbart friluftsliv kunna bedrivas i såväl oorganiserad som organiserad form. Organiserat friluftsliv

omfattar allt från skolor, utbildningar och föreningsaktiviteter, till naturturism, tävlingar, orientering och motsvarande (se mer under Upplysningar). Sådana aktiviteter och arrangemang kan - om de utförs olämpligt vad gäller omfattning, tid, plats eller genomförande - påverka både naturmiljöerna, andra besökare och renskötseln på ett ohållbart sätt.

För att säkerställa att det organiserade friluftslivet i reservatet är hållbart, regleras det för vissa aktiviteter i tid, rum och omfattning med hänsyn till reservatets bevarandevärden. Vissa tider på året, på vissa platser och för vissa aktiviteter (se nedan) krävs samråd med länsstyrelsen. Ett viktigt skäl är att länsstyrelsen ser ett behov av att kunna hantera de kumulativa (samlade) effekter som uppstår av många olika pågående verksamheter i reservatet. En aktivitet spelar sällan en avgörande roll, men många aktiviteter kan sammantaget medföra stora konsekvenser. Genom samrådsplikt kan länsstyrelsen dels fånga upp detta, dels informera organisatören och vid behov ställa villkor, anvisa aktiviteten/arrangemanget till lämplig plats och ytterst också förbjuda aktiviteter som bedöms motverka syftet med reservatet. Därigenom skapas förutsättningar för ett långsiktigt hållbart friluftsliv även i organiserad form.

Särskilt känsliga för störningar är orörd och lågaktiv zon, vilka båda ska ha en hög grad av ostördhet, ”vildmarkskaraktär” och låg grad av mänsklig påverkan. Organiserad cykling, ridning, tävling och motsvarande är därför förbjudet i dessa två zoner med hänvisning till säkerställandet av zonernas fortsatt ostörda och orörda karaktär samt risken för vid organiserat friluftsliv alltför stora skador och störningar på såväl naturmiljön som renskötseln.

För både organiserad cykling och organiserad ridning i aktiv zon behövs ett samråd med länsstyrelsen, så att aktiviteten kan ske på ett sätt som inte motverkar syftet. Genom samråd får dels arrangören möjlighet till värdefull information och kunskap om området, dels kan länsstyrelsen bidra till en bättre och mer hållbar aktivitet och även vid behov villkora och ytterst förbjuda. Ibland finns det också behov att styra aktiviteterna till en viss tid på året, en viss plats eller begränsa omfattningen på aktiviteten – även detta fångas upp genom samråd.

För organiserade dagsturer behöver aktiviteterna i orörd zon under vissa perioder på året anpassas särskilt. Under april och maj är skälet till samrådsplikt den höga känsligheten för störning på naturen och under hösten är motivet framför allt risken för anhopning av grupper och medföljande trängsel, slitage och störning. Även säkerheten är ett viktigt motiv eftersom jakt pågår framför allt under september. Det finns då också risk för störning på renskötseln.

Även för organiserad övernattning i aktiv zon behöver organisatörer samråda med länsstyrelsen innan genomförandet, men även i de lågaktiva och orörda zonerna.

För organiserat friluftsliv gäller tillståndsplikt för övernattning under perioden augusti-september i hela Issjödalen. Detta med anledning av det mycket höga besökstrycket dessa två månader.

Tävlingar och motsvarande kan, efter särskild tillståndsprövning, vara möjliga att genomföra i högaktiv och aktiv zon. Inom övriga zoner gäller förbud, med möjlighet att söka dispens. Här är motivet, precis som för organiserad cykling och ridning, säkerställandet av att arrangemangen kan genomföras på ett hållbart sätt och inte riskera att motverka syftet med reservatet genom en alltför stor störning eller skada på naturmiljön, övrigt friluftsliv och renskötsel.

En organisatör som planerar ett friluftslivs- eller naturturismarrangemang ska sätta sig in i vad områdets föreskrifter reglerar. Vidare kommer även samverkan och dialog vara viktigt för allt organiserat friluftsliv inom reservatet, exempelvis för skolklasser, aktivitetsföretag och andra grupper med ledare.

Möjliga konsekvenser

Påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms, sett över hela området, vara måttlig. De föreslagna ordningsföreskrifterna innebär i vissa zoner att möjligheterna att utnyttja området på allemansrättslig grund till viss del begränsas. Zoneringen bedöms vägleda besökaren att få en så bra upplevelse som möjligt utifrån förväntningarna.

Ett förbud att vistas på Pyramiderna, det vill säga pyramidåsen och intilliggande rasbranter bedöms inte påverka allmänhetens friluftsliv. Sedan 2019 finns ett förbud mot att beträda Pyramidåsen.

Förbud att beträda mark och vatten i och i anslutning till Blanktjänarna bedöms i nuläget inte påverka allmänhetens friluftsliv. Även här finns ett interimistiskt beträdnadsförbud sedan 2019. Då ansågs beslutet och uppsättning av staket innebära en begränsning av upplevelsen.

Cykling

Cykling får genom beslutet en begränsning. Cyklingen i reservatet anses vara svår och inte särskilt tillgänglig förutom efter vissa leder och stråk. Länsstyrelsen har tagit hänsyn till vilka leder som bedöms vara intressanta för cyklister i sitt val av leder även upplåtna för cykling och har i och med det begränsat inskränkningen.

Hänsyn har tagits till att cyklingen främst bedrivs på sommaren och genom att cykling får bedrivas under sommarmånaderna minskar begränsningen för besökare som har cykling som reseanledning. Den för cyklister viktiga Pyramidrundan samt sträckan Tjallingen – Gåsåns vindskydd upplåts under högsommaren för fjällupplevelse på cykel, även om det är under begränsad tid.

Sammanlagt kommer det vara möjligt att cykla på 67 kilometer led eller väg i reservatet. På så sätt tillgodoses behovet av leder på ett godtagbart sätt. Lederna kommer inte att vara anpassade för cykling utan delas med andra besökskategorier. Skicket på lederna kommer att avspegla sig i de tilldelade resurserna för förvaltning av området. En överhängande risk är att ledslitaget fortsätter i en sådan takt att upplevelsevärdet för området försämras. Genom att reglera cyklingen på våren och hösten minskar slitaget och lederna bedöms hålla längre. Begränsningen av cykling till högsommaren minskar även störningen på renen och andra djur som har behov av betesro inför och under kalvningsperioden samt tiden därefter. Hänsyn till renskötseln är viktig för att uppnå syftet med reservatet då betet har betydelse för den biologiska mångfald som ska bevaras i området.

En konsekvens av begränsad cykling i reservatet kan bli att cyklingen förväntas förläggas på privata marker. Att Länsstyrelsen inskränker cykling inom reservatet skulle kunna medföra att också markägare blir mer återhållsamma, vilket kan medföra att initiativ där föreningar i samråd med markägare vill skapa leder på privata marker försvåras. Länsstyrelsen behöver ta hänsyn till så mycket mer än cykling i området, där renskötseln spelar en central roll. Genom att vara tydlig med varför cyklingen regleras inom reservatet minskar oron från privata markägare att upplåta sin mark för att skapa hållbara leder att cykla på.

Utöver en möjlig ökning av cykling på privata marker kan en begränsning i reservatet också medföra att cykling i fjällområdet väster om Vålådalens naturreservat, i exempelvis Storulvån med omnejd, ökar eftersom detta område är allemansrättsligt tillgängligt. Detta fjällområde är också viktigt renbetesland för Handölsdalens sameby. En ökad cykling här riskerar att störa rennäringen, vilket är direkt olämpligt. Genom att cykling fortsatt tillåts längs led mellan Handöl och Gåsåns vindskydd bedöms den risken minska något.

En konsekvens av begränsad cykling i reservatet är minskad störning på renen och rennäringen. Cykling bedöms av samebyarna störa renen betydligt mer än både vandring och löpning, främst på grund av den potentiellt högre hastigheten samt de därigenom längre sträckorna på kortare tid en cyklist kan tillryggalägga.

Vålådalens fjällstation rekommenderar redan nu cykelgäster att cykla i befintliga skidspår utanför reservatet och på för cykling särskilt utpekade stigar.

Organiserad verksamhet

Föreskrifterna om organiserad verksamhet kommer att medföra konsekvenser för de flesta aktörer som planerar arrangemang och aktiviteter inom reservatet. För att bedriva organiserat friluftsliv i Vålådalens naturreservat innebär det i de flesta fall, som minimum, en samrådprocess, och i vissa fall behöver dispens sökas. Detta ställer högre krav på

organisatören och kan innebära en större spridning av organiserat friluftsliv till andra naturreservat och/eller privata marker. Det kan också medföra ökade kostnader för mindre aktivitetsföretag med små marginaler.

En ökad och förbättrad dialog som blir av samrådsprocessen kan medföra positiva konsekvenser för såväl organisatören som för renskötseln, genom ökad förståelse och kunskap, en bättre upplevelse och minskade störningar.

Övrigt friluftsliv

Förbud mot nattläger och att slå upp tält i vissa delar av naturreservatet bedöms inte på ett påtagligt sätt påverka allmänhetens möjligheter till friluftsliv då det är på ytterst begränsade ytor.

Förbud mot att rida bedöms inte påverka allmänhetens möjlighet till friluftsliv eller det lokala näringslivet nämnvärt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Underhåll av väg

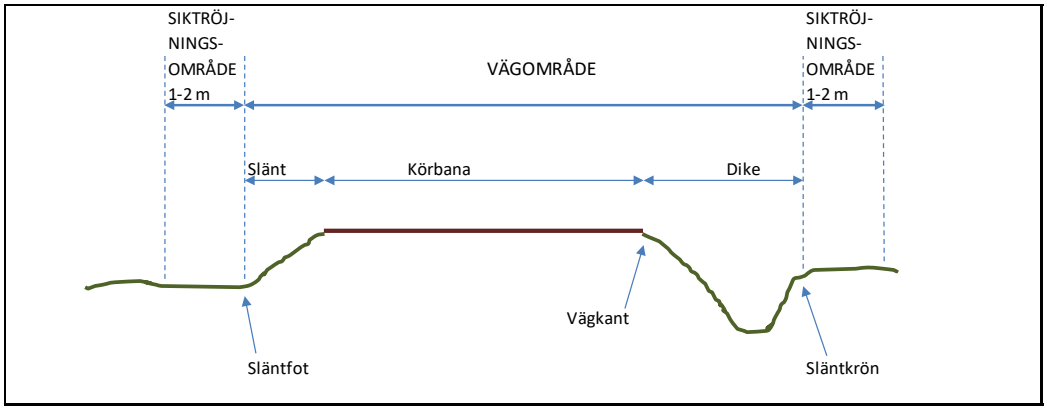
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Det är väghållarens ansvar att den utrustning och de maskiner som används vid underhållsarbeten är rengjorda och att jordmassor från annan plats inte tillförs naturreservatet. Detta för att förhindra spridningen av främmande arter.

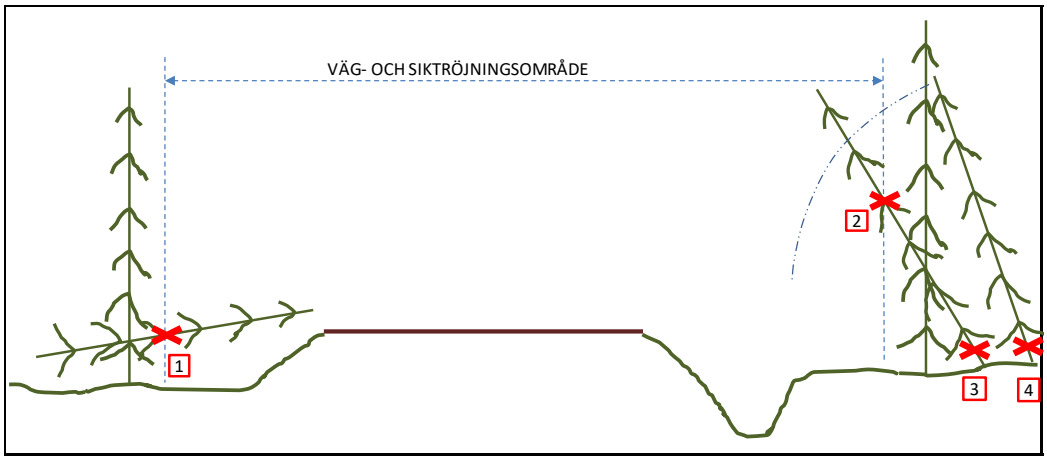
Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena. I vissa fall kan sådana åtgärder också kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kantträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Datum
2023-05-12

Diarienummer
511-7701-2022

Renskötselåret med sina åtta årstider

Renens naturliga flytt mot fjällen sker oftast i april, när temperaturerna börjar stiga och snön börjar smälta. Renarna får enligt rennäringslagen vara kvar på vinterbetesmarkerna till och med den sista april.

Renskötselåret börjar på **våren,** då renarna kommit upp på fjället, till samebyns åretruntmarker efter en vinter i skogslandet. Vajorna, honrenarna, tar sig då till sina kalvningsplatser. Det är ofta den plats där vajan själv föddes. Kalvningen kan starta redan sent i april men är som intensivast i mitten av maj. Under denna tid är vaja och kalv särskilt känslig för störningar.

Inte långt efter kalvningen, under **vårsommaren**, börjar kalven beta gräs och andra växter, men den är fortfarande beroende av att dia från vajan. Ända fram till midsommar (slutet av juni) är det viktigt att kalvarna inte störs, eftersom de fortfarande är små och vajorna svaga efter vintern och kalvningen.

Under **sommaren** samlar samebyarna renflockarna för kalvmärkning och arbetet pågår ungefär fram till slutet av juli. Kalvmärkningen sker ofta nattetid eftersom det är svalare då. Efter kalvmärkningen sprider renhjorden ut sig igen. Varma dagar söker de skydd från insekter och svalka på fjälltoppar och de snödrivor som fortfarande finns kvar. På kvällar, nätter och vid svalare väder betar de av grönskan längs vattendrag, dalgångar och fjällsidor.

Då **höstsommaren** kommer sprider renhjorden ut sig österut, mot låglandet. Betesro är viktigt för att renarna ska hinna bygga upp en ordentlig fettreserv. Renarna äter bland annat svamp som är ett viktigt proteintillskott. Under den intensivaste svampperioden kan även vaja och kalv gå åtskilda.

Hösten är tid för sarvslakt. Samebyarna samlar sina renar och bland sarvarna, hanrenarna, väljs det ut vilka som ska slaktas och vilka som ska få delta i brunsten. Det är viktigt att slakten sker innan brunsten eftersom brunsten gör sarvarnas kött otjänligt. Renarna samlas sedan naturligt inför brunstperioden i mitten av september. Parningen pågår i tre veckor. Sarvarna slåss och gör upp om vilka som får föra sina gener vidare. De stora sarvarna tappar under dessa veckor ca 30 procent av sin kroppsvikt.

Under **höstvintern** samlar samebyn renarna igen och slaktuttag av främst årskalvar görs. Arbetet med samling och slakt fortsätter fram till snön kommer. Renarna flyttas då längs naturliga flyttleder eller med lastbil till sina vinterbetesområden som enligt rennäringslagen får användas från 1 oktober[1]. Användandet av lastbil är nödvändigt då vägar, järnvägar,

[1] Handölsdalen och Tåssåsen har tillgång till sina vinterbetesmarker från och med 1 november, enligt civilrättsliga betesavtal med markägare.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

reglering av vattendrag och annan påverkan på landskapet hindrar renarnas naturliga vandring.

Vintern utgör en kritisk tid för renarna. Tillgång till ett bra vinterbete, i första hand marklav, är avgörande för hur renarna kommer att överleva och att vajorna ska få kalvar som klarar nästa vår. Stora mängder snö och is eller bete som blir nedtrampat kan göra betet dåligt. Är betet dåligt så kan renarna behöva stödutfodras. Korta dagar gör att skötsel och bevakning av renhjorden behöver ske under de få timmar på dygnet som är ljusa.

Då **vårvintern** kommer går renskötselåret mot sitt slut. Dagarna blir längre och varmare. Samebyarna börjar nu samla sina renar och flytten tillbaka till fjällen och samebyns åretruntmarker påbörjas. Renarna förflyttar sig instinktivt västerut, tillbaka mot sina kalvningsland.

Sammanfattning av inkomna synpunkter under remisstid

Förkortningar: Lst = Länsstyrelsen, NSF Jmt-Hrj = Naturskyddsföreningen Jämtland Härjedalen, NV = Naturvårdsverket, SGU = Sveriges geologiska undersökning, SFV = Statens fastighetsverk, STF = Svenska turistföreningen.

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Formalia	Bristfällig hantering av ärendet. Önskar blivit inbjudna tidigare i processen för framtagande av beslut.	STF	Diskussionen om revidering av Vålådalens naturreservat har varit föremål för diskussion under en lång tid, först inom nationalparksprocessen, kopplat till de införande av de interimistiska besluten (tillfälliga besluten) 2019 och under de senare åren koncentrerat till revidering av tidigare beslut från 1988. Remissprocessen har varit längre än normalt och har skett genom en kombination av direkta utskick till sakägare och myndigheter som delgivning genom kungörelse i tidning och på webben. Arbetet har även uppmärksammats via radio, TV och tryckt media. Lst har inte medvetet valt bort någon utan har följt gängse rutiner för delgivning.
	Ser det som problematiskt att SFV, som den dominerande markägaren, inte inbjudits till samråd i samband med revidering av beslutet.	SFV	
	Anser att remisstiden varit för kort. Att delar av materialet varit svårt att tolka. Det är av största vikt att ett så komplext material arbetas igenom grundligt för att beslut och föreskrifter ska bli långsiktigt hållbara. Kommunen efterlyser förklaring till varför samebyarna fått remissen men inte finns med på sändlistan. Lst bör omarbeta underlaget utifrån inkomna remissvar och omremmitera förslaget. Då bör även skärm- och segelflygsklubbar beredas möjlighet att yttra sig.	Åre kommun	
	Diskriminerande att endast jaktlag och de som har skotertillstånd får remissen. Fastboende sedan länge bör också få remiss då de också anser sig berörda av förslaget.	Privatperson	
Kartbilder	Önskar förtydliganden kring kartbilder.	NV, privatperson	Reservatskartorna och zoneringen har förtydligats och delvis reviderats inför beslut om naturreservat Vålådalen.
Syfte	Det bör poängteras att de geologiska formationerna är unika.	Södra Årefjällen, Privatperson	Syftet och beskrivningen av hur syftet ska uppnås har förtydligats och kompletterats främst med avseende på geologiska värden och hänsynstagande till att Vålådalens naturreservat ligger inom renbetesfjäll. Syftet har varit föremål för avstämning och samråd med Naturvårdsverket samt Sametinget, SSR och berörda samebyar.
	Vill lyfta möjligheten för Länsstyrelsen att bredda tidsperspektivet till att även inkludera de äldre geologiska viktiga bevarandevärdena som finns. Ger förslag till omformulering av syftet.	SGU	
	Att ”samexistens med renskötsel” står som ett syfte menar vi inte kan vara en syftesdel i ett naturreservat skyddat enligt Miljöbalken. Renskötseln har sin grund i annan lagstiftning, som är så stark i sig, så det bör därför exkluderas ur syftesbeskrivningen.	Svenska Fjällklubben	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Syfte	Ger förslag till syfte. Naturvärdesmeriterna för området är av den digniteten så dessa måste ha fullt fokus. Friluftslivets ”långsiktiga samexistens” måste underordnas rennäringens vidimerade behov.	NSF Jmt-Hrj	Se föregående sida.
	Formuleringen bör ändras så till vida att det inte kan råda någon tvekan om att alla skogar och all myrmark – inte bara huvuddelen – ska få utvecklas fritt utan så kallade skötselåtgärder som naturvårdsbränning eller omgrävning av bäckfåror genom myrmark. Vidare är det inte rimligt att uppnående av syftet med ett reservat kopplas till en näringsverksamhet, bete av renar, vilket inte under några förutsättningar kan genomföras i myndighetsregi. Det gör att uppnående av syftet kopplas till ett privat näringslivs ekonomi.	NSF Jmt-Hrj, Svenska Fjällklubben	
	NV bedömer i detta sammanhang att det saknas stöd för den sista meningen i hur syftet ska uppnås då den inte har stöd i miljöbalkens bestämmelser. Naturvårdsverket förordar även att syftetsskrivningen gällande friluftslivet bör utvecklas och förtydligas på ett sätt så det i syftet beskrivs vilka kvaliteter och upplevelsevärden för friluftsliv som områden hyser.	NV	
	I ett område som är skyddat som naturreservat bör det vilda prioriteras före tamdjur. Skulle därför vilja lyfta fram "vilda djur" så att slutet blir "bete av vilda djur, samt tamboskap, främst renar."	Privatperson	
Skäl till beslut	Här saknas Alpina videbuskmarker, Stagg-gräsmarker, Silikatgräsmarker, Högörtängar, Höglänta slåtterängar, Silikatarasmarker och Kalkrasmarker. Vidare saknas Berguv, Lappuggla och Slaguggla. De rödlistade arter som finns med i bevarandeplanen Natura 2000 områden Vålådalen, SE0720084, bör finnas med i beslutet.	Södra Årefjällen, privatperson	Skälen för revidering av befintligt naturreservatsbeslut från 1988 har förtydligats. Lst har valt att lyfta fram de naturtyper som är signifikant förekommande. Beslutet kompletteras med en artlista. Lst vidhåller att stora delar av Södra Jämtlandsfjällens renbetesmarker är betespräglade.
	Det är inte relevant att betrakta skogslandskapet i Vålådalen, eller den fjällnära barrskogen i övrigt, som "betespräglad".	NSF Jmt-Hrj, Svenska Fjällklubben	
	Det som här benämns som ”geologiska formationer” bör i stället benämnas ”unika glacifluviala lämningar”. Den bild av istidens avsmältning som kan fås i Vålådalsområdet är bland det mest påtagliga och märkliga om vårt land överhuvudtaget har att uppvisa.		
Beskrivning	Det bör framgå att det rör sig om värdefulla naturskogar, i bevarandeplanen för Natura 2000-området står till exempel om Rekdalen.	Södra Årefjällen, privatperson	Beskrivningen av områdets naturmiljö och geologiska värden, kulturmiljö och renskötselvärden samt friluftslivsvärden har kompletterats.
	I avsnittet om friluftsliv: I stycket ovan nämns riksintresset för rennäring, då bör motsvarande riksintresse för naturvård och friluftsliv också nämnas samt även riksintresset obrutet fjäll på relevant plats i beslutet.	Södra Årefjällen, privatperson	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Beskrivning	SGU föreslår att "geologisk formation" ersätts med "geologiska bildningar" i så väl beslut som skötselplan.	SGU	Se föregående sida.
	Beskrivningen av områdets naturvärden bör kompletteras och uppdateras vad gäller geologiska och geomorfologiska värden, t.ex. nämns ingenting om berggrundsgeologiska värden.		
	Beskrivningen av reservatsområdet skulle behöva utvecklas och helst även inkludera en kort sammanfattning av hela den geologiska utvecklingshistorien i fjällkedjan.		
	SGU skrev 2013 ett utlåtande som delvis omfattade naturreservatet Vålådalen, angående förstudie till en eventuell nationalpark i Sylarna-Helags-Vålådalenområdet. Yttrandet omfattade en beskrivning av berggrunden. Den information som SGU då gav avseende berggrunden saknas i beskrivningen till naturreservatet.		
	Det som här benämns som ”geologiska formationer” bör i stället benämnas ”unika glacifluviala lämningar”.	Svenska Fjällklubben	
	Samtliga samiska namn bör kursiveras.	Privatperson	
A-föreskrifter	Privatperson vill ha en framtida möjlighet att uppföra mindre fritidsfastighet samt ifrågasätter förbud att sätta upp jakttorn.	Privatperson	Lst har genomfört en översyn av A-föreskrifterna och sett över behovet av undantag för privata fastighetsägare, fjällägenhetsarrendatorer m.fl.
	Vill kunna ta bort vindfällen vid behov. Markägare bör kunna driva en balanserad tillämpning av 4 § skogsvårdslagen, som ser till en helhet i området och inte bara i en begränsad del.		
	Vill kunna placera ut saltsten där vi finner lämpligt, i syfte att främja älgskötseln		
	Terrängkörning för mark- och jaktbefrämjande åtgärder önskas.		
B-föreskrifter	Upphävandebeslutet och nybildning av reservatet innebär att en ny skötselplan öppnar för naturvårdsbränning vilket i bevarandeplanen för Natura 2000 inte anses lämpligt. I Vålådalens naturskogar bör inga arrangerade bränder tillåtas, däremot bör släckningsplaner finnas för att kunna hantera vildbränder på ett naturvårdsmässigt optimalt sätt.	NSF Jmt-Hrj	Lst har genomfört en översyn av B-föreskrifterna. Möjligheten till naturvårdsbränning och regleringen av vildbrand i området har korrigerats. Förvaltningen har getts ökade möjligheter att vidta åtgärder för genomförande av åtgärder enligt bevarandeplanen för Natura 2000-området.
	Utförande av markförstärkningsåtgärder, röjning av mindre träd och buskar samt borttagande av farliga träd eller träd som fallit över leden bör endast tillåtas i anläggnings-, aktiv och högaktiv zon. Grövre träd som ”fallit över leden” kan i vissa fall kapas i ledbredden men ej bortforslas.	NSF Jmt-Hrj, Svenska Fjällklubben	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
B-föreskrifter	Synpunkter angående formulering och detaljgrad av B-föreskrifter samt dess stöd i syftet.	NV	
C-föreskrifter	Föreskrifterna bör ge en möjlighet att avlysa trafik på de statliga lederna av skäl utöver bärighet, framför allt kopplat till bullerproblematik. Elcykling bör vara förbjudet även vintertid.	Svenska Fjällklubben	Lst har med anledning av inkomna synpunkter gjort en total översyn av C-föreskrifterna och dess karthänvisningar för att tydliggöra önskvärda beteenden och tillåtna aktiviteter i såväl tid som rum. Genomlysningen har innefattat en bedömning av förenlighet med syftet, risker för skador sett till de biologiska och geologiska värdena, hänsynstagande till renskötseln i området (renbetesfjäll med i lag föreskriva rättigheter) samt Länsstyrelsens möjlighet att bedriva nödvändig förvaltning, skötsel och tillsyn.
	Synpunkter angående formuleringar och tydlighet.	NV	
	Liksom alla andra aktiviteter bör cykling inskränkas så lite som möjligt. NV förespråkar att det bör finnas cykelleder i naturreservatet dit cykling kan kanaliseras. Ett alternativ kan vara att inte förbjuda cykling i naturreservatet i stort, utan i stället avgränsa känsliga områden där man inte får cykla.		
	C11 kan uppfattas som otydlig utifrån att det saknas en definition av "nattläger". Om det finns starka motiv för ett förbud bör Lst överväga att begränsa inskränkningen till att tälta eller övernatta i tarp, hängmatta eller liknande anordningar samt att tydliggöra vilka områden det gäller på en separat karta.		
	I C15 föreslås fiske regleras. Då fiske på denna plats kräver fiskerätt bör detta regleras i A-föreskrifter.		
	Föreskriften C18 (tillståndsplikt för organiserad verksamhet i orörd zon) är en för långtgående inskränkning i allemansrätten. Information, kanalisering, anläggningar och anordningar för att styra friluftslivet kan användas i stället för reglering. Även tillträdesförbud i de mest känsliga delarna kan övervägas under delar av året.		
	Vill kunna underhålla och markera stigar vid Kärråvallen.	Privatperson	
	Vill kunna hämta fälld älg med helikopter samt kunna använda drönare utan tillstånd från Lst.		
	Det finns behov av att skapa längre cykelleder än att hålla sig kring zonen närmast Vålådalens turiststation. Som alternativ till förbud ser vi: - Samsas på leder som ligger i zonerna längre bort från Vålådalens Turiststation. - Skapa en code of conduct för delade leder. - Slitaget kan vi lösa med att bygga bort utmaningarna eller dra om leder. - Testa exempel som varannandag-principen på leden. En dag cykel en annan vandring.	Åre Destination	
	Om vi möjliggör för fler att göra rätt och tillför erforderliga resurser att underhålla detta kan vi på samma sätt skapa en tillgänglighet till naturen på naturens villkor. Någonting som vi tror skulle uppskattas av alla	Åre Destination	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
C-föreskrifter	utövare - inte minst av cyklister. Vi är dessutom beredda att aktivt hjälpa till.		
	I stället för cykelförbud - inte öppna marken för cykling inom snösmältningssäsongen fram till att marken torkat upp, tillåt cykling varannan dag, sök medel för att förstärka ev. våtsjuk mark.	Privatperson	
	Cykelled från Kläppen till Nulltjärn är brant och svårt att undvika att cyklisterna bromsar där. Det är väldigt mycket myrmark och tidvis mycket brant. Förslag är att dra banan RUNT kläppen, så att man kommer ut på Ottfjällsvägen igen, alternativt ut i Sapporospåret som tidvis är bra dränerat.	Privatperson	
	Leden Bäverkroken, led 280, bör också pekas ut som en lämplig cykelled.	Södra Årefjällen	
	Även grusvägar försedda med bom bör omfattas av begreppet bilväg där cykling tillåts.	Södra Årefjällen	
	Föreslår att cykling på led eller i terräng ska vara förbjudet väster om leden mellan Stensdalsstugan och Vålåstugan för att på så sätt inte låta hela västra Jämtlandsfjällen bli ett sammanvuxet cyklingsområde.	Svenska Fjällklubben, NSF Jmt-Hrj	
	Det bör inte vara tillåtet att cykla på vinterleder eller kombinerade sommar- och vinterled under period då skidsäsong råder i någon zon. Cykling och skidor kan inte kombineras, förslagsvis förbjuds cykling i reservatet under perioden 1 november – 31 maj.		
	Ogrundat beslut att förbjuda cykling i reservatet. Förslaget är byggt på antaganden - inte bevis. Efterfrågar en bättre och mer aktuell beräkning av dels antalet användare, dels andelen cyklister, på både Blanktjärnsrundan och Issjödalen innan ett beslut tas.	Åre Bergscyklister	
	Strava Heatmaps visar att cyklister rör sig på mycket begränsade områden inom naturreservatet, och alltid på leder. Issjödalen är tex en av få platser på fjället dit cyklister når. Att förbjuda cykling i hela naturreservatet på grund av att cyklister rör sig på några få väldigt begränsade områden, är orimligt.	Privatperson	
	Den tältplats vid Lill-Gröngumpen som föreslås ligger i anslutning till ett mycket gammalt sommarviste (Suengere) som har använts långt in i modern tid. Där finns ett stort antal samiska kulturlämningar upptagna i fornminnesregistret (bild). I närheten finns även ett par stående kåtor. Det är en spektakulär kulturmiljö som bör vara skyddad i sin helhet. En tältplats för turister, dvs en anläggning för en annan kultur, på denna plats skulle vara mycket störande för upplevelsevärdet och kan uppfattas som ett kränkande ingrepp i en betydelsefull samisk kulturmiljö. För att bevara och främja	Privatperson	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
C-föreskrifter	naturvårdande renbete är det inte heller lämpligt med övernattningsområde vid Vålåsen (om man menar nedom dess södra ände) och inte heller på Matskålsängarna.		
	Önskar förtydliganden kring begreppet organiserad verksamhet. Att bygga ett tillstånds-, anmälningssystem tangerar den allemansrättsliga nyttjanderätten och måste klargöras samtidigt som det naturligtvis riskerar att bli en administrativ belastning för Lst.	NSF Jmt-Hrj, Svenska Fjällklubben	
	Att skapa nya leder i området kan kanske styra bort utövare men det är viktigt att dessa ledsträckor är framtagna i samråd med samebyar och utövare för att skapa ledsträckor som minska störning och främjar friluftsutövandet.	Åre kommun	
	Utvecklingen av drönare sker mycket snabbt. Att flyga drönare idag innebär inte att ha drönaren inom synhåll utan den kan flyga långväga. Därför bör förbudet utökas utöver starta och landa till att gälla överflyga hela reservatsområdet.	Svenska Fjällklubben, NSF Jmt-Hrj	
Undantag	Föreslår att det ska finnas öppning för potentiellt bättre dragning av ledningar (ur naturskydds- eller landskapsbildsaspekt) utan att beslutets grundtext behöver ändras.	Svenska Fjällklubben, NSF Jmt-Hrj	Undantagen har varit föremål för en total översyn. För bättre läsförståelse sker en hänvisning till gällande A- respektive C-föreskrifter.
	Önskar undantag för från C 10 Cykelförbud förutom på bilvägar och iordninggjorda cykelleder	Fångåmons jaktlag 1 och 2, fast boende inom byarna Fångåmon, Vallbo, Östra Vålådalen och Vålådalen	
	Önskar undantag från C 12 Rida eller leda häst i anläggningszon och högaktiv zon		
	Anser att de föreslagna undantagen q) till och med t) samt aa) och bb) är tillräckliga för den verksamhet som bedrivs på gården inkl. fastighet.	Arrendator Bunnerviken	
	Möjligheten för NV att använda snöskoter/motorfordon vid lavinprognoser bör ingå samt möjligheten att använda hund vid fjällräddning inkluderas.	NV	
	Har fiskerätt i Vattensjöarna och Helgtjärnarana och behöver kunna använda el- eller bensinbåtmotor i dessa vatten.	Fångåmons jaktlag 1 och 2	
	Reservatsföreskrifterna bör tillåta om- och nybyggnation som krävs för att tillgodose myndighetsregler.	STF	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Undantag	Anser att det bör tillföras undantagen från föreskrifterna A och C att geologisk provtagning av berg och jord med handburna verktyg, för vetenskapligt syfte, ska vara tillåtet. Sådan provtagning bor likställas med insamling av arter (punkt a) då påverkan på naturmiljö från provtagningen är försumbar. Eventuellt bör mer omfattande geologisk provtagning vara tillåten efter tillstånd från Lst.	SGU	
	Föreslår att skotertillstånd i förbudsområdet bara ska gälla från Östra upp till korsningen vid Östra Storbäcken.	Privatperson	
	Elcykel är enligt A12 förbjudet i reservatet vilket även ska gälla snötäckt mark.	NSF Jmt-Hrj	
	Tillägg i undantag att även markägare har rätt att i tjänsteärende framföra motordrivet fordon.	SFV	
	Tillägg att markägare tillika förvaltnings - och upplåtelseansvarig inom Kronoparker äga rätt till att underhålla samt utöka byggnader.		
	Tillägg att markägare tillika förvaltnings - och upplåtelseansvarig inom Kronoparker i direkt anslutning till byggnader inom Kronoparker äga rätt till vedtag för husbehov.		
	Tillägg om undantag inom Kronopark vad gäller placering av saltsten enlig A-föreskrift. Undantag godkänner placering av saltsten i anslutning av blöt mark, dock ej i anslutning av kallkälla.		
	SFV är dominerande andelsägare inom Håckren FVOF vilket ingår i reservatet. Undantag från föreskrifterna avseende skötsel inom fiskevårdsområde så att förvaltning kan ske utan dispensförfarande.		
	Bäver och bäverhyddor förekommer i Kärrån. Om bäverdammar byggs på ett sådant sätt att framkomligheten begränsas i Kärrån eller mark översvämmas kommer eventuella bäverdammar rivas.	Privatperson	
	Det bör tilläggas att skyddsjakt på rovdjur enligt jaktförordningen (1987:905) utgör undantag från föreskrifterna.	Sametinget	
Bedömning och motivering	Det är inte rimligt att lägga hela ansvaret för utvecklingen av cykelleder på privata markägare och ledhållare. Folkhälsa, målet med det rörliga friluftslivet och den cykelutveckling samt cykelstödet som regeringen dragit i gång i framför allt städerna får ringar på vattnet. De vågeffekterna kan och vill vi inte hindra. Dessa cyklister förväntar sig att det skall finna tillrättalagda leder på landsbygden och när de besöker fjällen och de behöver vi ta hänsyn till. Hur möjliggör vi denna utveckling och tillvaratar detta intresse på ett positivt sätt även hos oss.	Åre Destination	Se nästa sida.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Bedömning och motivering	Om en långgående reglering av friluftslivet sker genom C-föreskrifter behöver detta motiveras och ha utgångspunkt i syftet. Naturvårdsverket anser att dessa motiv behöver tydliggöras i beslutet.	NV	Länsstyrelsens bedömning och motivering av syftet har kompletterats för att förtydliga behovet av skydd av områdets natur- och kulturvärden, renskötselns betydelse för biologisk mångfald samt behovet av ett hållbart och varierat friluftsliv med hänsyn till naturmiljön och samernas renskötselrätt för att möjliggöra en fortsatt samexistens i området. I motiveringen för zonering och föreskrifterna förtydligas varför Lst gör skillnad på olika besökskategorier utifrån risken för störning, risken för olyckor och risken för irreversibla markskador vid olika tider på året och med hänsyn till möjligheten till fortsatta upplevelsevärden av rymd, orördhet och ostördhet inom stora delar av området som utgör av regeringen utpekat åretruntmarker för renskötsel med renskötselrätt för Handölsdalen och Tåssåsen samebyar.
	Saknar konsekvensutredning om vilken påverkan naturskyddet har på riksintresset för värdefulla ämnen eller material utöver ett konstaterande av att verksamheter som kan påverka reservatet och Natura 2000-nätverket är tillståndspliktiga och förbjudna.	SGU	
	På sid 21 anges perioden april-juni för cykelförbud. På annan plats i förslaget har perioden preciserats, från och med 19 april till och med juni.	Södra Årefjällen	
	I avsnittet "Bedömning och motivering. Bakgrund och övergripande överväganden" är rennäringen och dess rättigheter kraftigt överrepresenterat. Detta trots att "rennäring juridiskt sett inte kan ingå i syftet med ett naturreservat".	Privatperson	
	Om rennäring: Vad innebär "utan inskränkningar" för framtiden? Alltför starkt uttryck som bör mjukas upp och modifieras så att det finns något utrymme kvar att i framtiden kunna agera för naturens bästa.		
	Bör tas upp frågan om riskerna för överbetning och vad överbetning kan innebära för reservatets naturvärden, likväl som att behovet av bete poängteras.		
	Hur kan "platser för hantering av ren till exempel märkning och skiljning" vara "ytterligare ett värde som området erbjuder". Märkning och skiljning är aktiviteter som renskötarna helst vill genomföra utan nyfikna besökare. Så, för vilka – andra än renskötarna – är platserna för märkning och skiljning ett värde? Inte för besökarna och definitivt inte för naturen - alltid mycket slitna områden.		
	Det bör finnas betydligt mer att tillägga också om exempelvis Biologisk mångfald, Geologiska kvalitéer, Förekomst av sällsynta och rödlistade arter, Natura 2000-hänsyn m m.		
	Skillnad mellan olika besökstyper är inte tillräckligt motiverat. En tydligare koppling till de olika besökstyperna och de värden som riskeras av dem. Det behövs för att förstå skillnaden mellan det slitage som olika besökare det bör finnas resonemang och motivering till varje zon och led.		
	Det finns ekologiska engångsgrillar och även bärbara grillar. Skulle det på något sätt kunna framgå att det är sådana som är tillåtna?		

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Bedömning och motivering	Synpunkt på formulering "att hund alltid ska hållas kopplad i området". Vi använder lös hund för att bedriva älg- och björnjakt på vår mark inom ramen för rådande regler och förskrifter för jakten och dess förberedelser. Vill kunna släppa hund på Kärråvallen även utom jakt, exempelvis för att unga hundar ska få bekanta sig med marken vilket är en väsentlig förberedelse för blivande jakthundar.	Privatperson	
	I beskrivningen av rennäringen bör renskötselns årscykel inkluderas. Olika områden och möjligheten att förflytta sig däremellan brukar benämnas funktionella samband. De funktionella sambanden skapar grundläggande förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglat fjällandskap.	Sametinget	
	Resonemang om varför och hur Lst gör skillnad på olika besökarkategorier är inte tillräckligt motiverat. Av underlaget går det inte att avgöra om och hur de olika besökarna påverkar området och i och med det få en ökad förståelse för de olika inskränkningarna. Det bör finnas ett resonemang och motivering kriv varje zon och led. Risk finns att inskränkningar kan påverka erosion och eventuella störningar till andra delar av fjällområdet.	Åre kommun	
	Efterfrågar tydligare beslutsunderlag med motivering och konsekvensanalys inom enskilda frågor som markslitage utifrån olika typer av utövare.		
	Nämn gärna inventering av fjällräv under "inventeringsunderlag"	Privatperson	
	Enligt beslutskartan omfattas även Vallbo av anläggningszon.	Södra Årefjällen, Privatperson	
	Högaktiv zon: Förvirrande begrepp på en zon med begränsningar och där man vill minska aktiviteten		
	Kanske lämpligt att anläggningszonen i söder sträcker sig fram till vinterleden Vålådalen-Vallbo eftersom skidspår prepareras här mellan Vålådalen & Vallbo (tur nr 180, "Våffelturen").	Södra Årefjällen	
	Anser att Gröndalsdeltat / Pyramiderna bör omföras till lågaktiv zon beroende på dess slitagekänslighet.	Svenska Fjällklubben	
Skötselplan	Renbetet får inte påverkas negativt och inte heller får framkomligheten hindras för renarna och renskötarna. Vid planerade skötselåtgärder ska samråd hållas med berörda samebyar och de ska ha reellt inflytande i planering och genomförande av åtgärder. Samernas traditionella kunskap (árbediehtu) ska så långt möjligt tas tillvara i arbetet med skydd av områden.	Sametinget	Se nästa sida.
	Riv alt rusta upp ladan i anslutning till parkeringen i Vallbo.	Vallbo samfällighet	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Skötselplan	Riv den fallfärdiga ladan på byns lägda.		Länsstyrelsen avser fatta beslut om den reviderade skötselplanen efter sommaren 2023. Till dess gäller den äldre skötselplanen från 1988. Remissversionen av skötselplanen bifogas beslutshandlingen som riktmärke för den nya reviderade skötselplanen som dock kommer att behöva ses över med utgångspunkt från regeringens tilldelade budget för skötsel och förvaltning av skyddade områden (kraftiga nedskärningar under 2023).
	Förbättra skyltning i Vallbo - från korsning mot parkering till att besökare har kommit upp på rätt led.		
	Det bör klargöras att det finns fem leder som utgår från Vallbo (i beslutsförslaget står det tre).		
	"Våffelturen" - den sträcka som föreslås göras tillgänglig för cykling mellan Vallbo och Vålådalen bör tillrättaläggas så även vandrare kan njuta av turen.		
	Led "Middagsvalen" - föreningen är angelägna om att leden finns kvar och underhålls.		
	Vi anser att leden mot Anaris och Lunndörren bör lyftas fram som en av fem leder som utgår från Vallbo. Vi anser också att underhållet på leden, framför allt söderut mot Lunndörren, är eftersatt. Vi är positiva till att också leden mot Anaris och Lunndörren dras om västerut, över lägdan, men vill påpeka att det kommer att krävas omfattande åtgärder i form av spångning och några mindre broar för att leden ska fungera för vandrare.		
	Plan för sophantering saknas i skötselplanen.	Vallbo samfällighet, Södra Årefjällen	
	"Kulturstigen" - Södra Årefjällen har lagt ned mycket arbete och pengar på att etablera "Natur- och Kulturstigen", som är dess rätta namn, som en populär vandringsslinga sommartid. Vi är angelägna att stigen, med all information, i form av "vippskyltar" och träsnidade djur finns kvar och att den underhålls även i fortsättningen.		
	Bäverkroksleden är en femte led som bör ingå i beskrivningen av leder från Vallbo. Södra Årefjällen ekonomisk förening kallar den led 280, Södra Ridvadsrundan. En liten del av den leden går inne i reservatet.		
	Det finns fyra skidspår i reservatet som prepareras och underhålls vintertid. I skötselplanen nämns bara två.	Södra Årefjällen	
	Saknar motiv för att leden Anarisstugan-Gröndalen ska läggas ned.		
	En nedläggning av kyrkstensleden kommer inte att minska antalet besökare till Kyrksten. Att behålla Kyrkstensleden är i linje med syftet att genom kanalisation forma besökare i området att hålla sig till en led i stället för att sprida ut sig i området.		
	Det finns ett stort behov av vägskylt till parkeringen i Vallbo.		

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Skötselplan	Välkomnar en utbyggnad av vissa leder så att de får hög tillgänglighet. Det är endast inom Våladalen Fjällstations område som det finns anpassning för rullstolsburna idag.		
	Område A3 Nulltjärn. Det finns redan idag ett dass men det bör bytas ut mot ett som är tillgängligt för rullstolsburna. Även infarten till dasset bör anpassas för rullstolsburna.		
	Vallborundan cykelslinga: Långa sträckor som behöver förstärkas för cykling. Spångning över myrarna måste vara bredare för att undvika "cykeldiken" vid sidan av spången.		
	Område B 1 Blanktjärn, bevarandeandamål. Det som beskrivs gäller Nulltjärn.		
	Ger flertal råd om rastplatser/vindskydd och önskar samråd inför anläggning av dessa.		
	Olämpligt att planera en rastplats vid vadet över Lunndörrsån mot Vålåfallet samt en vid stigen som leder dit från Blanktjärnsleden. Kan locka dit fler besökare, vilket kan bli ett hot mot befintlig flora och fauna.	Privatperson	
	Vid lokal för brunkulla är det önskvärt att i skötselplanen ha med återkommande drönarfoto för att bevaka tecken på igenväxning. Detta är särskilt önskvärt pga pågående värmeökning och misstanken att renbete minskat på lokalen.		
	Föreslår att led som tillåter cykling märks ut med en särskild färg på en offentlig så att det är tydligt vad som gäller.		
	Skötselområde 3. Som bete anges där bara kor, får, getter förutom slåtter. Kalkgräsängarna vid Blanktjärn har sannolikt långt före, samt under och efter den korta nybyggarperioden betats av renar så länge de inte varit störda. Som skötselrekommendation i Natura 2000-utredningen angavs också ”extensivt renbete” på dessa ängar. Bör vara möjligt undvika störning morgon och kväll genom att inte ha tältande turister intill betesstråket.		
	Införandet av zoner i reservatet är bra, dock menar vi att Gröndalsdeltat / Pyramiderna bör omföras till lågaktiv zon beroende på dess slitagekänslighet.	NSF Jmt-Hrj	
	"Vid behov åtgärder för att motverka trädgränshöjning och annan igenväxning i prioriterade delar, exempelvis intensifierat bete i avgränsade områden." Denna skrivning saknar all verklighetsanknytning och bör utgå. Trädgränshöjning är en process utdraget i tid och sker på ett diffust sätt. Det är en orimlig ambition att reservatsskötseln ska innehålla ett moment att ”rycka upp trädplantor” ovan någon slags acceptabel trädgräns.	NSF Jmt-Hrj, Svenska Fjällklubben	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Skötselplan	Gällande metoder för återställning av våtmarker: Denna typ av ingrepp, gräva meandrande bäckfåror, är en typ av ingenjörsmanipulation som inte hör hemma i ett naturreservat. Gamla diken har etablerat vegetativt stabila kanter vilket innebär att slamning inte sker vilket skulle bli fallet om grävning och igenfyllning skulle initieras.		
	Förslag till konkreta åtgärder för att minska slitage och proaktivt förhindra friktion mellan olika grupper:	Åre Bergscyklister	
	Förstärkning och breddning av spänger där det behövs.		
	Dränering och förstärkning, alternativt omdragning, av känsliga ledpartier.		
	Tydligare skyltning för att få ledanvändare att följa de föreskrifter som ges samt för att få ledanvändare att se leden och därmed följa den.		
	Utökad, förbättrad och förtydligad kommunikation för att informera om rådande läge och förhållanden. Både genom fysiska skyltar vid ledstart och längs lederna samt digitalt i en rad olika kanaler.		
	Tillfälliga, korta avstängningar av leder när mark- och väderförhållanden eller djurliv kräver det.		
	Starta en kampanj för ett ömsesidigt, positivt bemötande ute på lederna. Be nice – say hi!		
	Förekomsten av kanadaröding i Ånnsjön är ökänd. Kärrån med förekomsten av deltaliknande områden och mindre vattenfall är av stor betydelse för att förhindra kanadarödings spridning till Kösjön. Åtgärder som på något sätt riskerar en spridning av kanadaröding eller andra invasiva arter upp i Kärrån skall inte under några omständigheter få förekomma.	Privatperson	
	Ottfjället är ett lurigt fjäll och stormen kommer väldigt snabbt, både sommar och vinter, därför behövs TVÅ vindskydd.	Privatperson	
	Kyrkstensleden erbjuder fina natur- och kulturupplevelser och bör inte tas bort.		
	Hällådalsleden möjliggör fina naturupplevelser och bör inte avvecklas.		
	Sätt inte ett vindskydd vid nuv. dass i Issjödalen. Vid jaktstugan behövs dock ett dass. Ifrågasätter tre bord vid Issjön.		
Övrigt	Namngivning bör följa Naturvårdsverkets vägledning och Lantmäteriets krav avseende namngivning –	NV	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Övrigt	Naturreservatets namn bör därmed vara Vålådalens naturreservat.		Namnet på naturreservatet kommer fortsatt att vara Vålådalens naturreservat, eventuellt med tillägg för ett samiskt namn. Källförteckningen har kompletterats. Täljstensbrytningen har inte undantagits naturreservatet. Skälen för revidering av befintligt naturreservatsbeslut från 1988 har förtydligats. Regelbundna samråd mellan förvaltningen och samebyarna och från fall till fall andra berörda aktörer kommer att genomföras.
	Bestämmelsen i 7 kap. 7 § fjärde stycket om kompensation måste tillämpas och inte bara nämnas. Länsstyrelsens tillämpning av den måste uttryckas, även om man bara anser att det inte är skäligt att kräva ytterligare kompensation.		
	Svenska Turistföreningen är positiv till inrättandet av naturreservat både för att säkra tillgången till värdefull natur för friluftsliv och turism, men också för att genom föreskrifter skydda naturen mot alltför intensivt slitage eller annan negativ påverkan samt minska risken för störning av djur. Vidare menar STF att det är viktigt vid inrättande av naturreservat att stor hänsyn tas till det rörliga friluftslivets behov, både vad gäller olika former av tillrättaläggning och möjligheten att uppleva orörd natur. Skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer innebär ofta en ökad grad av tillrättaläggning i form av naturum, vindskydd, leder, broar, skyltar mm. Detta ser STF positivt på men insatserna måste utvecklas i dialog och samarbete med lokala aktörer. När det gäller renskötselområdet är det av högsta vikt att samebyarna får vara delaktiga i processen och att anpassningar görs som möjliggör en långsiktigt hållbar renskötsel.	STF	
	Föreslår kompletteringar till källförteckningen.	SGU	
	Området runt täljstensbrottet bör undantas från naturreservatet. I första hand anser SGU att området runt Handöls täljstensbrott ska undantas från naturreservatet. I andra hand föreslår SGU att det undantag som anges i föreskrifterna, gällande redan utbruten och upplagd sten i bergtäkter även bör omfatta ny brytning av sten efter en prövning av tillståndsgivande instans.		
	Synnerliga skäl innebär att det ska finnas ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som talar för att man i detta fall ska upphäva naturreservatet enligt beslut 1988. Om denna paragraf i Miljöbalken avses nyttjas måste en redogörelse för de synnerliga skälen anges och en konsekvensbeskrivning redovisas. Detta har inte gjorts i underlaget. Naturskyddsföreningen Jämtland Härjedalen menar att ett upphävande av Vålådalens naturreservat och nybildning är en fråga som kräver regeringens beslut om syftet med reservatet beskrivs enligt det nya förslaget. I ett sådant sammanhang måste de synnerliga skälen redovisas.	NSF jmt-Hrj	
	Bör poängteras att det gäller barmarkssäsongen när Vålådalens fjällstation rekommenderar cyklister att cykla på deras längdanläggningar.	Privatperson	
	Tåssåsen har GPS-märkta renar. Ett förslag är att höra med dem om man med GPS-data kan kartlägga renarnas rörelser i reservatet och då särskilt i vad mån de betar i områden med hotade, betesgynnade växter.	Privatperson	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Övrigt	Det skulle i så fall kunna användas som en del av utvärderingen av restriktionerna, dvs om man uppnår syftet att främja renbete för att därigenom skydda hotade arter.		
	Föreslår att ett lokalt samverkansråd för naturreservatet bildas. Samverkansrådet ska enligt förslaget verka för en hållbar samexistens mellan friluftsliv, rennäring, naturvärden, aktivitetsföretag, utbildningar och närboende vilket är en positiv ansats. STF vill dock framhålla vikten av att samverkansprocesserna inte blir alltför tidsmässigt betungande för framför allt mindre aktörer i området.	STF	
	Vad kommer föreskrifterna att innebära för möjligheter att ta material från reservatet för slöjd.	Åre kommuns samiska förvaltningsråd	
	Att ett begränsat antal renar förekommer på vår mark är vi tillfreds med. De förekommer för övrigt i det närmaste uteslutande på den del av vår mark som inte ingår i reservatet, ibland med skador på planteringar och byggnader till följd. Däremot: att rennäring nu skall kunna bedrivas utan inskränkning på vår mark är inte acceptabelt. Tidigare, från 1988 var det frågan om att ”bevara och stärka renskötsel”, vilket har en annan innebörd. Varför vår mark skall tillgodose renbete snarare än vilt är för oss främmande. Viltjakten är av urgammal tradition i området, vilket inte minst visas av lämningar av fångstgropar söder om Kärråvallen. Vi vill i första hand främja älgbeståndet, vilket dock inte utesluter samtidig rennäring och förekomst av ren.	Privatperson	
	Vi föringar inte på något sätt betydelsen av den samiska kulturen, vilket förslaget i sin helhet väl tillgodoser. Dock finns det även andra kulturella värden som över huvud taget inte nämns, än mindre beaktas. Skogsbruket som bedrevs i området var en betydande del av länets inkomstkälla. Rester av stall, matarvägar i skog, myrslåtter samt jordbruket som bedrevs under förutsättningar som få idag kan förstå, detta är inget som omnämns i förslaget.		
	Renskötseln och andra samiska näringar måste fortsatt kunna bedrivas obehindrat inom naturreservatet och med möjlighet att utvecklas och främjas utifrån dess egna förutsättningar. De traditionella samiska näringarna har alltid tagit sin utgångspunkt i långsiktighet och utifrån ett hållbart levnadssätt. Att bilda naturreservat kan anses ha en positiv påverkan på renskötseln och i förlängningen det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur och samfundsliv när skyddad natur gagnar renbetesmarker. Informationsbroschyrer och skyltar kan vara ett sätt att synliggöra samt även skydda samiska miljöer och den samiska markanvändningen som finns i reservatet.	Sametinget	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Rubrik	Synpunkt	Avsändare	Länsstyrelsens kommentar
Övrigt	Att bilda naturreservat i renskötselområdet kan även ha en sådan betydande påverkan på renskötseln och i förlängningen det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur och samfundsliv, att de ska ges rätt till inflytande i reservatsbildningsprocessen.		
	Anser inte att markägarperspektivet fullt ut har beaktats i detta förslag.	SFV	
	Alla fastigheter som betecknas Kronoparker har inte angetts och de speciella nyttjanderätter såsom jaktarrende och arrende av byggnader som råder inom dessa har inte beskrivits. Förtydliga begreppet Kronopark.		
	Sett utifrån den mark vi äger och som ingår i nuvarande reservat har de tidigare bestämmelserna väl fyllt sitt syfte under dryga trettio år. Vi föreslår att vår mark undantas från reservatet.	Privatperson	

Artförteckning Vålådalens naturreservat

I artförteckningen nedan anges samtliga arter, i ett urval av naturvårdsartgrupper, som hittills är registrerade Vålådalens naturreservat. Listan är avgränsad till rödlistade arter, arter som berörs av åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper, samt arter som ingår i Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet och som legat till grund för utpekandet av Vålådalens naturreservat som Natura 2000-område.

Förklaring till kolumnen Kategori:

- Rödlistekategori: CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = missgynnad / nära hotad. Rödlista 2020 har använts.
- N2 = Natura 2000-arter enligt beskrivningen ovan.
- ÅGP = Ingår i åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper framtagna av Artdatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket samt Havs- och Vattenmyndigheten.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
Lavar		
liten sotlav	*Acolium karelicum*	VU
garnlav	*Alectoria sarmentosa*	NT
blanksvart spiklav	*Calicium denigratum*	NT
fjällsotlav	*Calicium pinicola*	VU
ladlav	*Calicium tigillare*	NT
mörk kolflarnlav	*Carbonicola myrmecina*	NT
smalskaftslav	*Chaenotheca gracilenta*	VU
brunpudrad nållav	*Chaenotheca gracillima*	NT
nordlig nållav	*Chaenotheca laevigata*	NT
skuggnål	*Chaenotheca sphaerocephala*	VU
vitgrynig nållav	*Chaenotheca subroscida*	NT
liten svartspik	*Chaenothecopsis nana*	NT
vitskaftad svartspik	*Chaenothecopsis viridialba*	NT
gul dropplav	*Cliostomum corrugatum*	NT
läderlappslav	*Collema nigrescens*	VU
aspgelélav	*Collema subnigrescens*	VU
vedskivlav	*Hertelidea botryosa*	NT

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
knottrig blåslav	*Hypogymnia bitteri*	NT
varglav	*Letharia vulpina*	NT
lunglav	*Lobaria pulmonaria*	NT
skrovellav	*Lobaria scrobiculata*	NT
halmgul örnlav	*Ochrolechia alboflavescens*	NT
västlig kolvlav	*Pilophorus strumaticus*	EN
norsk näverlav	*Platismatia norvegica*	VU
trådbrosklav	*Ramalina thrausta*	EN
vedflamlav	*Ramboldia elabens*	NT
skorpgelélav	*Rostania occultata*	NT
rosa skärelav	*Schismatomma pericleum*	NT
rödbrun blekspik	*Sclerophora coniophaea*	NT
urnlav	*Tholurna dissimilis*	NT
Svampar		
luddfingersvamp	*Alloclavaria purpurea*	NT
fläckporing	*Anthoporia albobrunnea*	VU
talltaggsvamp	*Bankera fuligineoalba*	NT
grantaggsvamp	*Bankera violascens*	NT
violett fingersvamp	*Clavaria zollingeri*	VU
pluggtrattskivling	*Clitopaxillus fibulatus*	VU
vitterspindling	*Cortinarius agathosmus*	NT
rutspindling	*Cortinarius ionophyllus*	NT
doftskinn	*Cystostereum murrayi*	NT
sprickporing	*Diplomitoporus crustulinus*	VU
borsttagging	*Gloiodon strigosus*	VU
orange taggsvamp	*Hydnellum aurantiacum*	NT
blå taggsvamp	*Hydnellum caeruleum*	NT
tallriska	*Lactarius musteus*	NT
olivinriska	*Lactarius olivinus*	NT
tajgaskinn	*Laurilia sulcata*	VU
harticka	*Pelloporus leporinus*	NT

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
ullticka	*Phellinidium ferrugineofuscum*	NT
gränsticka	*Phellopilus nigrolimitatus*	NT
rynkskinn	*Phlebia centrifuga*	VU
granticka	*Porodaedalea chrysoloma*	NT
gammelgransskål	*Pseudographis pinicola*	NT
rosenticka	*Rhodofomes roseus*	NT
laxporing	*Rhodonia placenta*	VU
gräddporing	*Sidera lenis*	VU
ostticka	*Skeletocutis odora*	VU
Mossor		
snedbladsmossa	*Anastrepta orcadensis*	VU
fjällräffelmossa	*Aulacomnium turgidum*	NT
dvärgbryum	*Bryum oblongum*	NT
vedtrappmossa	*Crossocalyx hellerianus*	NT
praktklipptuss	*Cynodontium fallax*	NT
alpgrimmia	*Grimmia fuscolutea*	EN
piskfingermossa	*Lepidozia pearsonii*	DD
liten hornflikmossa	*Lophozia ascendens*	VU
vitmossor	*Sphagnun spp*	N2
vedflikmossa	*Lophozia guttulata*	NT
klubbmossa	*Oedipodium griffithianum*	VU
Kärlväxter		
skarptandad daggkåpa	*Alchemilla oxyodonta*	EN
skrednarv	*Arenaria norvegica*	NT
nordlåsbräken	*Botrychium boreale*	NT, ÅGP
topplåsbräken	*Botrychium lanceolatum*	VU, ÅGP
månlåsbräken	*Botrychium lunaria*	NT
ängsstarr	*Carex hostiana*	NT
bredgentiana	*Gentianella campestris*	EN, ÅGP
fältgentiana	*Gentianella campestris subsp. campestris*	EN, ÅGP
brunkulla	*Gymnadenia nigra*	EN, ÅGP

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
klådris	*Myricaria germanica*	NT, ÅGP
vityxne	*Pseudorchis albida*	EN, ÅGP
Blötdjur		
otandad grynsnäcka	*Vertigo genesii*	NT
Kräftdjur		
(saknar svenskt namn)	*Branchinecta paludosa*	NT
fjällsköldbladfoting	*Lepidurus arcticus*	NT
Insekter		
turkos blåvinge	*Aricia nicias*	VU
alphumla	*Bombus alpinus*	NT
fjällhumla	*Bombus balteatus*	NT
berghumla	*Bombus monticola*	NT
guldfransmott	*Catastia marginea*	VU
grå blåbärsfältmätare	*Entephria caesiata*	NT
tajgafältmätare	*Heterothera serraria*	VU
högnordiskt hedfly	*Lasionycta staudingeri*	NT
violett guldvinge	*Lycaena helle*	EN
violettkantad guldvinge	*Lycaena hippothoe*	NT, ÅGP
rödfläckigt jordfly	*Xestia alpicola*	NT
Fåglar		
drillsnäppa	*Actitis hypoleucos*	NT, N2
pärluggla	*Aegolius funereus*	N2
kricka	*Anas crecca*	VU, N2
rödstrupig piplärka	*Anthus cervinus*	VU
kungsörn	*Aquila chrysaetos*	NT, N2
jorduggla	*Asio flammeus*	N2
bergand	*Aythya marila*	EN, N2
fjälluggla	*Bubo scandiacus*	CR, N2
fjällvråk	*Buteo lagopus*	NT, N2
lappsparv	*Calcarius lapponicus*	VU
brushane	*Calidris pugnax*	VU, N2, ÅGP

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
fjällpipare	*Charadrius morinellus*	N2
blå kärrhök	*Circus cyaneus*	NT, N2
alfågel	*Clangula hyemalis*	NT, N2
kråka	*Corvus corone*	NT, N2
ärtsångare	*Curruca curruca*	NT
sångsvan	*Cygnus cygnus*	N2
mindre hackspett	*Dryobates minor*	NT, N2
spillkråka	*Dryocopus martius*	NT, N2
sävsparv	*Emberiza schoeniclus*	NT
stenfalk	*Falco columbarius*	NT, N2
pilgrimsfalk	*Falco peregrinus*	NT, N2
jaktfalk	*Falco rusticolus*	EN, N2
svartvit flugsnappare	*Ficedula hypoleuca*	NT
dubbelbeckasin	*Gallinago media*	NT, N2
storlom	*Gavia arctica*	N2
smålom	*Gavia stellata*	NT, N2
sparvuggla	*Glaucidium passerinum*	N2
trana	*Grus grus*	N2
dvärgmås	*Hydrocoloeus minutus*	N2
gråtrut	*Larus argentatus*	VU, N2
fiskmås	*Larus canus*	NT, N2
vinterhämpling	*Linaria flavirostris*	VU
blåhake	*Luscinia svecica*	N2
bläsand	*Mareca penelope*	VU, N2
svärta	*Melanitta fusca*	VU, N2
storspov	*Numenius arquata*	EN, N2
fiskgjuse	*Pandion haliaetus*	N2
smalnäbbad simsnäppa	*Phalaropus lobatus*	N2
tretåig hackspett	*Picoides tridactylus*	NT, N2
ljungpipare	*Pluvialis apricaria*	N2
svarthakedopping	*Podiceps auritus*	N2

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
talltita	*Poecile montanus*	NT, N2
backsvala	*Riparia riparia*	VU
buskskvätta	*Saxicola rubetra*	NT
silvertärna	*Sterna paradisaea*	N2
hökuggla	*Surnia ulula*	N2
tjäder	*Tetrao urogallus*	N2
järpe	*Tetrastes bonasia*	NT, N2
grönbena	*Tringa glareola*	N2
rödvingetrast	*Turdus iliacus*	NT, N2
björktrast	*Turdus pilaris*	NT, N2
tofsvipa	*Vanellus vanellus*	VU, N2
Fiskar		
lake	*Lota lota*	VU
Däggdjur		
järv	*Gulo gulo*	VU, N2
skogshare	*Lepus timidus*	NT
utter	*Lutra lutra*	NT, N2, ÅGP
lo	*Lynx lynx*	VU, N2
brunbjörn	*Ursus arctos*	NT
fjällräv	*Vulpes lagopus*	EN, N2, ÅGP

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Datum
2023-12-20

Diarienummer
9539-2023

Beslut om upprättande av ny skötselplan för naturreservatet Vålådalen

Beslut

Länsstyrelsen i Jämtlands län har tagit fram en ny skötselplan för naturreservatet Vålådalen i Åre kommun.

Förslaget till skötselplan har remissbehandlats samtidigt med förslaget till det nya beslutet för Vålådalens naturreservat (dnr 511-7701-2022) var ute på remiss.

Den nya skötselplanen blir gällande då beslutet vunnit laga kraft.

Beskrivning av ärendet

I samband med arbetet av framtagandet utav ett nytt reservatsbeslut för Vålådalens naturreservat initierades arbetet med att ta fram en ny skötselplan för reservatet. Den nya skötselplanen ska ersätta den som skrevs i samband med det första reservatsbeslutet 1988. Då beslutet för skötselplanen fattades (2023-05-15) var skötselplanen inte färdigställd men arbetet med skötselplanen har fortgått.

Motivering till beslutet

Då ett nytt reservatsbeslut fattats för Vålådalens naturreservat med nya föreskrifter behövs en reviderad skötselplan som harmoniserar med de nya förskrifterna och behov som finns i reservatet idag.

Bestämmelser som beslutet grundas på

3§ förordning 1998:1252 om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av funktionschef Annelie Johansson med naturvårdshandläggare Irene Hjort som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. (finns ej längre)
2. Skötselplan
3. Skötselplankartor

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Datum
2023-12-20

Diarienummer
511-9539-2023

Skötselplan för naturreservatet Vålådalen

Innehållsförteckning

Skötselplan för naturreservatet Vålådalen **1**
BESKRIVNINGSDEL **2**
Syfte **2**
Prioriterade bevarandevärden **4**
Natura 2000 ..... **5**
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer **6**
Information, kommunikation och samverkan **7**
Beskrivning av naturreservatet **8**
Administrativa data 8
Områdesbeskrivning 8
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden **17**
Skötselområde 1. – Fjällområden 17
Skötselområde 2 – Barrträdsdominerade skogsområden 18
Skötselområde 3 – Hävdade ängs- och betesmarker 20
Skötselområde 4 – Blanktjärn och Pyramiderna, besöksmål utsatta för stort markslitage 22
Skötselområde 5 – Våtmarker 24
Skötselområde 6 – Fångån, Skårrån och Kärrån 25
Skötselområde 7 – Vattendragspassager under vägar 26
Utmärkning av naturreservatets gräns **27**
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder för naturvård **27**
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftsvärden **28**
Skötselområde A – Högaktiv zon 34
Skötselområde B – Aktiv zon 40
Skötselområde C – Lågaktiv zon 45
Skötselområde D – Orörd zon 47
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder friluftsliv **49**
Övriga uppgifter **50**
Samråd med rennäringen 50
Naturvårdsbränning 51
Uppföljning 51
Tillsyn 51
Jakt och fiske 51
Skötsel av leder 51
Löpande underhåll 52
Finansiering av naturvårdsförvaltningen 52
Källförteckning **53**

BESKRIVNINGSDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och en mosaik av värdefulla naturmiljöer i ett betespräglat storslaget fjäll- och skogslandskap, som sedan den senaste istidens slut präglats av ren och andra djur. Områdets kalfjäll, delvis brandpräglade naturskogar samt sjöar och vattendrag, våtmarker och gräsmarker inklusive dessa naturtypers ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är också att bevara områdets unika geologiska bildningar, terrängformer och källflöden. I syftet ingår även att bevara områdets väsentligen orörda och ostörda karaktär.

Syftet är vidare att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillhandahålla områden för ett varierat och hållbart friluftsliv.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekat att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet respektive Fågeldirektivet.

Syftet ska uppnås och tillgodoses genom att:

- fjällen samt huvuddelen av skogen, myrarna och ängarna får utvecklas fritt under inverkan av bete utfört av ren, vilda djur och i viss mån tamboskap
- förutsättningarna för naturbete för renen och andra djur ska tillgodoses och bibehållas för framtiden samtidigt som hänsyn tas till renskötseln då övervägande del av reservatet är beläget på renbetesfjäll
- sjöarna och huvuddelen av vattendragen samt de geologiska bildningarna och terrängformerna får utvecklas fritt under inverkan av naturliga landskapsprocesser
- de delar av skogsmarken som är präglade av brand ska genom naturvårdsbränning eller spontan brand, som bedöms vara under kontroll, bibehålla sin brandprägel
- ängs- och betesmarker där slåtter eller bete format naturtypen upprätthålls och ska kunna restaureras genom naturvårdande skötsel, inklusive bete
- återställa vissa vattendrag och deras strandzoners naturliga strukturer samt säkerställa vattenvägar för vattenlevande organismer
- artinriktade åtgärder vid behov vidtas för att gynna biologisk mångfald av naturligt förekommande arter, särskilt hotade arter samt arter som legat till grund för utpekandet som Natura 2000-område
- områdets natur-, kultur- och friluftsvärden värnas och skyddas mot skador och störningar, genom zonering av reservatet och kanalisering av besökare
- åtgärder vidtas så att ett varierat och hållbart friluftsliv ska kunna utövas, i allt från tystnad och ostördhet i orörd zon, till tillrättalagt och besökstätare friluftsliv i de mer aktiva zonerna med ändamålsenliga anläggningar

- kommunikationsinsatser genomförs för ökad kunskap om reservatets syfte och föreskrifter, renskötsel samt fjällsäkerhet, med syfte att tillsammans med andra aktörer påverka långsiktigt hållbara beteenden
- säkerställa kontinuerlig samverkan mellan förvaltare och samebyar samt andra berörda aktörer, exempelvis kommun, näringsliv, intresseorganisationer, lokalbefolkning och i förekommande fall enskilda organisatörer.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- ett vidsträckt, betespräglat och mycket varierat fjäll- och skogslandskap, med vattendrag, sjöar och våtmarker, delvis kalkrika, väsentligen med karaktär av orördhet och ostördhet,
- kalfjällsmiljöer, alpina och subalpina kalkgräsmarker och serpentinfält samt fjällsippshedar och branter och lodytor med sina olika markförhållanden,
- gamla barr- och lövträd, flertusenåriga grankloner, levande brandskadade träd, tunt humusskikt i brandpräglad skog, torrträd och liggande död ved av barr- och lövträd i olika nedbrytningsstadier,
- bark- och vedlevande svampar, mossor, lavar och insekter samt marklevande svampar,
- kärlväxtflora och fågelfauna gynnad av fjällmiljö och naturskog,
- nationellt hotade, sällsynta eller störningskänsliga djurarter i fjäll- och naturskogsmiljöer,
- betes- och slåttergynnad kärlväxtflora, insektsfauna och svampfunga,
- ett stort sammanhängande välbuffrat vattensystem med sjöar och oreglerade, fritt strömmande vattendrag med naturliga strandmiljöer, sällsynta kräftdjur samt fiskarter med hög grad av genetisk integritet,
- unika glacifluviala bildningar som rullstensåsar, dödisgropar, grusterrasser, strandlinjer, pyramidformationer, erosionsbranter och åslandskap bildade under den senaste istiden, samt utöver det kanjoner, dörrar (U-formade dalgångar), källor och källsjöar,
- stor variationsrikedom av naturtyper och arter att uppleva så som ren, kungsörn, lavskrika, järv, fjällräv, älg och röding och dessutom med för Sverige representativa natur- och kulturmiljöer,
- höga upplevelsevärden som storslagenhet, rymd, rent vatten,
- möjlighet till fysisk aktivitet, ensam eller i samvaro med andra,
- möjlighet till tystnad, återhämtning, reflektion och andlighet,
- tillgänglighet och tillgång till anordningar, bland annat markerade leder, rastskydd, dass, parkeringsplatser och information, med vissa områden som innebär god tillgänglighet för många människor,
- leder och anläggningar särskilt lämpliga för vandring och turskidor,
- möjlighet att få inblick i samisk kultur,
- möta spår av nybyggarkultur.

Prioriterade bevarandevärden är också Natura 2000-naturtyper och -arter med signifikant förekomst i området.

Natura 2000

Hela området som omfattas av naturreservatet är utpekat att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Vålådalen SE0720084.

- Natura 2000-naturtyper: alpina hedar (4060), taiga (9010), fjällbjörkskog (9040), alpina kalkgräsmarker (6170), öppna mossar och kärr (7140), näringsrik granskog (9050), ävjestrandsjöar (3130), alpina vattendrag (3220), aapamyrar (7310), skogbevuxen myr (91D0) samt kalkgräsmarker (6210).

- Natura 2000-arter: blåhake (A272), blå kärrhök (A082), brushane (A151), dubbelbeckasin (A154), fiskgjuse (A094), fjällpipare (A139), fjällräv (1911), fjälluggla (A216), grönbena (A166), hökuggla (A456), jaktfalk (A102), jorduggla (A222), järpe (A104), järv (1912), kungsörn (A091), ljungpipare (A140), lo (1361), orre (A409), pärluggla (A223), silvertärna (A194), smalnäbbad simsnäppa (A170), smålom (A001), spillkråka (A236), stenfalk (A098), storlom (A002), svarthakedopping (A007), sångsvan (A038), trana (A127), tretåig hackspett (A241), tjäder (A108), utter (1355) samt vitmossor spp. (1409).

Förekommande Natura 2000-arter som ej finns med i bevarandeplan: sparvuggla (A217), dvärgmås (A177)

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter.

Tabell 1. Åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	**Kommentar**
Rikkärr	Naturtypen förekommer i vissa delar av reservatet.
Klådris *Myricaria germanica*	Klådriset är pionjär på bara marker efter översvämningar och är därför beroende av naturliga vattenflöden. Arten förekommer på enstaka platser längs vattendrag i reservatet.
Brunkulla *Gymnadenia nigra*	Brunkullan växer på kulturbetingade lokaler som ängs- och betesmarker, eller ibland i naturligt öppna marker. I reservatet förekommer brunkulla endast på naturligt öppna subalpina ängsmarker.
Låsbräknar i hävdade marker	Hävdade ängs- och betesmarker förekommer spritt i de lägre belägna delarna av reservatet. De förekommande arterna från åtgärdsprogrammet är topplåsbräken *Botrychium lanceolatum* och nordlåsbräken *Botrychium boreale.*
Fältgentianor i naturliga fodermarker	Hävdade ängs- och betesmarker förekommer spritt i de lägre belägna delarna av reservatet. Den förekommande arten från åtgärdsprogrammet är fältgentiana *Gentianella campestris subsp. campestris.*
Violett guldvinge *Lycaena helle*	Arten förekommer på marker som hävas eller hävdats med traditionella metoder eller på rikkärr. Hävdade ängs- och betesmarker förekommer spritt i de lägre belägna delarna av reservatet.
Fjällräv *Vulpes lagopus*	Arten förekommer normalt på fjället ovanför trädgränsen där de har sina revir.
Utter *Lutra lutra*	Arten behöver tillgång till vatten, rinnande eller stillastående, för att förekomma.

Information, kommunikation och samverkan

Information och kommunikation
Med information och riktade kommunikationsaktiviteter kan också kunskap om naturen och hållbara beteenden förmedlas till besökarna. Det kan ge ökad förståelse för naturens processer och dynamik, om olika arter och om renskötseln i området, liksom en djupare känsla för landskapets olika värden. Det kan också beskriva hur man som besökare kan och ska göra för att ta hänsyn till alla dessa värden.

En central kommunikationskanal för reservatet är naturum Vålådalen, där personalen via naturvägledning på olika sätt arbetar aktivt med spridning av kunskap, förståelse och känsla för området.

Organiserat nyttjande
En viktig del av besökarens upplevelse av Vålådalens naturreservat är känslan av ostördhet. Det är därför viktigt att planera och genomföra förvaltningen så att både enskilda friluftsutövare och organiserade grupper får positiva naturupplevelser under sin vistelse. Samverkan mellan arrangörer, nyttjanderättsinnehavare och förvaltningen leder till ett bättre nyttjande av naturreservatets områden, fler nöjda besökare och mindre störningar och konflikter.

Vid genomförandet av alla arrangemang i reservatet krävs att hänsyn tas till landskapet och dess växt- och djurliv, till berörda markägare och rättighetsinnehavares intressen och till andra utövares verksamheter.

Samverkan
Framgångsrikt arbete med förvaltning behöver karaktäriseras av samverkan. Samverkan med lokala och regionala aktörer har stor betydelse. För att främja samverkan bildas ett samverkansråd med inom området berörda parter.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Vålådalens naturreservat
Län	Jämtland
Kommun	Åre
Fastigheter	Bunnerviken 1:12, Bunnerviken 1:13, Bunnerviken 1:11(1), Bunnerviken 2:1, Hårbörsta 2:20, Hårbörsta 2:21, Hårbörsta 1:12, Hårbörsta 2:19(1), Åre-Berge 3:4(4), Åre-Berge 1:17, Kösjön 1:1, Landverk 1:3, Brattland 1:10, Brattland 2:14, Skårrsdalen 1:1, Ottsjö 1:53, Vålådalen 1:1(2), Vålådalen 1:1(1), Vallbo 1:1, Vallbo 1:25, Anariset 1:1, Tranris 1:1, Täveldalen 1:1, Hottö 1:1, Aumen 1:1, Fångåmon 1:1 samt samfälligheterna Ottsjö s:8 och Brattland s:3
Markägare	Staten genom Statens fastighetsverk och Naturvårdsverket samt enskilda markägare
Areal	121 086,9 hektar, vara 16 137,5 hektar produktiv skogsmark
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Vålådalen SE0720084

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Vålådalens naturreservat är ett vidsträckt område som ligger i sydvästra Jämtland, i Åre kommun, söder om Undersåker *Såahka* där man svänger av E14 mot Vålådalen *Bijjie Spædtja* som är den naturliga utgångspunkten. Naturreservatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden, de omgivande sammanhängande fjällområdena Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*, Härjångsfjällen *Giebnieh*, delar av Lunndörrsfjällen och Anarisfjällen samt de friliggande fjällen Ottfjället och Hottögsfjället *Hihtege*. I reservatet ingår också den barrskogsklädda Rekdalen där Rekån rinner samt barrskogsområden norr om Ottfjället och Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*. Så gott som alla barrskogsområden inom naturreservatet har ett inslag av våtmarker. Höjden över havet inom reservatet varierar från 494 meter vid Ottsjöns strand till 1626 meter på toppen av Stora Härjångsstöten i sydvästra delen av området. Ytterligare drygt tio fjälltoppar inom reservatet är högre än 1400 meter över havet.

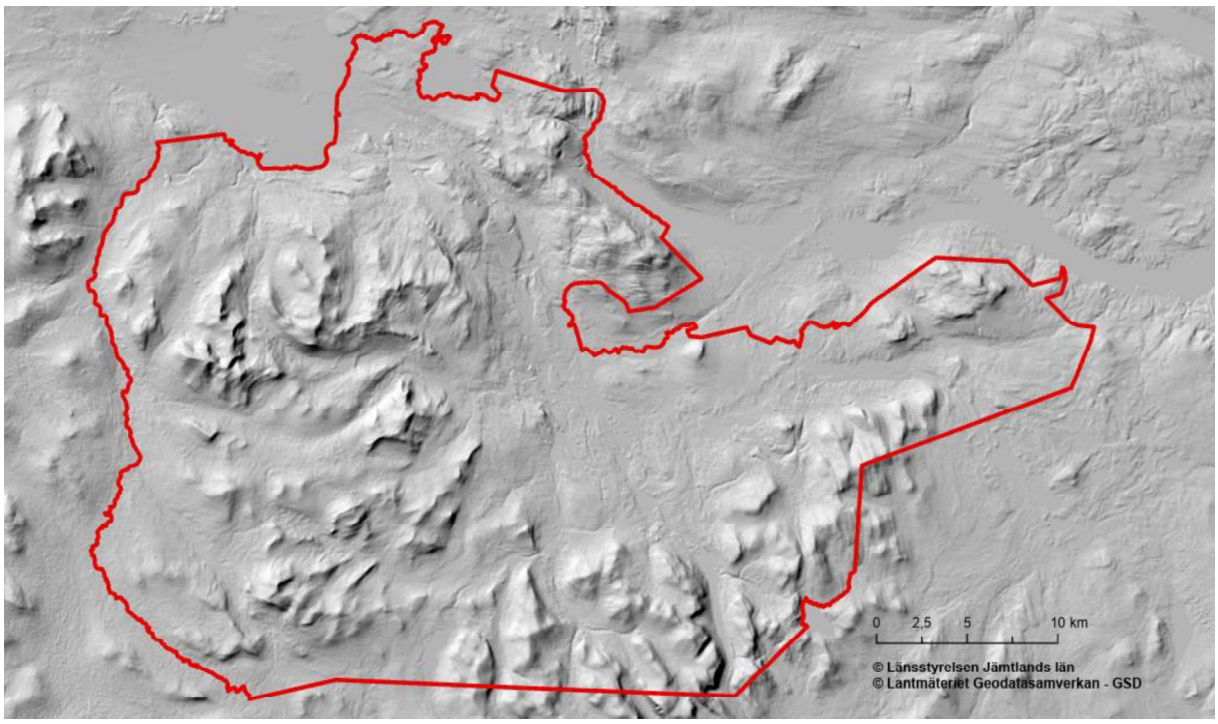
Geologiska förhållanden

I nordvästligaste delen av Anarisfjällen, nära björkskogsgränsen, ligger Gröndalens issjödelta och Issjödalen. De innehåller ett av de svenska fjällens mest tydliga isälvskomplex med en mångfald av storslagna bildningar och utpräglade terrängformer av grus och sand. Isälvsavlagringarna i området, som omfattar flera kvadratkilometer, bildades under slutet av den senaste istiden. De består av stora grusterrasser, talrika dödisgropar, höga erosionsbranter, åslandskap och pyramidformationer. Det särpräglade området saknar nästan helt vegetation,

vilket ger intrycket av ett månlandskap. Strax söder om den lilla Issjön ligger Sjukällornas dal som är en ravin med ett stort källområde.

Andra geologiska bildningar formade av istider är de flera djupa U-formade dalgångarna i Lunndörrsfjällen, bland annat Lunndörren *Dåarranvaerie* och Storådörren, vilka delvis ligger inom reservatet. På berget Hjulåsen i Vålådalssänkan finns Hjulåsgravarna som är tre kanjoner vilka uppstått under avsmältningen av den senaste inlandsisen. I barrskogsområdet söder och väster om Vålåsen och österut till Grönvallen *Kruanavaellie* samt väster om Nulltjärnarna finns ett stort antal så kallade torrflätor. Torrflätor är torrlagda älvfåror från inlandsisens avsmältning som idag är naturligt öppna kalkrika ängsmarker. Liknande naturliga men kalkfattiga ängsmarker finns norr om Anarisfjällen.

Berggrunden inom området utgörs av överskjutande bergmassa från den skandinaviska bergskedjeveckningen, så kallade skollor. Skollorna ger fjällen asymmetrisk profil med sluttningar mot nordväst och branter mot öster. Erosionen är kraftigast i de östliga branta stupen. Mellan skollorna finns glidytor och krosszoner. I reservatsområdet finns så väl Seveskollan i väster som Särvskollan i öster, där Ottfjället utgör ett extraordinärt exempel. Här kan man bland annat i berggrundens terrängformer se hur diabasgångar skär sandstenens sedimentlagring i hög vinkel, vilket är ovanligt.

Figur 1. Höjdskuggningsmodell som tydliggör landskapets terrängformer inom naturreservatet Vålådalen. Den röda linjen markerar naturreservatets gräns.

Jordarter

Jordarterna kännetecknas på kalfjället av ett tunt vanligen rikblockigt moräntäcke. Moränen jämnar ut landskapet så att täcket oftast är tjockare i sänkor och tunnare på höjderna.

Vegetationen i reservatet är mycket varierande. Områdets västra och norra del kännetecknas av kalkgynnad växlighet. Ju längre österut och söderut man kommer så dominerar torra ris

och gräshedar på mark som är mer näringsfattig. Närings- och kalkkrävande kalfjällsvegetation förekommer mestadels i reservatets västra delar, främst i Härjångsfjällen *Giebnieh*, på fjället Gåsen *Gåasa*, i västra delen av Bunnerfjällen *Bunnervaerieh* och på Täljstensvalen norr därom samt på Södra Kyrkstensskaftet. I västra delen av Bunnerfjällen *Bunnervaerieh* samt norr om detta fjällmassiv finns serpentinfält med särpräglad flora.

Våtmarker
Flera större våtmarkskomplex finns i reservatet. Högst naturvärdesklass i länsstyrelsens våtmarksinventering (Våtmarker i Jämtland; rapport i serien Natur i Jämtlands län 2002:2) har Ånnsfloarna-Rekåfloarna öster om Ånnsjön och Vargtjärnsflätet söder om Vallbo Movvele. Kalkrika kärr förekommer kring Bunnersjöarna, på Vålåsen och väster om Nulltjärnarna. I Östra Blanktjärn bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer.

Sjöar och vattendrag
Reservatet innehåller ett stort antal vattendrag, exempelvis Vålån, Tväråarna, Rullån, Källbäcken, Fångån, Stensån, Lunndörrsån och Tronnan, samt sjöar som Bunnersjöarna, Blanktjärnarna, Nulltjärnarna och Ångeltjärnarna, av vilka de flesta är relativt små. De enda lite större sjöarna är Vålåsjön och Vattensjöarna. I norr gränsar reservatet till Ånnsjön, Kösjön och Ottsjön, i väster till ån Handölan som mynnar i Ånnsjön. Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som perforerar terrängen och bidrar till stora biotopvariationer.

Vålåns vattensystem börjar i Dunsjön strax söder om reservatet och vattnet rinner sedan via Vålåsjön till själva Vålån. Längs vägen tillkommer flöden från Härjångsån, Lunndörrsfjällen och Stensån. Vålån är starkt strömmande från kalfjället ner till utflödet i Ottsjön. Höga flöden orsakar omfattande erosion och materialtransport och stora vallar med grus och sten flyttas vid varje högvatten. Den naturliga erosionen bidrar till att träd från omgivande skogsmark tillförs vattendraget som död ved och bidrar till dess mångformighet.

Vattnen i reservatet är naturligt näringsfattiga med förhållandevis låg biologisk produktion. Tillsammans med det karga klimatet medför det att vattnen innehåller förhållandevis få arter av djur och växter. Öring (*Salmo trutta*), röding (*Salvelinus alpinus*), primitiva kräftdjur och en rad andra organismer bygger upp de enkla ekosystemen. I Vålån förekommer även storvuxen vandringsöring. I några högt belägna fjällsjöar finns isolerade, ofta småvuxna populationer av öring och/eller röding.

Vegetation, fjäll och skog
I de skogklädda delarna av reservatet förekommer närings- och kalkkrävande vegetation bland annat på och söder om Vålåsen, delvis kring Nulltjärnarna, sydost om Södra Kyrkstensskaftet, på delar av Handölans stränder och i andra områden nära ån, i Hottögsfjällets *Hihtege* och Fangvalens sydsluttningar samt delvis i Skårrsdalen norr om Ottfjället och i sluttningen mellan fjället och Ottsjön. I övrigt är det mestadels bärris eller ljung, delvis med inslag av renlavar, som dominerar markvegetationen i reservatets skogar.

Barrskogarna i reservatet täcker cirka 26 000 hektar, det motsvarar drygt en femtedel av ytan. En relativt stor andel är lågproduktiv skog eller impediment. Det mesta av skogen är grandominerad (*Picea abies*) och av bärristyp (*Vaccinium myrtillus*), i vissa områden med

inslag av örter. På flera ställen förekommer områden som domineras av tall eller björk, ofta på mer grusig och torr mark. Större tallskogsområden finns sydväst och öster om Hottögsfjället *Hihtege*, björkskogsområden finns på Uvberget och på Hjulåsen finns både tall- och björkskogsområden.

Stora områden orörda av skogsbruk och med gott om gamla träd och död ved finns i Rulldalen söder om Hottögsfjället *Hihtege* och på Furuberget öster om samma fjäll. Rulldalens sluttningar täcks av mestadels gles och ganska lövrik granskog av frisk ristyp. I Hottögsfjällets sydsluttningar finns örtrik och relativt högproduktiv granskog. Öster om Rulldalsforsen är skogen orörd av huggningar och innehåller måttligt till rikligt med lågor och torrträd. På Furuberget finns lågvuxen tallskog av torr lavristyp till skarp lavtyp på mycket blockrik mark. Även detta område saknar avverkningsspår och har rikligt med lågor och torrakor.

Urskogsliknande men plockhuggna områden förekommer på Hjulåsen, sydost om Norra Kyrkstensskaftet, kring Middagsvalen, väster om Hottögsfjället *Hihtege* och öster om Vattensjöarna, samt i vissa områden nära trädgränsen. Övriga skogsområden är måttligt till relativt mycket påverkade av gamla dimensionsavverkningar och har mindre mängder död ved och gamla träd. Kalkpåverkad äldre barrskog som kan klassas som kalkbarrskog finns i mindre områden på Vålåsen och kring Nulltjärnarna.

På Vålåsen förekommer björkdominerad skog som föryngrades efter en skogsbrand 1920 som berörde drygt 1500 hektar. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns det brandskadade levande gamla träd kvar. Även tallurskogen på Furuberget är brandpräglad. I Rekdalen ska vidsträckta områden ha berörts av brand någon gång på 1860-talet.

Ängs och betesmarker
Små ängs- och betesmarker skapade av människor och tamdjur finns på flera ställen, bland annat intill gamla fäbodar i reservatet. Sådana områden går till exempel att hitta i Rekdalen och norr om västra Bunnerfjällen *Bunnervaerieh*. Flera av dessa är mer eller mindre igenväxta men åtminstone i Sörbotten, öster om norra Ottfjället förekommer höga naturvärden kopplade till slåtter och bete. Vid fjällägenheten Bunnerviken vid Ånnsjön finns mindre åkrar samt även betesmark och skogsbeten som betas av nötkreatur och häst. Storåsvallen, Bunnerviken och Sörbottnen är objekt i Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering.

Flora och fauna
Bland växterna i reservatet förekommer flera nationellt hotade arter som brunkulla (*Gymnadenia nigra*), fältgentiana (*Gentianella campestris subsp. campestris*), topplåsbräken (*Botrychium lanceolatum*), vityxne (*Pseudorchis albida*) och den mycket sällsynta arten skarptandad daggkåpa (*Alchemilla oxyodonta*), som är en endemisk art för mellersta Skandinavien, dvs den förekommer endast i denna begränsade del av världen. Även flera sällsynta eller rödlistade insektsarter är funna i reservatet, bland annat de hotade arterna violett guldvinge (*Lycaena helle*) och tajgafältmätare (*Heterothera serraria*) samt den sällsynta fjällvickerblåvingen (*Agriades orbitulus*). Ett stort antal rödlistade och hotade vedsvampar och lavar knutna till naturskog förekommer i området, bland annat tajgaskinn (*Laurilia sulcata*), fläckporing (*Anthoporia albobrunnea*), borsttagging (*Gloiodon strigosus*), liten sotlav (*Acolium karelicum*) och aspgelélav (*Collema subnigrescens*). Även ett antal

rödlistade kalkgynnade marksvampar är funna, till exempel rutspindling (*Cortinarius ionophyllus*), olivinriska (*Lactarius olivinus*) och pluggtrattskivling (*Clitopaxillus fibulatus*).

Området kring Bunnersjöarna med flera sjöar i närheten är fågellokaler med häckningsplatser för flera rödlistade änder och vadarfåglar, bland annat bergand (*Aythya marila*) och brushane (*Calidris pugnax*). Ytterligare en lång rad rödlistade fåglar förekommer i reservatet, bland annat berglärka (*Eremophila alpestris*), stjärtand (*Anas acuta*) och dubbelbeckasin (*Gallinago media*). I vissa högt belägna, ofta små, sjöar och vattensamlingar på kalfjället lever de sällsynta och rödlistade kräftdjursarterna fjällsköldbladfoting (*Lepidurus arcticus*) och gälbladfotingen *Branchinecta paludosa* (saknar svenskt namn), vilka är mer eller mindre beroende av fisktomma vatten.

Reservatet har en varierande flora och fauna, vilket hänger samman med områdets storlek, mångfalden av biotoper och livsmiljöer och den till största delen låga påverkan av störning av exempelvis exploatering, avverkningar och annan mänsklig aktivitet. De nationellt hotade arterna fjällräv (*Vulpes lagopus*), järv (*Gulo gulo*), och jaktfalk (*Falco rusticolus*) förekommer över hela fjällområdet och järv även i skogslandet, liksom lo (*Lynx lynx*). Kungsörn (*Aquila chrysaetos*) rör sig över hela reservatet.

Naturvårdsarter
Sammanlagt hela 133 rödlistade arter, samt en rödlistad underart, är hittills registrerade som förekommande i reservatet, för fåglar definierat som åtminstone lägsta häckningskriterium (se bilaga 8 till beslutet (dnr 511-7701-2022), Artförteckning). 50 av dessa räknas som hotade arter. Knappt hälften av de rödlistade arterna är kryptogamer som lavar, svampar och mossor. 36 av de rödlistade arterna är fåglar.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning
Fjällen som inbegriper Vålådalens naturreservat har varit befolkade sedan 6000 - 7000 f. Kr. Nästan överallt finns spår av mänsklig verksamhet. I naturreservatet finns flera hundra registrerade forn- och kulturlämningar. Det är boplatser, gravar, fångstgropar och fångstgropssystem, äldre färdvägar och rösade stigar, fäbod- och gruvlämningar och samiska kulturlämningar från olika tidsepoker.

Det som ibland kallas vildmark är ofta ett samiskt kulturlandskap, som har präglats av renbete under flera tusen år. Majoriteten av lämningarna i reservatet är spår efter äldre samisk renskötsel med tillhörande boplatser. Andra samiska kulturspår från olika tidsperioder är kåtor, renvallar, rengärden, härdar, bengömmor, förvaringsanläggningar, förvaringsgropar, gravar, offerplatser, platser med tradition med mera.

Jordbruksbefolkning och samer har på ett variationsrikt sätt använt naturtillgångarna i skogen genom vedtag, höslåtter, skogsbete samt fäboddrift. Flera gamla fäbodar ligger i reservatet och på några av dem finns byggnader kvar. Det finns också immateriella värden så som ortnamn på sydsamiska och svenska i området, samt biologiska kulturarv i anslutning till de samiska boplatserna och fäbodarna.

Lämningar från småskalig gruvdrift finns vid Smällhögarna *Smælle* och Lunndörren *Dåarranvaeire*.

Området i och anslutning till reservatet har en tidig turismhistoria. I slutet av 1800-talet öppnades Möllers pensionat i Västra Vålådalen. Pensionatet kom att drivas i olika former i nära hundra år. 1891 uppförde Kungliga Jaktklubben en jaktstuga vid Anahögen. År 1923 öppnades Västra Vålådalens turiststation intill det då väletablerade Möllers. Vägen till byn anlades 1936, varefter turismen ökade i området. Idag är naturum Vålådalen inrett i det före detta pensionatet.

Renskötsel
Områdets naturmiljöer utgör en grund för renskötsel och renbetet bidrar i sin tur till den biologiska mångfalden i det öppna, sammanhängande landskapet. Den traditionella, naturbetesbaserade renskötseln, som har präglat det fjäll- och skogsområde inom vilket reservatet ligger, är en central del av samisk kultur och samfundsliv. Även jakt, fiske och slöjd ingår som viktiga delar i renskötseln. Naturreservatet är till största delen beläget på renbetesfjäll och brukas aktivt av samebyarna Handölsdalen och Tåssåsen.

Inom reservatet finns god tillgång på rent vatten och betesmark av bra kvalitet. Även områden för väl fungerande renbete, kalvning och för återhämtning efter kalvningen finns. Störningar från besökare och rovdjur kan försämra tillgängligheten till betet, liksom kalvarnas möjligheter att överleva och utvecklas på bästa sätt.

Renbetesfjället hyser många värdefulla naturvärden och skyddsvärda arter som är starkt beroende av ett fortsatt bete. Om betet uteblir kommer öppna marker på sikt att växa igen på olika sätt och arter som ängspiplärka (Anthus pratensis), brunkulla (Gymnadenia nigria), fjällgentiana (Gentiana nivalis) riskerar att försvinna. För att vårda och bevara renbetesfjället med dess säregna natur och artrikedom föreligger behov av att säkerställa att renskötseln fortsatt kan bedrivas samt att renskötselanordningar får anläggas och underhållas. Renskötseln har bidragit till många av de värden som karaktäriserar reservatet, som fornlämningar, boplatser, leder, stigar och ett öppet betespräglat landskap. Renbetet formar och bibehåller landskapets karaktär och vegetation, och även vissa kulturmiljöer bevaras av renens betande.

För ett säkerställt renbete och en välmående renskötsel behöver landskapet vara sammanhållet och ekologiskt stabilt. Det ska finns olika områden för olika behov och möjlighet för renen att förflytta sig däremellan, så kallade funktionella samband: De skapar grundläggande förutsättningar att bedriva renskötsel i en sammanhållen årscykel (se Renskötselåret med sina åtta årstider, bilaga 6 till beslutet) och utgör därmed en förutsättning för ett betespräglat fjällandskap.

De pågående klimatförändringarna påverkar renarnas betesmöjligheter. Ett varmare klimat innebär sannolikt mer växtlighet, men samtidigt påskyndas vegetationens tillväxt. Det kan minska näringsinnehållet i växterna vilket kan försämra näringsintaget för renen. Högre temperaturer påverkar även snölegornas antal och storlek och i förlängningen tillgången på det färska bete som succesivt blir tillgängligt när legorna smälter. Snölegornas funktion som tillflyktsorter mot hetta och insekter försämras också i takt med att deras antal och storlek minskar.

Friluftsliv och rekreation
I Vålådalens naturreservat finns ett historiskt etablerat, omfattande och varierat friluftsliv med väl utbyggd infrastruktur. Friluftslivet fördelas i tid och rum efter de förutsättningar som årstidsväxlingarna och det mångfasetterade landskapet ger.

Reservatet erbjuder en stor bredd av möjligheter till friluftsaktiviteter, upplevelser och rekreation, för alla typer av besökare. Förutsättningar finns för ett tillrättalagt friluftsliv, exempelvis korta utflykter för familjen till lättillgängliga vindskydd, eller organiserade dagsaktiviteter för den naturintresserade eller ovana. Det finns även möjligheter till ett mer avancerat och självständigt friluftsliv, utan tillgång till anläggningar, för friluftsexperterna och de mycket fjällvana. Zoneringen av reservatet (fyra zoner) från orörd zon helt utan anläggningar, till högaktiv zon med hög grad av tillrättaläggande och tillgänglighet säkerställer att förutsättningarna för ett varierat och hållbart friluftsliv bevaras.

Naturreservatet kännetecknas av ett mycket varierat natur- och kulturlandskap, med fjäll, ängar, vattendrag, våtmarker, geologiska bildningar och naturskogar. Här finns ytor med rymd och vidsträckta vyer, men även mer avgränsade, skogbevuxna och kuperade områden. Dessa områden bidrar till såväl upplevelser som rekreation. Den stora variationsrikedomen av naturtyper och arter är av högt värde i sig. Även chansen att få se eller möta spår av särskilt karakteristiska fågel- och djurarter som exempelvis kungsörn (*Aquila chrysaetos)*, lavskrika (*Perisoreus infaustus*), järv (*Gulo gulo*), fjällräv (*Vulpes lagopus*), älg (*Alces alces*) och ren (*Rangifer tarandus tarandus*) kan berika upplevelserna.

Reservatet erbjuder även upplevelsevärden i form av rent vatten, stillhet, naturligt ljus, mörker, tystnad och frånvaro av bebyggelse. Här finns områden av ”vildmarkskaraktär” utan anordningar som skapar förutsättningar för upplevelser av ostördhet och orördhet samt storslagenhet, skönhet, rymd, vidd etcetera

Blanktjärn och de geologiska bildningarna i Issjödalen är områden som blivit särskilt populära att besöka. I närheten av Vålådalen *Bijje Spædtja* rinner Vålån som man kan överblicka från höga åsar som sträcker sig i väst och östlig riktning längs vattnet. Vandring, längd- och turskidåkning är populära aktiviteter som lockar många nya och återkommande besökare till området. Även jakt och fiske förekommer frekvent.

Under senare tid har aktiviteter som är nya för området som terrängcykling, toppturskidåkning, skejting och kiting blivit alltmer populära.

Vålådalens naturreservat är präglat av samisk kultur och nybyggarkultur vilket har skapat ett unikt landskap. De höga och varierande natur- och kulturvärdena möjliggör i sin tur friluftsliv med höga upplevelsevärden.

Entreér
Reservatet nås enklast norrifrån, antingen med bil eller med tåg till Undersåker *Såahka*. Från Undersåker tar man sig vidare med buss eller taxi till Vålådalen *Bijjie Spædtja* eller Vallbo *Movvele*. Från dessa byar går sommar- och vinterleder ut i reservatet, antingen för kortare dagsturer eller för flerdagarsturer med övernattning i tält eller fjällstugor. Andra startpunkter som nås med bil är till exempel söderifrån från Tossåsen och Ljungdalen och västerifrån via Storulvån (som också kan nås med tåg och buss).

Boenden

I reservatet finns idag många anläggningar med olika tillgänglighetsgrad och syfte. Fyra fjällstugor med en dagsetapps avstånd ägs och drivs av Svenska Turistföreningen (STF). STF uppförde stugorna vid Stensdalen *Giedtietjaerhvie*, Lunndörren *Dåarranvaeire* och Vålåvalen i början av 1900-talet. På Vålåvalen byggdes en liknande stuga som den som byggts vid Helags 1897. Samma typ av stuga byggdes senare även vid Gåsen och stod färdig 1926. STF har efter dialog med samebyn inte ansökt om upplåtelse efter 2023, vilket innebär att Gåsen stängs 1 januari 2024. Anarisstugan, strax utanför reservatet uppfördes 1930. Vålådalens fjällstation, Storulvåns fjällstation och boende i Vallbo *Movvele* och Ljungdalen är boendeanläggningar i anslutning till entréerna utanför reservatet. I närområdet finns flera större boendeanläggningar och stugområden för dagsbesökare.

Befintliga anordningar

Det finns bänkar, bord och eldstäder i anslutning till natursköna platser som Nulltjärn och Vargtjärn. I vissa fall finns öppna rastskydd som skydd för regn och vind exempelvis vid Nulltjärn, Storbäcken och Nipan.

Raststugor och vindskydd finns som säkerhet på mer exponerade platser längs fjällederna. I området finns vindskydd på Ottfjället, Ständja, Gåsån, Härjångsdalen, Staalavielie, Lunndörrspasset, Hulkedurrie och Ljungan.

Det finns hängbroar över större vattendrag, exempelvis längs leden från starten i Vålådalen *Bijjie Spædtja* över Vålån, längs fjällederna i området över Lunndörrsån, Trondan, Stensån, och Vålån. Spänger finns längs delar av både reservats- och fjällederna där det är blött och känsligt underlag. Vid behov utförs underhåll av befintliga anordningar.

Skyltar

Skyltarna vid ledstarten i Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Vallbo *Movvele* byttes ut år 2023 för att bättre möta besökarnas behov av information. Skyltarna har olika temainnehåll och kan bytas ut vid behov av uppdatering.

Informationsskyltar finns även uppsatta i reservatet för att beskriva särskild naturmiljö och informera om regler. I fjälledsystemets infrastruktur ingår vägvisning, det vill säga skyltning längs lederna. Skyltningen har under åren 2019-2022 bytts ut i reservatet och följer den nya vägvisningsstandard som Naturvårdsverket tagit fram, vilket innebär målskyltar med information om tillgänglighet och avstånd, platsskyltar och även skyltar vid vattendrag.

Figur 2. Ledterminalen i Vallbo Movvele med nytt skyltsystem till vänster. Till höger exempel på påminnelseskylt.

Ledsystem

Tack vare skötsel och utveckling av det nuvarande ledsystemet kan besökare ta del av reservatets friluftsvärden, både genom promenader och vandring, och lite mer krävande aktiviteter som exempelvis löpning, orientering, skidåkning, ridning och terrängcykling.

Området är planerat för att i vissa delar kunna ha hög tillgänglighet för besökare. De många kortare och längre leder som finns i reservatet gör att olika delar av området kan nås, och för den som söker avskildhet finns möjlighet att söka sig till delar som är mindre välbesökta.

Ledsystemet består av fjälleder och reservatsleder. Dessa är indelade i sommar- och vinterleder där några vinterleder även upplåts för skoterkörning. Fjällederna ingår i det statliga ledsystemet och bildar i reservatet ett nätverk av 18 mil sommarled och 22 mil vinterled, varav ca 7 mil är upplåtet för skoter. Man kan vandra, åka skidor, köra hundspann och på vissa leder köra skoter under dags- eller flerdagsturer. Längs fjällederna i reservatet finns 8 raststugor och 28 lite större broar. Utöver fjällederna finns även reservatsleder som i huvudsak består av kortare slingor som lämpar sig för dagsturer eller halvdagsturer. Det finns i dagsläget 33 km reservatsleder, både för sommar och vinter. Reservatsleder som utgår från Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Vallbo *Movvele* erbjuder möjligheter till upplevelser genom bland annat vandring, skidåkning och terrängcykling i närområdet.

Det finns två längdspår i reservatet ett sydost om Vallbo *Movvele* och ett sydost om Vålådalen *Bijjie Spædtja.* I nuläget är det bara det senare som prepareras och underhålls vintertid.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet innehåller sju skötselområden (1-7) för naturvårdande skötsel. Fyra av dessa (1, 2, 5 och 7) har inte avgränsats på karta (bilaga 3) utan beskrivs enbart i text. Inom samtliga skötselområden ska gynnsamt tillstånd råda för Natura 2000-arter med signifikant förekomst i reservatet, se uppräkning på s 15.

Område 1 består av reservatets samtliga alpina områden inklusive området närmast nedanför trädgränsen.

Område 2 består av reservatets barrträdsdominerade skogar, som delvis är brandpräglade.

Område 3 är indelat i 16 delområden avgränsade på skötselplankartan och utgörs av öppna, hävdade eller igenväxande ängs- och betesmarker.

Område 4 består av två delområden med slitagekänslig vegetation och erosionsbenägen mark, vilka är avgränsade på skötselplankartan.

Område 5 består av reservatets samtliga dikningspåverkade våtmarker.

Område 6 utgörs av tre vattendragssträckor som är påverkade av flottningsrensning, se skötselplankartan.

Område 7 utgörs av vattendragspassager under vägar i nordvästra delen av naturreservatet. Runt hela reservatet ska yttergränsen märkas ut och underhållas.

Skötselområde 1. – Fjällområden

Beskrivning
Skötselområdet består av ett stort sammanhängande fjällandskap samt de friliggande fjällen Ottfjället, Hottögsfjället *Hihtege*, Fangvalen, Falkvalen, Täljstensvalen, Rödberget, Skårrvalen, Middagsvalen, Hjulåsen, Uvberget och Gestvalen, inklusive områdena ned till gränsen för sammanhängande fjällbjörkskog. Kalfjällsmiljöerna innehåller ett antal olika vegetationstyper och är generellt betespräglade på lågalpin nivå med spridda träd eller trädgrupper och inslag av våtmarker.

Figur 3. Skötselområde 1, fjällområde med förekommande men inte sammanhängande fjällbjörkar.

Bevarandemål
Skötselområdet ska bestå av kalfjällsmiljöer präglade av extensivt bete av renar och andra djur. Växttäcket ska vara utan skador efter mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning. Förändringar av trädgränsen ska i möjligaste mån motverkas. Inga främmande arter ska förekomma inom skötselområdet. Det finns rikliga och ej minskande förekomster av alla för naturtypen typiska arter. Inga för naturtypen främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsinriktning
- Huvudsakligen fri utveckling.

Skötselåtgärder
- Kanalisering av friluftslivet för att motverka störningar på renens bete.

Skötselområde 2 – Barrträdsdominerade skogsområden

Beskrivning
Skötselområdet utgörs av vidsträckta sammanhängande barrskogsområden. Barrskogarna sträcker sig från Handölan i nordväst via området söder om Ånnsjön genom Rekdalen, Skårrsdalen *Skåssjdaelie* och den stora sänkan söder om Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Vallbo *Movvele,* vidare till Rulldalen och Furuberget längst österut i naturreservatet. På de flesta håll i detta område domineras skogen av gran med varierande inslag av lövträd och talldominerade delar. På Vålåsen och vid Nulltjärnarna finns artfynd som tyder på förekomst av kalkbarrskog. Sumpskogar ingår i skötselområde 5 – Våtmarker.

Större områden med talldominerad, mer eller mindre brandpräglad, skog med mycket höga naturvärden finns främst i de södra och östra delarna av skötselområdet, exempelvis på och strax norr om Hjulåsen, strax öster om Östra Vattensjön samt på Furuberget. Bränder har även påverkat områden i naturreservatet som idag är grandominerade. På Vålåsen söder om byn

Vålådalen finns till stor del björkdominerad skog som är resultatet av en skogsbrand 1920 som berörde drygt 1500 ha. Det mesta av brandresterna avverkades varefter gran och tall såddes på en del av brandfältet. Här och var finns dock brandskadade men levande träd kvar. Troligen är det främst i delarna som brann 1920 som naturvårdsbränning bör planeras. En majoritet av barrträden där är medelålders och naturvärdena kan därför utvecklas väsentligt genom naturvårdsbränning.

Bevarandemål
Skötselområdet ska bestå av barrskog med naturlig hydrologi och dominans av gran eller tall. Lokalt ska lövträd liksom idag dominera och nya lövsuccessioner bör uppkomma. De talldominerade delarna ska vara urskogsartade och tydligt präglade av brand och branden ska ha en roll i den fortsatta utvecklingen av dessa delar. I perioder efter brand eller bränning är dessa delar öppna och präglade av betydande mängder död ved. I senare stadier efter brand är områdena mer slutna. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna vedsvampar, vedlevande insekter, lavar och hackspettar.

Grandominerade delar av skötselområdet ska bestå av urskogsartad naturskog med några små partier av kalkbarrskog. Skogens struktur och sammansättning ska vara tydligt präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna vedsvampar, lavar och hackspettar. Inga för naturtypen främmande arter ska förekomma.

Med ny kunskap om områdets naturvärden och genom utveckling av mer selektiva bränningsmetoder kan områdets bevarandemål såväl som skötselåtgärder komma att behöva ändras för en effektivare förvaltning.

Förvaltningsinriktning
- I brandpräglade talldominerade delar naturvårdsbränning. Naturligt uppkomna bränder ska släckas av säkerhetsskäl om inte branden bedöms kunna hållas under kontroll inom skogstyp som ska vara brandpräglad.

- I grandominerade delar fri utveckling.

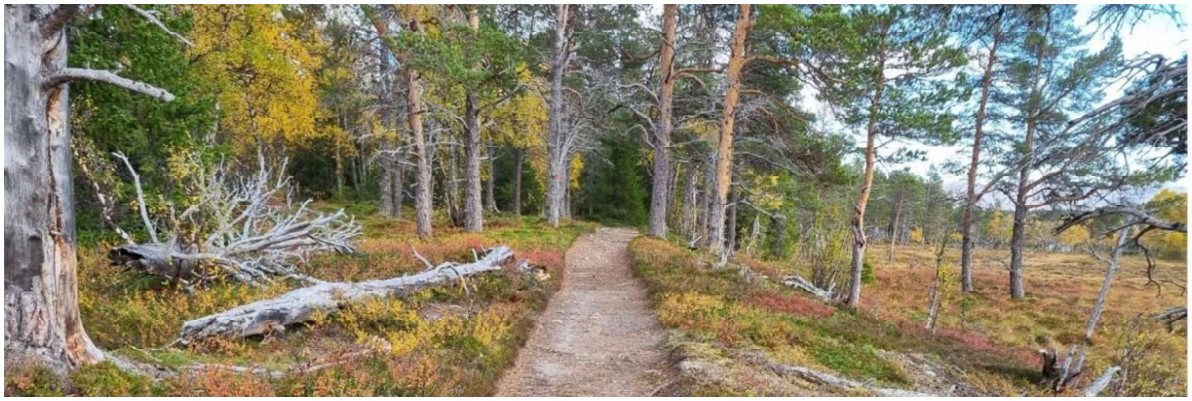
Skötselåtgärder
- Naturvårdsbränning enligt bränningsplan som ska upprättas. Som komplettering eventuellt brandefterliknande åtgärder.

- Spontant uppkomna bränder är svårare att kontrollera än anlagda naturvårdsbränder. De kan därför utgöra en betydande säkerhetsrisk, särskilt som området attraherar många besökare som befinner sig i reservatets olika delar. För spontana bränder som av räddningstjänsten bedöms vara utom kontroll bör släckningsarbete påbörjas omedelbart.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärder vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Upprättande av plan för spridning av lavfragment efter bränning samt utförande av åtgärden enligt plan.

- Återuppta utmarksbete av tamboskap med inhemska djurarter där det ur praktiska och biologiska aspekter bedöms som lämpligt, samt uppförande av anordningar som är nödvändiga för betesdrift.

Figur 4. Skötselområde 2, tallskogsmiljö med brandspår.

Skötselområde 3 – Hävdade ängs- och betesmarker

Beskrivning

Skötselområdet består av 16 delområden som utgörs av öppna, av slåtter eller bete hävdade ängsmarker, delvis igenväxande. Delområdena är Matskålsängarna, Sörbottnen, Grönvallen, Brattlandsvallen, Skårrsdalen, Öster-Dalsvallen, Storåsvallen, Nyvallen, Lidvallen, Rekdalsvallen (tre delområden), Nyhemmen, Bränna och Bunnerviken (två delområden). Alla utom Matskålsängarna, Nyhemmen, Bränna och Bunnerviken är fäbodar.

Matskålsängarna är en värdefull kalkrik ängsmark med förekomster av bl a de nationellt hotade arterna fältgeniana *Gentiana campestris*, guldfransmott *Catastia marginea* och turkos blåvinge *Aricia nyckas*. Ängen sköts av länsstyrelsen genom slåtter.

Sörbottnen har värdefull hävdgynnad flora med bl a de rödlistade ormbunksväxterna topplåsbräken *Botrychium lanceolatum* och månlåsbräken *Botrychium lunaria*. För några år sedan restaurerades den öppna marken och började åter hävdas genom fårbete. De hävdvunna värdena på området håller på att förloras till följd av att betet sker för kortvarigt. Snabba insatser måste till för att värdena ska bevaras.

Storåsvallen bedömdes vid ängs- och betesmarksinventeringen 2008 vara svagt hävdad med några hävdgynnade växtarter. Vid inventering 2021 bestämdes naturtypen på vallen till höglänta slåtterängar (6520), vilket är en för länet prioriterad naturtyp.

Grönvallen översilas vid högvatten till stora delar av ån Grönan vilket bidrar till att högörtsvegetation dominerar dessa delar. Numera en del igenväxning med björk.

Bunnerviken och **Bränna** är permanent respektive periodvis bebodda gårdar på friköpta fastigheter. Bunnerviken är en fjällägenhet med arrendeavtal i vilket slåtter och bete av åker

och betesmark ingår. Om hävd genom arrendatorns brukande skulle upphöra kan det bli aktuellt för länsstyrelsen att utföra skötseln i stället.

Bränna är en gård som ligger i byn Bränna och samtidigt inom naturreservatet. Marken brukas inte längre som jordbruksmark och dess naturvärden är dåligt kända.

För hävdade ängsmarker i övriga delområden har länsstyrelsen ännu inte tagit fram beskrivningar av befintliga naturvärden.

Figur 5. Skötselområde 3, hävdad ängsmark. Här syns Matskålsängarna.

Bevarandemål
De delområden som är föremål för skötselåtgärder ska vara väl hävdade genom regelbunden slåtter och/eller bete varje eller vartannat år. Grässvålen ska vara artrik och populationerna av flertalet för naturtypen typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt. Inga för reservatet främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning
Hävd av öppen eller igenväxande mark.

Skötselåtgärder

- Naturvärdesinventering och skötselprioritering av alla delområden.
- Sen slåtter och borttagning av slaget växtmaterial.
- Vid behov röjning samt borttagning av igenväxningsvegetation.
- Utmarksbete av kor, får, getter eller hästar som ett alternativ till slåtter.
- Bränning för skötsel och restaurering av gräsmarker

- Framtagande av preciserade instruktioner för skötsel av hävdade ängs- och betesmarker med hänsyn till respektive områdes unika förutsättningar.

- Skötseln utformas enligt respektive delområdes speciella natur- och kulturvärden. Varje delområdes hävdhistoria bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln. Exempelvis bör ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas.

Skötselområde 4 – Blanktjärn och Pyramiderna, besöksmål utsatta för stort markslitage

Beskrivning
Skötselområdet består av två separata, begränsade områden som under en tid utsatts för stora störningar på vegetationen av för intensivt besökstryck.

Område 4A: Blanktjärn, med sitt turkosa vatten ligger inbäddad i Vålådalens skogsområde. Utefter tjärnens sydöstra sida löper en hög tallbeklädd ås från senaste istiden. Åsen är mycket vattengenomsläpplig. Det bidrar till att markvegetationen som är viktig för att binda den erosionskänsliga marken är extra störningskänslig. Markvegetationen är särskilt betydelsefull för att inte erosion ska ske ut i tjärnen.

Figur 6. Skötselområde 4A, Blanktjärns strand med vegetations och erosionsskador efter besökare.

Område 4B: Pyramiderna – en utlöpande ås från gröndalsdeltat med i huvudsak torr markvegetation, en istidsformation med stort besöksvärde har utsatts för ohållbart besökstryck. Då pyramidåsen till stora delar består av rullgrus bedöms återetableringen av markvegetation vara mycket svår.

Figur 7. Skötselområde 4B, Pyramidåsen med dess erosionskänsliga sidor samt östliga intilliggande rasbranter.

Bevarandemål
Växttäcket ska för att motverka en för snabb markerosion ha få eller inga skador efter mänsklig påverkan som till exempel efter terrängcykling eller vandring. Inga för naturtypen främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning
- Markförstärkning och återetablering av vegetation.

- Beträdnadsförbud

Skötselåtgärder
- Huvudsakligen markförstärkning av sådant slag att det ger en positiv utveckling av markvegetationen. Det kan till exempel vara nät av kokosfiber som monteras på kraftigt eroderad marksluttning och fungerar erosionsdämpande och vattenhållande.

- Återetablering av växtlighet. Återväxtprocessen kan påskyndas med hjälp av återplantering till exempel i marken under kokosnät som används för att förhindra markerosion. Återplanteringen görs då i första hand med små tuvor av vanligt förekommande arter som lågväxande ris, gräs samt små trädplantor.

Figur 8. Skötselområde 4A, försök med skötselåtgärd för markrestaurering. Kokosnät utplacerade år 2020 vid Blanktjärn.

Skötselområde 5 – Våtmarker

Beskrivning

Skötselområdet innefattar naturreservatets alla våtmarker inklusive sumpskogar. Flera större våtmarkskomplex finns i reservatet. Högst naturvärdesklass i länsstyrelsens våtmarksinventering (*Våtmarker i Jämtland*; rapport i serien *Natur i Jämtlands län 2002:2*) har Ånnsfloarna-Rekåfloarna öster om Insjön och Vargtjärnsflätet söder om Vallbo *Movvele*. Kalkrika kärr förekommer kring Bunnersjöarna, på Vålåsen och väster om Nulltjärnarna. I delar av reservatet förekommer våtmarker som dikats. Återställning av dikade våtmarkerna får ske i enlighet med reservatsföreskrift B13. Exakt vilka områden som berörts av dikningen behöver inventeras.

Bevarandemål

Våtmarkerna i naturreservatet ska ha naturlig hydrologi och vara fria från körskador. De ska ha rika och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska arter. Dikade våtmarker ska återställas. Gynnsamt tillstånd ska råda för områdets arter och livsmiljöer som ingår i Natura 2000-nätverket. Inga för naturtypen främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning

- Fri utveckling efter hydrologisk återställning

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för restaurering och skötsel av våtmarker i samråd med naturskyddsfunktionen.

- Inventering av diken och eventuella uträtade bäckar samt prioritering av hydrologisk återställning.

- I de våtmarker som prioriteras för åtgärder återställs hydrologi och vegetation som är påverkad av dikning eller bäckuträtning. Detta görs genom att:

- Igenväxningsvegetation på de hydrologiskt påverkade kärren röjs/avverkas.
- Förekommande diken läggs igen med massor från dikeskanterna och med röjningsrester.
- Uträtade bäckar ges ett mer meandrande lopp genom att nya bäckfåror grävs upp och gamla uträtade partier fylls igen.
- Avverkade träd och röjningsrester används även för att lägga igen uträtad bäck. Vid behov säkras igenläggningen med björkslanor.

Dessutom ska följande lägre prioriterade skötselåtgärd vara möjlig att utföra i skötselområdet:

- Igenläggning av diken i naturreservatets ytterkanter, samt röjning av igenväxningsvegetation längs desamma. Denna åtgärd kan endast utföras i samråd med angränsande markägare.

Skötselområde 6 – Fångån, Skårrån och Kärrån

Beskrivning
Skötselområdet utgörs av de delar av vattendragen Fångån, Skårrån och Kärrån som berörs av reservatet. Rensning av vattendragen under flottningsepoken har medfört påverkan på vattendragets bredd och struktur. Detta har resulterat i minskning av den naturliga variationen i framför allt vattenhastighet och bottenstruktur, vilket i sin tur har påverkat, och påverkar, livsmiljöerna för fisk och bottendjur.

Bevarandemål
Skötselområdet ska bestå av så naturliga vattendrag som möjligt. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara variationsrikt med olika sten- och blockdimensioner, sand- och grusbottnar samt död ved. Det ska finnas fria vandringsvägar samt lekbottnar och gömställen för fisk och annan fauna i vattendraget. Sand- och grusbottnar bör i möjligaste mån genomströmmas med klart syrgasrikt vatten, ha en naturlig näringsstatus samt god vattenkemi och vara tillräckligt buffrat under hela året. Vattendraget bör också i så stor utsträckning som möjligt vara opåverkad av onaturlig näringstillförsel, andra onaturliga utsläpp samt slamtransport.

Det ska finnas en funktionell strandzon med naturliga svämplan som omfattar buskar, ris, en rik fröbank, skuggiga områden samt lövträd med lövnedfall i vattnet. Detta för att ge gynnsamma livsmiljöer för uttrar, bottenfaunaorganismer, fiskar, fåglar, insekter samt fuktkrävande rödlistade kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Det ska finnas rikliga, och ej minskande, förekomster av för naturtypen typiska arter av däggdjur, fisk, bottenfauna samt strand- och vattenlevande fåglar och insekter. Inga främmande arter ska förekomma.

Förvaltningsriktning
- Återställning av vattendrag i enlighet med reservatsföreskrift B11 (se också beslutskarta) åtföljt av fri utveckling i kombination med borttagande av eventuella främmande arter samt uppföljningar av vattendragets biologiska och kemiska status.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för återställning av vattendrag till mer likt hur det var innan flottningsepoken.

- Utförande av åtgärder enligt plan, vilket kan innebära återförsel av sten, block, grus, sand och död ved från vattendragens kanter samt eliminering av möjliga artificiella vandringshinder. Extra grus kan tillsättas om behov finns för utveckling av lekbottnar. Hänsyn till utter ska tas under arbetets gång. Hänsyn ska även tas till fornlämningar samt kulturmiljövärden som till exempel flottningslämningar. En dialog ska föras med kulturmiljöhandläggare på länsstyrelsen om kulturmiljöerna i och vid vattendraget ska dokumenteras innan restaureringsarbetet.

- Uppföljning av vattendragets biologiska och kemiska status följt av eventuella åtgärder för bevarande av god biologisk och kemisk status baserat på resultatet av undersökningarna.

Figur 9. Skötselområde 6, ledarm i Fångån.

Skötselområde 7 – Vattendragspassager under vägar

Beskrivning
Skötselområdet utgörs av ett antal vattendragspassager i nordvästra delen av naturreservatet. I vattendragspassagerna kan felaktigt placerade vägtrummor utgöra vandringshinder för både fisk och andra djur som utter. Reservatsföreskrift B12 reglerar vilka åtgärder som får utföras för att skapa fria vattendragspassager.

Bevarandemål
Fria passager för vattenlevande organismer genom vägtrummor och dylikt under vägar.

Förvaltningsriktning

- Återskapande av fria passager för vattenlevande organismer.

Skötselåtgärder

- Inventering av vattendragspassager under vägar i nordvästra delen av naturreservatet, det vill säga vägen från Handöl till Tjallingen och vägarna kring Bunnerviken.

- Vid behov åtgärder för att skapa fri passage för fisk, utter och andra vattenlevande organismer, till exempel trumbyten, utbyte av vägtrumma mot valvbåge eller tröskling.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet ska utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder för naturvård

En översikt av naturvårdande skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Vålådalen finns i tabell 2.

Tabell 2. Sammanfattning av naturvårdande skötselåtgärder som bör genomföras i naturreservatet Vålådalen samt när dessa skötselåtgärder bör utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Utmärkning och underhåll av naturreservatets yttergräns	1	Inom 3-5 år	En gång samt återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Samverkan med berörd sameby/andra aktörer vid omfattande naturvårdande skötselåtgärder, exempelvis naturvårdsbränning	1	-	Återkommande vid behov
Hela naturreservatet	Åtgärder för att motverka främmande arter	1	-	Återkommande vid behov
1 – fjäll	Motverkande av trädgränshöjning och annan igenväxning	3	Inom 10-15 år	Återkommande vid behov
2 – barrskog	Upprätta bränningsplan	1	Inom 3-5 år	En gång
2 – barrskog	Genomföra naturvårdsbränning	2	Inom 10-15 år	Återkommande vid behov
3 – hävdade ängs- och betesmarker	Inventering och framtagande av plan för skötsel av betes- och slåtterängar	1	Inom 1-3 år	En gång
3 – hävdade ängs- och betesmarker	Genomföra skötsel efter skötselplan för betes- och slåtterängar	1	Inom 3 år	Årligen eller vartannat år

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
4A – restaurering av vegetation	Utläggning av kokosnät samt plantering av små växtplantor eller annan metod som visat sig fungera lika bra eller bättre för restaurering av markslitage	1	Inom 3 år	En gång
4B – restaurering av vegetation	Utläggning av kokosnät samt plantering av små växtplantor eller annan metod som visat sig fungera lika bra eller bättre för restaurering av markslitage	2	Inom 3-5 år	En gång
5 – våtmarker	Inventering och upprättande av restaureringsplan	2	Inom 3-5 år	En gång
5 – våtmarker	Genomförande av restaureringsåtgärder	2	Inom 5-10 år	En gång
6 – vattendrag	Upprättande av restaureringsplan	1	Inom 1- 3 år	En gång
6 – vattendrag	Genomförande av restaureringsåtgärder	2	5 år	En gång
6 – vattendrag	Uppföjlning och åtgärder av/för vattnets biologiska och kemiska status	2	5 år	Återkommande vid behov
7 – vattendrags-passager under vägar	Inventering och vid behov åtgärder för fri passage	1	Inom 5-10 år	En gång

Utöver ovan listade prioriterade skötselåtgärder ska det inom området vara möjligt att:

- Återuppta utmarksbete.
- Återställa eventuella diken i naturreservatets ytterkanter.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftsvärden

Området karaktäriseras av att i vissa delar ha hög tillgänglighet för besökare och i andra delar låg tillgänglighet. I reservatet finns idag många anläggningar av olika tillgänglighetsgrad och med olika syften. De kortare och längre leder som finns i området gör att många olika delar av reservatet kan nås. För den som söker avskildhet finns möjlighet att söka sig till delar som är mindre välbesökta, där det inte heller finns några friluftsanordningar. Lederna i området bedöms utifrån skick och vilka behov av åtgärder som finns inför varje säsong. Behoven varierar utifrån besökstryck och vilken anläggningsgrad leden har.

Vissa anordningar som är medtagna i skötselplanen berör områden som inte ligger inom men i direkt anslutning till reservatet. Det kan handla om skyltar, parkeringar eller rastplatser som ska hjälpa till att leda besökarna rätt och är en viktig del av infrastrukturen kring reservatet.

Naturreservatet har delats in i fyra zoner med varierande tillgänglighetsgrad, från orörd till högaktiv zon, där zonerna klassas efter landskapets förutsättningar och känslighet för människors närvaro. Zonindelningen förenklar planeringen av förvaltningsåtgärder och underlättar därigenom upprätthållandet av syftet med områdesskyddet och bevarandet av områdets höga värden. Zonerna tydliggör också för besökare och organisatörer vilken typ av upplevelser och vilka restriktioner de kan förvänta sig i olika delar av området. Zonerna är vidare en viktig utgångspunkt vid samråd och dialog med berörda samebyar och andra aktörer liksom vid planering av kommunikationsinsatser. För friluftslivet finns det fler restriktioner i de orörda och högaktiva zonerna och färre restriktioner i lågaktiv och aktiv zon (se nedan).

Högaktiv zon (A) ligger närmast byarna Vålådalen *Bijjie Spædtja* och Vallbo *Movvele* och kring Nulltjärnarna. Zonen ska ta emot och kanalisera störst mängd av reservatets besökare, erbjuda lättillgängliga natur- och kulturvärden, utan att skador eller störningar på naturen, renskötseln eller för de närboende blir för stor. Här kan besökaren förvänta sig att träffa andra besökare, och uppleva visst buller och även viss tystnad.

Tydlig information, tillrättalagda och tillgängliga leder samt god tillgång till rastplatser, eldplatser och dass kännetecknar också zonen. Terrängcykling är tillåten på ett par utpekade leder och anvisade ledsträckor finns för att till häst ta sig ut i andra zoner av reservatet (där ridning är tillåtet, med restriktioner för organiserad form). Eldning är tillåten på iordningställda eldplatser med tillhandahållen eller medhavd ved. Det är inte tillåtet att ta ved från naturen. Här planeras även för nya rastplatser, eldstäder och dass.

Arrangemang kan genomföras med större grupper, men organisatören uppmanas att ha dialog med förvaltare innan arrangemanget.

Aktiv zon (B) finns i välbesökta delar av reservatet med frekvent använda leder, rastplatser och övernattningsstugor. Zonen tål förhållandevis högt besökstryck och kan ta emot många olika kategorier av besökare. Här planeras även för nya rastplatser, eldstäder och dass.

Syftet med zonen är dels att kanalisera besökare som vill ta sig upp till en dagsetapp bort från närmaste entré, dels möjliggöra besök på känsliga platser med särskilt högt besökstryck. Här finns rymd, storslagenhet och en känsla av "vildmark", samtidigt som besökaren kan förvänta sig att möta andra besökare, med skoterleder i zonen uppleva visst buller och viss tystnad. I vissa mindre områden i zonen finns spektakulär natur med särskilda begränsningar för bland annat terrängcykling, eldning, övernattning.

Övernattning i tält, vindskydd och motsvarande samt eldning med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar, är tillåten i hela zonen (med undantag för vissa områden, se nedan). För organiserat friluftsliv finns särskilda begränsningar för övernattning, och tillstånd krävs för vissa platser under vissa tider på året. Ridning är (med undantag för sydöstligaste delen av Issjödalen) tillåtet, liksom terrängcykling på anvisade leder.

Inom aktiv zon finns några extra störningskänsliga områden med spektakulär natur och med särskilda restriktioner. Dessa är Östra Blanktjärnarna, Pyramiderna och sydöstligaste delen av Issjödalen. Här finns särskilda begränsningar för eldning, tältning, ridning, terrängcykling samt beträdnad på marken. Arrangemang kan genomföras med även med större grupper.

Lågaktiv zon (C) ligger längre in i reservatet och är därmed mindre tillgänglig för friluftslivet. Här erbjuds lugna och tysta områden. För säkerheten finns några rastskydd längs lederna som går att övernatta i vid nödläge. Besökaren kan i den lågaktiva zonen förvänta sig rymd, storslagenhet, tystnad, en känsla av "vildmark" och låg mänsklig påverkan.

Lederna och andra anordningar i lågaktiv zon är av enklare standard och nyttjas mindre frekvent än i högaktiv och aktiv zon. Vedeldning får ske med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar och du får övernatta i tält eller motsvarande. Det är inte tillåtet att cykla och det finns inga skoterleder i lågaktiv zon, men ridning i oorganiserad form är möjlig. Zonerna är relativt begränsade, omfattar några långfärdsleder och dess omedelbara närhet samt gränsar till orörd zon där det finns ett rikt djur- och växtliv. För att undvika störning under den period som djuren föder sina ungar och fåglarna häckar rekommenderar länsstyrelsen att besökare inte rör sig i lågaktiv zon från och med den 20 april till och med den 30 juni.

Orörd zon (D) utgör större delen av reservatet. Zonen ska upprätthålla en mer ostörd miljö för särskilt skyddsvärda eller störningskänsliga arter, både djur och växter, och också harmoniera med naturmiljöernas fria utveckling. Den mänskliga påverkan är mycket låg och här finns rymd, känsla av ”vildmark” och storslagenhet. Zonen ska erbjuda besökaren lugna och tysta områden i avskildhet och tillgodose möjlighet att få klara sig på egen hand i ett vildmarksliknande och betespräglat landskap.

I de orörda zonerna finns inga leder och det är inte tillåtet att anlägga anordningar av något slag. Vedeldning får ske med medhavd ved och mindre löst liggande grenar och kvistar. Det är också tillåtet att övernatta i tält eller motsvarande.

Det är inte tillåtet att cykla i orörd zon och det finns inga skoterleder. För att undvika störning under den period som djuren föder sina ungar och fåglarna häckar rekommenderar länsstyrelsen att besökare inte rör sig i orörd zon från och med den 20 april till och med den 30 juni. Enstaka friluft- och naturturismarrangemang kan genomföras med små grupper.

I naturreservatet som helhet ska hänsyn tas till pågående renskötsel, men i orörd zon är detta särskilt viktigt.

Leder
Lederna i reservatet är indelade i statliga fjälleder där naturvårdsverket är huvudman, samt reservatsleder. Länsstyrelsen har ansvaret för förvaltning av samtliga fjäll- och reservatsleder. Förvaltning av lederna sker utifrån säkerhet, hänsyn till andra intressen så som renskötseln och upplevelsevärden.

Vid röjning av leder ska det kontrolleras att leden är framkomlig och att vegetation inte skymmer markeringar, vägvisning och information. Träd och grenar som fallit över leden ska avlägsnas vid kontrollen. Leder där terrängcykling tillåts behöver i större utsträckning rensas från stubbar/grenar eller liknande även i ledens direkta närhet för att minska risken för allvarliga olyckor.

Sommarleder i det statliga ledsystemet och reservatslederna kategoriseras enligt tre kategorier se tabell 3. Det är ett sätt att erbjuda besökare på lederna olika upplevelser vid olika

typer av friluftsliv, från leder med hög anläggningsgrad som erbjuder en enklare färd, till leder med låg anläggningsgrad som erbjuder mer vildmarkskänsla.

KATEGORI 1
I Vålådalens naturreservat är ledernas och anläggningarnas i dagsläget av sådant skick att inga leder kategoriseras med den lägsta och minst tillrättalagda kategorin.

KATEGORI 2
Till denna kategori ska leder i områden med högt till medelhögt besökstryck höra, där besökstrycket ger ett omfattande slitage. Broar ska finnas över alla vattendrag utom de grunda som mycket enkelt kan vadas över under normal vandringssäsong, eller smala vattendrag som är enkla att kliva över. Vid ledstart ska ledterminal eller en annan typ av plats med informationsskyltar och vägvisning finnas. Längs leden ska vägvisning vid ledkors (där två leder korsar varandra) och vid varje målpunkt finnas. Ytterligare skyltar med avståndsangivelser ska inte förekomma. Hela ledsträckan ska vara tydligt markerad. Om behov av dass finns ska dessa finnas både vid ledstart och längs leden, tillexempel vid populära rastplatser.

KATEGORI 3
Till denna kategori ingår leder som finns i områden med mycket högt besökstryck och där besökstrycket medför ett omfattande slitage. Spänger är av bredare modell och det är möjligt att hårdgöra leden med hjälp av grusning eller stenläggning. Vid ledstarten ska en ledterminal med informationsskyltar och vägvisningsskyltar finnas. Här kan även information om landskapet och dess upplevelsevärden finnas. Längs leden ska vägvisning finnas vid ledkors, samt vid eventuella rastskydd och vid varje målpunkt. Hela ledsträckan ska vara tydligt markerad. Dass ska finnas både vid ledstart och längs leden, till exempel vid populära rastplatser.

Tabell 3. Anläggningsgrad för respektive ledkategori. Tabellen beskriver vilka typer av anläggningar (markering, skyltar, spänger, broar med mera) och i vilken omfattning dessa finns på olika typer av ledkategorier.

Typ	Anläggning	Kategori		
		1	2	3
Markering, vägvisning och information	Ledmarkering	X	X	X
	Vägvisning vid ledstart, ledkorsningar och målpunkter	X	X	X
	Vägvisning i form av avståndsangivelser			X
	Informationsskylt vid start		X	X
Ledytan	Smal spång	X	X	X
	Bred spång			X
	Grusning			X
	Stenläggning, kort		X	X
	Stenläggning, längre			X
Anläggningar	Bro över icke vadbart vatten	X	X	X
	Bro över svårvadat vatten	X	X	X
	Bro över alla vatten, inklusive mindre			X
	Trampsten	X	X	X

Vinterleder är avsedda för färd över snötäckt mark och ska därför dras för säker framkomlighet och för att kanalisera besökare till lämpliga områden med hänsyn till andra intressen och värden. Vid ledstarter ska informationstavlor/skyltar finnas med kortfattad information om leder, ledunderhåll, fjällsäkerhet och hänsyn till djurliv och renskötsel. Där ska det framgå att man som besökare alltid har ansvar för sin egen säkerhet (längs leden, över broar, vid sjöis med mera). Vid områden med många besökare, som ofta sammanfaller med sommarled av kategori 3, kan även information om landskapet och dess upplevelsevärden finnas.

Vägvisning ska finnas vid alla startpunkter/ ledterminaler, liksom vid alla ledkorsningar. Längs leden ska vägvisning finnas vid ledkors och vid varje målpunkt. Hela leden ska vara markerad med ledkryss enligt gällande riktlinjer.

Vinterleder som är upplåtna för körning med terrängskoter (skoterled)på väl snötäckt mark. De leder som ingår är främst de som sammanfaller med vinterleder och ibland även sommarleder. I övrigt ska information och tillgängliggörande utformas som för vinterleder.

*Tabell 4. Befintliga leder i Vålådalens naturreservat förvaltade av Länsstyrelsen. Tabellen innehåller ledkategori (så som reservats- eller fjälled, sommar-, vinter- eller skoterled), ledsträcka, avstånd i kilometer, anläggningar längs leden. Två leder planeras läggas ner varför de är överstrukna i tabellen. Leder där beteckningen börjar med Z är fjälleder och leder där beteckningen börjar med R är reservatsleder. * 3 är den kategori av led som har högst grad av tillrättaläggning. ** Sommarledssträckan Tjallingen-Gåsåns rastskydd har omgraderats från fjälled till reservatsled. På delar av leden är terrängcykling tillåten. Terrängcykling är tillåten längs reservatsleden delar av sommarsäsongen.*

Ledbeteckning	Ledsträcka	Km i reservatet	Kategori*	Sommarled	Vinterled	Skoterled	Hängbroar (antal)	Balkbroar (antal)	Rastskydd (antal)
Z 42	Storulvån - Tjallingen - Gåsenstugorna**	19	2	S	V				1
Z 48	Sörbotten - Ottfjället - Vålådalen	12	2	S	V			2	1
Z 49	Vålådalen - Stendalsstugorna	11	2 (3)	S	V			1	
Z 50	Stendalsstugorna - Gåsenstugorna	15	2	S	V			1	1
Z 51	Gamla Sylarna - Gåsån (led 42)	3	2	S	V			1	
Z 55	Gåsenstugorna - Helagsstugorna	8	2	S	V				1
Z 56	Gåsenstugorna - Vålåstugorna	15	2	S	V				1
Z 57	Stendalen - Skaftet (led 59)	6	2	S	V				
Z 58	Vålåstugorna - Helags	11	2	S	V	SK		2	1
Z 58	Ljungans vindskydd - Ljungris (Kläppen)	3			V	SK			
Z 59	Vålådalen - Vålåstugorna (justerad)	17	2	S	V	SK	2		
Z 60	Vålådalen - Matskålstjärnen - Ångeltjärnarna	4			V	SK			
Z 61	Vålåstugorna - Lunndörrsstugorna	16	2	S	V		3	1	
Z 62	Vålådalen - Lunndörrsstugorna	13	2	S	V		1		
Z 63	Vålådalen - Vallbo - Anarisstugan	20	2	S	V	SK		4	1
Z 64	Vallbo - Lunndörrsstugorna	14	3 (2)	S	V	SK			
Z 65	Staalavieliekåtan - (led 64) (Lunndörrsstugorna)	7	2	S	V			1	
Z 66	~~Anarisstugan - Gröndalen (led 65)~~	0	2	S					
Z 76	Lunndörrsstugorna - Tossåsen via Dörrsjön	9			V	SK			
Z 77	Lunndörrsstugorna - Tossåsen via Lunndörrspasset	10	2	S	V			2	1
R1	Buråsen – Nulltjärn -~~Kyrksten~~	0	2	S	V			1	
R2	Östra Vålådalen – Björnbacken -Ottfjällets topp	9	2	S	V				
R3	(Led 64) - Grönvallen – Issjödalen	6	2	S	V			5	
R4	Blanktjärnsrundan, Vålåfallet	13	3	S				1	
R5	Vallbo - Middagsvalen	5	2	S	V				
R6	Vålådalen – Nipan	1	3	S					
R7	Nulltjärn runt	2	3	S				1	
	Summa	**249**					**6**	**22**	**8**

Information
Informationstavlor för naturreservatet sätts upp vid områdets entréer. Det finns specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål, fornlämningar och där det finns särskilda restriktioner som att inte gå innanför avspärrningarna vid Blanktjärn och Pyramiderna. Det finns även skyltar där det går att tälta i Issjödalen och Blanktjärnsrundan i högaktiv zon. Vägskyltar längs E14 och vägarna till Vålådalen och Vallbo ska tas fram.

För att kommunicera gränser för de olika besökszonerna och vad som gäller i varje zon förordas en digital karta med GPS-funktion. Den kan dels studeras vid planering av turer och kan också användas på plats i reservatet då besökaren via en smart enhet ser sin position i förhållande till kartan.

Samverkan
Genom att förvaltare bjuder in berörda aktörer och intressenter, finns det möjlighet att informera, utbyta erfarenheter och höja kunskapsnivån och förståelsen för områdets värden och olika verksamheter. Denna dialog och samverkan kan sedan utgöra viktiga underlag för planering av kommande förvaltningsåtgärder i reservatet.

Tonvikten på frågor som hanteras inom samverkansrådet ligger på:

- reservatsförvaltning,
- besöksförvaltning,
- områdesskydd.

Det skapar förutsättning för dialog och ger möjlighet till synpunkter på förvaltningsplaner och andra aktiviteter genom att föra fram goda argument. Målsättningen samverkan är:

- ökat förtroende mellan berörda aktörer och intressenter,
- att lära av varandra för förståelse för lokala förhållanden,
- att lära av varandra för förståelse för näringsverksamheter,
- att lära av varandra för förståelse för aktiviteter och
- förståelse för myndighetsarbetet.

Skötselområde A – Högaktiv zon

Beskrivning
Naturreservatet domineras av en bred barrskogsklädd sänka längs Vålån och dess biflöden där zonen ligger. Det är en stor naturupplevelse att på ett hanterbart avstånd vandra längs med Vålåns vatten. Området kännetecknas av natur- och kulturvärden som tål ett högre antal besökare. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 3. Rundslingorna ligger i gränslandet av samebyns marker och störningen på renskötseln bedöms därför vara låg.

Området, uppdelat i tre delar, har hög tillgänglighet med två entréer, ramper, spänger, naturvägledning, information och boende. Det är goda kommunikationer till och från området och det är den del av reservatet som kan ta emot största mängden besökare. Besökarna består

av olika typer av målgrupper som söker natur- och kulturupplevelser. Det finns gott om information och service samt möjlighet att ta del av naturvägledning och aktiviteter. I och i anslutning till området erbjuds tillgång och tillgänglighet på kortare leder och rundslingor för vandring, löpning, terrängcykling och skidåkning.

Det är vanligt att möta andra besökare, även större grupper. Trafikbuller kan förekomma. Lämpliga aktiviteter är kortare vandringar eller skidturer, studier av natur och naturinformation samt ta del av serviceutbudet.

Området och anordningarna har naturreservatets högsta besökstryck. För att behålla hög kvalitet ska det vara ett högprioriterat område för förvaltningen.

Område A1 Vålådalen
Det behövs flera informationstavlor i Vålådalen då det finns flera entréer till ledinfrastrukturen. En informationstavla placeras vid naturum på strategisk plats längs led som går parallellt med entrésida i syfte att få fler att stanna till vid naturum och förhoppningsvis ta del av verksamhetens utbud. Om en ny rastplats placeras på naturums södra gårdsdel kan besökare vänta in varandra, fika och förhoppningsvis lockas till naturumbesök.

En rundslinga längs Vålån och fram till Nipan är en upplevelse med möjlighet till stor tillgänglighetsanpassning och lämpar sig för barnvagnar, rullstol/permobil och för personer med funktionsvariation. Totalt behöver 900 meter ny led anläggas för att skapa en hållbar rundslinga vid Nipan.

Led med hög tillgänglighetsanpassning för kortare turer till exempel för barnfamiljer anläggs från hängbron över Vålån fram till Gunders mosse, med rastplatser vid Hästskotjärnen. Sammanlagt rör det sig om 1,2 kilometer ny led som rekommenderas att grusas redan initialt.

Bevarandemål
Den här zonen har kapacitet att ta emot många besökare. Det ska vara lätt både att hitta och att ta sig hit. I och i anslutning till reservatet ska det finnas gott om information om natur- och friluftsvärden samt de bestämmelser som gäller för området.

Entréer, anläggningar, servicebyggnader och information i och utanför reservatet ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser, vara tillgängliga för besökare med olika funktionsvariationer och bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Besökare ska tryggt, säkert och självständigt kunna nyttja reservatets anordningar och ta del av de upplevelser reservatet erbjuder.

Det behövs en löpande värdering av ledsystemets funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen som underlag för förvaltning av ledsystemet.

Skötselåtgärder
Informationstavlor

- Två nya informationsplatser. En i anslutning till fjällstationens parkering och spårsystemet. Den andra vid naturum.

- Befintlig informationstavla vid ledcentralen i Vålådalen med uppdaterad information.

- Möjlighet att sätta upp temaskyltning på lämpliga leder

Rastplatser

- Ny rastplats (bord och bänkar) inne vid naturum.

- Ny rastplats vid Vålån, väster om norra broändan över Vålån placeras bord och bänkar ut vid bäcken.

- Nya och befintliga rastplatser vid Hästskotjärnen, på två ställen placeras bord och bänk ut. Det finns ett befintligt rastskydd som kompletteras med bord och bänkar. Vid tjärnens strand placeras ytterligare ett bord och bänkar ut.

- Två nya rastplatser med eldstad förutom den befintliga längs leden efter Nipan.

- Ett nytt gemensamt dass för de tre rastplatserna vid Nipan.

Leder/rundslingor

- Nipanslingan sammanfaller med leden mot Blanktjärn. Ca 200 meter öster om Nipans vindskydd löper en djup ravin som idag är kraftigt eroderad. Ny slinga grävs i serpentinform och med ca 7 graders lutning i närområdet söder om ravinen. Stigen ansluter till befintlig led mot Blanktjärn och följer den västerut ca 250 meter. Leden vänder därefter norrut – ut till det bortre ändan av Nipan och följer Vålån tillbaka till branten norr om ravinen. Där anläggs en trappa och en ledstump som återför besökaren till befintlig led tillbaka till Vålådalen.

- En slinga med hög tillgänglighetsgrad anläggs runt Hästskotjärn, belägen mellan Vålådalsvägen och Vålån. Leden knyts ihop med Vålådalen genom leden från bron över Vålån tillbaka till Vålådalen samt via bilvägen genom Vålådalens fjällstations område.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.

- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Figur 10. Skötselområde 1, anläggning av en trappa och en ledsträcka som återför besökaren från Nipan till befintlig led tillbaka till Vålådalen.

Område A2 Vallbo
Till Vallbo kommer många besökare för att ta sig ut i naturreservatet. Parkeringsplatsen ska förnyas med utökad parkeringsyta, nytt dass, nytt rastskydd och informationsskyltning i västra delen. Det bidrar till en naturlig samlingsplats och kanaliserar besökare till en gemensam tydlig ledsträcka. Leden går västerut och ansluter till leden mot Middagsvalen och vidare upp till fjälleden ovanför stigningen innan den delar sig mot Gröndalen och Staalavielie.

Fem leder utgår från Vallbo. Vallboleden som görs tillgänglig för terrängcykling, leden till Lunndörrsstugorna, Vallbo natur- och kulturstig (uppförd och underhålls av Södra Årefjällen ekonomisk förening (SÅF) utan stöd från Länsstyrelsen), Bäverkroksleden, samt leden till Middagsvalen (som även den finansieras och sköts av annan aktör enligt avtal. Bäverkroksleden och leden till Middagsvalen ligger bara delvis inne i reservatet.

Bevarandemål
Att erbjuda natur- och kulturupplevelser med hög tillgänglighet i ett område med fjällkaraktär och med milsvid utsikt över reservatet. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder
Ny entré Vallbo

- Nytt dass.
- Nytt rastskydd.
- Omdragning av led västerut till vinterledsträckningen.
- Förbättrad skyltning vid Vallbo, till och från parkering upp till respektive led.

- Utöka parkeringsplatser.

Informationstavlor

- Befintlig informationstavla vid parkering i Vallbo med kontinuerligt uppdaterad information.

- Vägskyltar för att leda besökarna till avsedd parkering i Vallbo ska tas fram.

Rastplatser

- Två nya rastplatser med eldstad, Middagsvalen.

- Nytt dass, Bäverkroksleden.

Leder/rundslingor

- Middagsvalsrundan: Befintlig runda upp på Middagsvalen, och vidare ner på östra sluttningen och tillbaka till Vallbo.

- Leden mot Lunndörrsstugorna, fjälled Z 64

- Leden som går från Vålådalen via Vallbo och vidare mot Anarisstugorna, fjälled Z 63.

- Bäverkroksleden leder från Vallbo bort till Ridvadet som ligger utanför reservatet. En kort sträcka är leden förlagd inom reservatet.

- Sommarled Anarisstugan – Gröndalen Z 66 läggs ned och ersätts med sommarled Issjödalen – Staalavielie.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.

- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.

- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Område A3 Nulltjärn

Nulltjärnsområdet är ett nätverk av mindre tjärnar som uppkom vid senaste istiden. Sjöarna är ursprungligen så kallade dödisgropar. Området är mycket populärt då den centralt belägna tjärnen, vars östra strandlinje utgör reservatsgräns, består av en lång och fin sandstrand, dit många söker sig sommartid. Även under vintern får tjärnarna många besökare för skridskoåkning och fiske. Längs tjärnarna löper flera stigar varav en i dagsläget sköts om som reservatsled. Intresset att besöka naturen runt tjärnarna är stort då det är lättillgängligt och vackert.

Nulltjärnsområdet nås lätt med bil då en väg leder fram till området. Bilvägen avslutas med en stor parkering ca 100 meter från strandlinjen. Under perioder av året, särskilt sommar och

höst är närområdet vid den centrala tjärnen mycket flitigt använt som tältområde, både för enskilda, grupper och större sällskap.

Här finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftsaktiviteter och upplevelser. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 3. Organiserad verksamhet och guidade turer hänvisas i regel till dessa områden och genomförs efter dialog med förvaltare. Sannolikheten är måttlig att uppleva stillhet, avskildhet, utmaning och att klara sig själv. Det finns möjlighet till bland annat vandring, löpning, terrängcykling, skridskoåkning, fiske och turskidåkning.

Bevarandemål
Besökare ska kanaliseras bort från Kyrkstensleden och gamla Stensdalsleden. Förutsättningar ska skapas för goda naturupplevelser för besökare runt Nulltjärnarna. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål att samla besökare till kortare rundslingor med rastplatser med hög tillgänglighetsanpassning runt Nulltjärnarna för att minska vandring utanför ledsystemet. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder
Informationstavlor

- Befintlig informationstavla vid Nulltjärns parkering med uppdaterad information.
- Möjlighet att sätta upp temaskyltning på lämpliga leder.

Rastplatser
-Centrala Nulltjärn

- Befintligt vindskydd med eldstad, vedbod och tillgänglighetsanpassat dass.
- Nytt dass vid den centrala tjärnens nordligare del.
- Nytt dass vid parkeringen.

-Väster om Nulltjärn

- Rastplats (med bänkar och bord som är för tunga att flytta manuellt).

-Udde mellersta Nulltjärn

- Rastplats med eldstad (med bänkar och bord som är för tunga att flytta manuellt).

-Vid sågen utefter leden mellan Vålådalen och Nulltjärn

- Gammalt bord och bänk ersätts med nytt.

Leder och rundslingor

- En slinga runt den centralt belägna Nulltjärn anläggs med hög tillgänglighetsanpassning lämplig för vandring. Ramp anläggs där det behövs för att maximera tillgängligheten.
- Kyrkstensleden läggs ner då den nya leden runt Nulltjärn är klar.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.

- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.
- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra inom hela den högaktiva zonen:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar.
- Anläggning av nya rastplatser.

Figur 11. Skötselområde A3, en slinga runt den centralt belägna Nulltjärn anläggs med hög tillgänglighetsanpassning lämplig för vandring.

Skötselområde B – Aktiv zon

Beskrivning
Zonen domineras av den breda barrskogsklädda sänkan längs Vålån och dess biflöden.

Zonen har huvudprägel av opåverkad natur, men kan ha omfattande friluftsanordningar i form av leder, stugplatser med mera för besökare som önskar viss service och tillrättaläggande. Området har markförhållanden som tål förhållandevis stort slitage och är relativt lättillgängligt för besökare. Där finns speciella arter, geologiska bildningar och vattendrag som är unika och har stora upplevelsevärden för många människor.

Man ser ibland spår av andra. Spänger, leder, vindskydd och stugor ökar tillgängligheten i området. Leder i zonen kategoriseras utifrån ledkategori två och tre.

Vålåns avrinningsområde med källflöden präglas av rikligt med tjärnar, bäckar och åar, som rinner genom terrängen och bidrar till stora biotopvariationer. I Östra Blanktjärn bidrar källutflöden under sjöns yta till ett ovanligt klart vatten med blågrönt skimmer. I denna zon återfinns Blanktjärnsrundan, Issjödalen och Gröndalen. Det finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftsaktiviteter och upplevelser. Leder kring Blanktjärnsrundan, Issjödalen och Gröndalen kategoriseras utifrån ledkategori 3. Det planeras ingen utökning av leder och områden för skotertrafik. Huvudprägeln är opåverkad natur, men det finns stugor utöver leder och rastplatser.

I aktiv zon finns leder som beroende på säsong och områdets karaktär tillgodoser önskemålen och efterfrågan på friluftsaktiviteter och upplevelser. Stugor för övernattning finns inom en dagsetapp. Sannolikheten för besökaren att uppleva orörd natur är måttlig i området kring Blanktjärnsrundan, Issjödalen och Gröndalen till tämligen hög i resten av zonen. Organiserad verksamhet och guidade turer hänvisas i regel till dessa områden och genomförs efter samråd med förvaltare. Se vidare föreskrifterna C22 – C27.

Exempel på lämpliga aktiviteter är dags- och långtursvandring, skidåkning, naturstudier, hundspannskörning och fiske. Besökare kan förväntas uppleva flera möten med andra, även grupper av besökare, särskilt på leder och vid rastplatser.

Ingen utökning av leder och områden för skotertrafik. Vid behov kan ledsystem och naturinformation behöva utvecklas.

Bevarandemål
Anläggningar, servicebyggnader och information i dessa områden ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser och vara tillgängliga. Besökare ska tryggt, säkert och självständigt ha möjlighet att ta del av de upplevelser området erbjuder.

Det behövs en löpande värdering av ledsystemets funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen som underlag för förvaltning av ledsystemet.

Skötselåtgärder
- Vid behov utförs underhåll av friluftsanordningar.

- Uppföljning av besökarantal och besökarnas beteende genom besöksräkningar och besökarundersökningar.

Information
- Vid behov producera ny aktuell information.

- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan
- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.

- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:
- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.

- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar enligt kategori 2

- Anläggning av nya rastplatser.

- Anläggning av nytt/nya vindskydd.

Område B1 Ottfjället
Ottfjället är ett av få lättåtkomliga kalfjällsområden i Vålådalens naturreservat. En grusväg (Kläppenvägen) som Handölsdalens sameby förvaltar går från Vålådalens by till ett renslakteri strax under Kläppens topp. En statlig fjälled ansluter till Kläppenvägen och leder via toppen vidare till Ottfjällets norra ände. På Ottfjället löper också flera reservatsleder på den södra delen av fjället. Över Ottfjälet, mellan Vålådalen och Nordbotten (nordöstra reservatsgränsen) går även Fjällmaratonleden, som förvaltas av SÅF. Till följd av Ottfjällets höga tillgänglighet är området välbesökt.

Bevarande mål
Tillrättaläggning har till syfte att samla besökare till leder och att minska vandring utanför ledsystemet.

Skötselåtgärder
Rastplatser

- Befintligt rastskydd flyttas ner från Västertoppen till ledavtaget mot Östertoppen av säkerhetsskäl för att besökare ska kunna söka skydd på mer lättillgänglig plats.

- Två befintliga rastplatser längs Storbäcken.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.

- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.

- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Figur 12. Område B2, Matskålsängarna

Område B2 Blanktjärn
Blanktjärnsrundan är ett mycket välbesökt område. För att fortsätta minimera slitaget i området och sprida ut besökstrycket över en större yta planeras nya rastplatser längs leden.

I den här delen av reservatet kommer tältning vara förbjuden:

- inom områden med beträdnadsförbud,
- rastplatsen vid Blanktjärn,
- sydost om Blanktjärn.

Förbudsområden kommer markeras ut i terrängen. Beträdnadsförbud runt tjärnen utanför markerad led och utsiktsplats kommer fortsättningsvis att gälla.

Bevarandemål
I området ska det finnas god information om naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål att samla besökare till sommarleder med rastplatser med hög tillgänglighetsanpassning runt Blanktjärnarna för att minska vandring utanför ledsystemet och avspärrningar. Marken i området ska återhämta sig från slitage. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder
Informationstavlor

- Entréplats
- Information vid en entréplats till Blanktjärn.

Blanktjärn

- Befintlig rastplats och dass,
- Två nya rastplatser vid Blanktjärn med eldstäder.

- Två befintliga bord och bänk kompletteras med en eldstad längs leden norr om Blanktjärn,

- Underhåll av avspärrningsanordningar,

- Skyltning som hjälper besökarna att följa restriktionerna.

Östra sidan Vålåsen
- En ny rastplats med eldstad

Leder/rundslingor
- Blanktjärnsleden är hårt sliten och behöver renoveras och i delar dras om.

- Den sydöstligaste delen av Blanktjärnsleden stängs av för besökare under perioden 1 maj till och med 25 juni

Information
- Vid behov producera ny aktuell information,

- Informera om restriktioner i dessa delområden

Samverkan
- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.

- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Område B3 Issjödalen
Issjödalen är ett mycket populärt område. För att fortsätta minimera slitaget i området och sprida ut besökstrycket över en större yta planeras flera nya rastplatser längs leden. I området finn två tältförbudszoner. En vid Issjödalen och en vid Pyramiderna. Tältförbudszonerna märks ut i terrängen.

Bevarandemål
I området ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Anläggningar och information i reservatet ska vara i gott skick, förhöja besökarens upplevelser och bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Kanalisering och tillrättaläggning har som mål sprida besökare över en större del av området. Rastplatser med god tillgänglighet för det höga antalet besökare. Störningen på renbetet ska minskas.

Skötselåtgärder
Informationstavlor
- Entréplats Pyramiderna.

- Entréplats Issjödalen.

Rastplatser
- Grönvallen: befintlig rastplats med vindskydd, eldstad och dass.

- Issjödalen: befintligt dass.

- Issjön: nytt dass samt nya, enkla rastplatser med eldstad.

Leder/rundslingor:

- Sommarleden genom ”De sju källornas dal” längst söderut i Issjödalen eroderar starkt av vatten från kallkällor i slänten ovanför leden. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att leden inte eroderar sönder.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.
- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.
- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.
- Uppmärkning och röjning av nya och befintliga stigar.
- Anläggning av nya rastplatser.

Figur 13. Skötselområde C, en av de två befintliga rastplatserna längs Storbäcken.

Skötselområde C – Lågaktiv zon

Beskrivning
Härjångsdalen, Lunndörrspasset, Stensdalen är exempel på denna typ av områden. Exempel på friluftsaktiviteter som förekommer är längre vandringar, löpning, viltskådning och fiske på mer än två dagsetapper. Området har låg grad av tillrättaläggning. Det krävs erfarenhet av de

besökare som rör sig i området då det exempelvis förekommer vad längs med lederna. Leder kategoriseras utifrån ledkategori 2. Under perioden 20 april till 30 juni rekommenderas besökare att inte röra utanför leder i dessa områden för att minimera risk för störning på känsliga arter, fågelhäckningar och betande djur/ renar. Under perioden 1 april – 1 oktober krävs särskild hänsyn. Organiserad verksamhet genomförs efter samråd med förvaltare.

Bevarandemål
Zonerna ska ha ett lågt besökstryck med hänsyn till bevarandet av dess natur- och friluftslivsvärden. Det behövs en löpande värdering av ledsystemets funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen som underlag för förvaltning av ledsystemet. Information om leder kan behöva kommuniceras som lämpliga eller olämpliga att användas under vissa tider.

Skötselåtgärder
Leder

- Uppmärkning och röjning av omdragna eller befintliga leder enligt ledkategori 2.
- Vid behov utförs underhåll av friluftsanordningar till exempel broar och rastskydd kopplade till fjälleder.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.
- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.
- Dialog med sökanden inför större arrangemang.

Dessutom ska följande ej prioriterade åtgärder vara möjliga att utföra:

- Specifika informationsskyltar vid särskilda besöksmål och fornlämningar.

Figur 14. Skötselområde D, rastskydd Ständja på fjälleden mellan Stensdalen och Gåsen.

Skötselområde D – Orörd zon

Beskrivning
Dessa delar av området utgör ostörda tillhåll för skyddsvärda, betande arter och biotoper. (Motsvarande A och B områden i tidigare beslut från 1988.) Bunnerfjällen, Härjångsfjällen, Anarisfjällen, Rekdalen och Mårtensflätet är exempel på denna typ av områden.

För att undvika störning under den period som djuren föder sina ungar och fåglarna häckar rekommenderar länsstyrelsen att besökare inte rör sig i orörd zon från och med den 20 april till och med den 30 juni. I zonen finns inga markerade leder. Det finns vildmarkskärnor där påverkan av människor är minimal. Friluftsaktiviteter som kan vara aktuella är sådana som utövas av erfarna friluftsutövare som söker känsla av vildmark, har höga förväntningar på avskildhet, stillhet, tysthet och låg mänsklig påverkan med önskan att klara sig själv. Arrangörer av organiserad verksamhet kontaktar Länsstyrelsen för samråd.

Ekosystem och naturliga processer ska utvecklas fritt. Prioritera upplevelser av orörd natur, avskildhet och stillhet. Inga nya anordningar för friluftsliv. Begränsa organiserat nyttjande av större grupper.

Bevarandemål
Denna del av området erbjuder vildmarkskaraktär, med stora vidsträckta ytor, stillhet, enskildhet och utan tillrättaläggning. Dessa zoner ska ha ett lämpligt antal besökare med hänsyn till områdets syfte och bevarandet av dess natur- och friluftslivsvärden. I anslutning till reservatet ska det finnas god information om dess naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för reservatet. Information ska även finnas tillgängligt på Länsstyrelsens webb.

Det behövs en löpande värdering av ledsystemets funktion för upplevelser, säkerhet och hänsyn till andra intressen som underlag för förvaltning av ledsystemet.

Skötselåtgärder
Leder

- Borttagning av Kyrkstensleden då rundslingan kring Nulltjärn är på plats.
- Borttagning av sommarled Anarisstugan-Gröndalsleden då led mellan Anarisstugan-Lunndörrsstugan är på plats.
- Ta bort rösningar av stigar.

Information

- Vid behov producera ny aktuell information.
- Informera om restriktioner i dessa delområden.

Samverkan

- Initiera ett samverkansråd eller liknande forum.
- Dialog med sökanden inför arrangemang.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder friluftsliv

En översikt av skötselåtgärder för friluftsliv som ska genomföras i naturreservatet Vålådalen finns i tabell 5.

Tabell 5. De skötselåtgärder som får genomföras inom skötselområde A – D.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
A, B, C, D	Vid behov producera ny aktuell information,	1	1 år	Återkommande
A, B, C, D	Digital karta med GPS-funktion /app	1	1 år	Vid behov
, A, B, C, D	Samverkansråd med berörda aktörer	1	1 år	Återkommande
A, B, C, D	Samverkan/dialog angående arrangemang,	1	1 år	Återkommande
A, B, C, D	Uppföljning av besökarantal genom besöksräkning	2	2 – 5 år	Återkommande
A, B, C, D	Genomförande och uppföljning av besökarundersökningar	2	1 år	Återkommande
A, B, C, D	Utvärdering av om ytterligare dass behövs och uppförande av dessa	1	1 år	Återkommande
A, B, C	Löpande underhåll anläggningar och leder	1	Inom 1 år	Återkommande
A, B	Nya informationsskyltar	1	Inom 1 år	Återkommande
A, B	Markförstärkning av cirka 5 mil leder för att möjliggöra cykling	2	10 år	En gång
A	Markering av leder där det är tillåtet att rida och cykla	1	1 – 3 år	En gång
A	Anläggning av parkeringsplats i Vallbo och förbättra parkeringsplats Vålådalen	1	2 – 5 år	En gång
A	Kanalisera cyklister till leden mellan Vålådalen och Vallbo	3	10 år	En gång
A	Anlägga sommarled och rastplats till Hästskotjärn	3	5 – 10 år	En gång

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
A	Anlägga sommarled och rastplats till Nipan	2	2 – 5 år	En gång
A	Omdragning ledstart i Vallbo från ny parkering till led mot Anarisstugan	2	2 – 5 år	En gång
A	Anlägga sommarled och rastplatser runt Nulltjärn	2	1 – 3 år	En gång
B	Flytta raststuga på Ottfjället	2	3 – 5 år	En gång
B	Komplettera rastplats vid Blanktjärn	1	1 år	En gång
B	Vindskydd vid Issjödalen	2	3 – 5 år	En gång
B	Renovera led Sju källornas dal	2	1 – 3 år	En gång
B	Komplettera rastplats vid Blanktjärn	1	1 år	En gång
B	Ny sommarled mellan Anarisstugan och Lunndörrsstugan	1	1 – 3 år	En gång
D	Nedläggning Kyrkstensleden då rundslinga vid Nulltjärn är på plats	3	5 – 10 år r	En gång
D	Nedläggning av Anarisstugan-Gröndalenleden då led mellan Anarisstugan - Lunndörrstugan är på plats	2	2 – 5 år	En gång
D	Samråd angående arrangemang, samverkansråd eller motsvarande	1	Inom 1 år	Återkommande
D	Ta bort rösningar av stigar (nedlagda)	2	1 – 3 år	Återkommande

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

Inför planering av större eller mer långtgående skötselåtgärder samt nya anläggningar som kan påverka renskötseln i området, ska förvaltningen kalla till samråd med samebyarna och/eller andra berörda aktörer.

Rennäringens rättigheter inskränks inte i reservatsföreskrifterna. ”Rennäringen skall bedrivas med bevarande av naturbetesmarkernas långsiktiga produktionsförmåga så att dessa ger en uthålligt god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls” i enlighet med 65a § i rennäringslagen. Av samma lag framgår att får det ”Vid brukande av mark inom året-runt-markerna där renskötsel bedrivs får det inte vidtas åtgärder som medför avsevärd olägenhet för renskötseln…” (Rennäringslagen 30 §)

Naturvårdsbränning

Syftet med en bränningsplan är bland annat att tydligt redovisa bränningsområdenas avgränsning, beskriva kvalitativa mål med bränningen ur naturvärdessynpunkt samt att tydliggöra bränningens planering ur säkerhetssynpunkt.

Uppföljning

Uppföljningar av beskrivna bevarandemål ska ske i skötselområdena för bedömning av måluppfyllelse. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljningar av bevarandestatusen kan eventuellt förändra skötselåtgärder i skötselplan.

Adaptiv förvaltningsmodell är en struktur som på ett systematiskt sätt gör det möjligt att erhålla ny kunskap genom sitt arbete och kunna anpassa och förändra åtgärder och mål utifrån de resultat som erhålls i en kontinuerligt lärande process. Denna skötselplan anger mål för naturtyper, arter, friluftsliv och även i viss mån för de inom naturreservatet förekommande kulturmiljöerna. Det är dessa som ska uppnås genom de åtgärder som genomförs.

Förvaltningen ska löpande utvärdera om dessa ger avsedd effekt och vid behov justera genomförandet av förvaltningen för att stärka måluppfyllelsen. Tillståndet för naturtyper och för friluftslivet behöver bedömas regelbundet för att klargöra om målen nås. Uppföljningen av bevarandemålen och uppföljning antalet besökare och besökarnas beteenden är basen för detta och ska genomföras återkommande för att möjliggöra en skötsel som fortsatt bidrar till att upprätthålla syftet för Vålådalens naturreservat.

Påverkan från hotfaktorer, till exempel störning och slitage från besökare, ska prioriteras vid uppföljningen. Uppföljning ska också genomföras för att säkerställa att vidtagna åtgärder ger avsedd effekt och att erfarenheter kan dras för att utveckla kvaliteteten i skötselarbetet.

Alla framtida förändringar går inte att förutse, vi vet inte vilka effekter klimatförändringar, sjukdomar hos djur och växter, förändrat besökstryck med mera kan få på reservatet. Långsamma förändringar likväl som plötsliga händelser kan därför kräva andra åtgärder än de som är angivna i planen. Anpassning av skötselåtgärder för att bevara syftet med reservatet är därför en viktig del i förvaltningen.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Jakt och fiske

På grund av beträdnadsförbudet görs inskränkningar av fisket vid Östra Blanktjärnarna. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten utövas regleras.

Skötsel av leder

Skötsel av leder sker som huvudregel av förvaltaren av reservatet. I vissa fall, till exempel Natur- och kulturstigen som utgår från Vallbo, så har leden och skyltning skötts av lokala intresseorganisationer. Det ska även i framtiden vara möjligt för intresseorganisationer att

bidra till skötsel av ledsystemen efter överenskommelse med förvaltaren så länge det inte motverkar reservatets syfte.

Löpande underhåll

Underhåll och tömning av dass sker löpande vid behov. Reparationer av anläggningar kan utföras om och när behovet uppstår.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av naturreservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

Art- och habitatskyddsdirektivet 1992. Rådets (EU) direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Blomdin, R m.fl. 2021. Beskrivning av geomorfologiska kartan Jämtlands län. Sveriges geologiska undersökning, K705.

Emmelin, L, Fredman P, Lisberg Jensen E, Sandell K, 2010. Planera för friluftsliv. Carlssons bokförlag.

Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar; Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C,
2020. Slitasje og egnethet for stier brukt til sykling. En feltstudie og en GIS-modell. NINA-Rapport.

Fågeldirektivet 2009. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

Gunnarsson Felix, 2022. The ecological niche of the Black vanilla orchid (Gymnadenia Nigra) in Vålådalen, Umeå Universitet.

Helle T, Hallikainen V, Sarkela M, Haapalehto M, Niva A, Puoskari J, 2012. Effects of a holiday resort on the distribution of semidomesticated reindeer. Ann Zool Fenn 49:23-35.

Isaksson, L. 1982. Urskogar och urskogsartade skogar i Jämtlands län. Länsstyrelsen i Jämtlands län (1983:13).

Karis, L. & Strömberg, A., 1998: Beskrivning till berggrundskartan över Jämtlands Län. Del 2: Fjälldelen. Sveriges geologiska undersökning Ca 53:2. 363 s.

Kløcker Larsen, R., Raitio, K., Sandström, P., Skarin, A., Stinnerbom, M., Wiik-Karlsson, J., Sandström, S., Österlin, C., & Buhot, Y, 2016. Kumulativa effekter av exploateringar på renskötseln. Vad behöver göras inom tillståndsprocesser? Rapport 6722. Stockholm: Naturvårdsverket.

Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45

Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2012. Strategi för naturvårdsbränning och spontana bränder i skyddade områden i Jämtlands län 2012-2021. Diarienr. 511-3838-2012.

Länsstyrelsen i Jämtlands län 2019. Bevarandevärden i det föreslagna nationalparksområdet Vålådalen-Sylarna-Helags. Diarienr. 511-5467-2019.

Naturvårdsverket 2005. Naturvårdsbränning. Vägledning för brand och bränning i skyddad skog. Naturvårdsverkets Rapport 5438.

Naturvårdsverket 2005. Naturskyddsåtgärder i skogmyrmosaiker. Vägledning. Naturvårdsverkets Rapport 5516.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Naturvårdsverket Rapport 5609.

Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av brandinsekter i boreal skog. Naturvårdsverket rapport 5610.

Naturvårdsverket 2009. Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar. Nationell slutrapport för våtmarksinventeringen (VMI) i Sverige. Naturvårdsverket rapport 5925.
Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturområden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
Naturvårdsverket 2015. Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddade områden. Naturvårdsverket 6686.
Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.
Naturvårdsverket, 2019. Vägledning om förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen.
Naturvårdsverket, 2019. Naturvårdsverkets vägledning för att bilda naturreservat inom renskötselområdet. NV-07867-16.
Naturvårdsverket 2022. Arrangemang i naturen. NFO-serien 8894.
NINA Rapport, 2020.
Roturier, S, m.fl. 2017. Restaurering av renlavsbete efter skogsbrand. Fakta Skog, Sveriges Lantbruksuniversitet, nr 15.
Skarin, A., Åhman, B., 2014. Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. Polar Biol.
Skogsstyrelsen 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.
Skogsstyrelsen 2020. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
Skogsstyrelsen 2023. Komplett förteckning över Skogsstyrelsens signalarter, version 2023-1. Skogsstyrelsen, Jönköping
Sveriges Geologiska Undersökning 1984. Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n.
Tunón Håkan, Sjaggo Brita Stina (red), 2012. Ájddo - reflektioner kring biologisk mångfald i renarnas spår. CBM:s skriftserie nr 68. Sametinget, Kiruna & Centrum för biologisk mångfald, Uppsala.
Åre kommun 2017. Kommuntäckande översiktsplan, Åre kommun, Jämtlands län.

Källor på internet
Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
Lantmäteriet. Historiska kartor. http://historiskakartor.lantmateriet.se.
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Vålådalen. https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/
Naturvårdverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljooarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/.
Naturvårdverket. Natura 2000 i Sverige. https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/
Naturvårdverket. Biologisk mångfald. https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/
Naturvårdverket. Process att bilda naturreservat. https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/.

Naturvårdsverket. Vägledningar för arbetet med att bilda naturreservat. http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera
Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Fornsök: https://app.raa.se/open/fornsok/
Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden.
Skogsdataportalen http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/
Slitasje og egnethet for stier brukt til sykling. En feltstudie og en GIS-modell Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar; Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C, NINA Rapport, 2020
Statens jordbruksverk. Ängs- och betesmarksinventeringen.
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.
Sveriges geologiska undersökningar (SGU). Kvartärgeologiska kartan. https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-geomorfologi.html

Övriga källor
Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatabas 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddatabas 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.
Samiska rättigheter i naturreservatet Vålådalens i Åre kommun, 2019. Expertutlåtande Marie B. Hagsgård.
Slitage og egnethet for stier brukt till sykling. En feltstudie og en GIS-modell. NINA Rapport 2020. Evju, Marianne; Hedger, Richard; Nowell, Megan; Vistad, Odd Inge; Hagen, Dagmar; Jokerud, Mari; Olsen, Siri Lie; Selvaag, Sofie K; Wold, Line C.

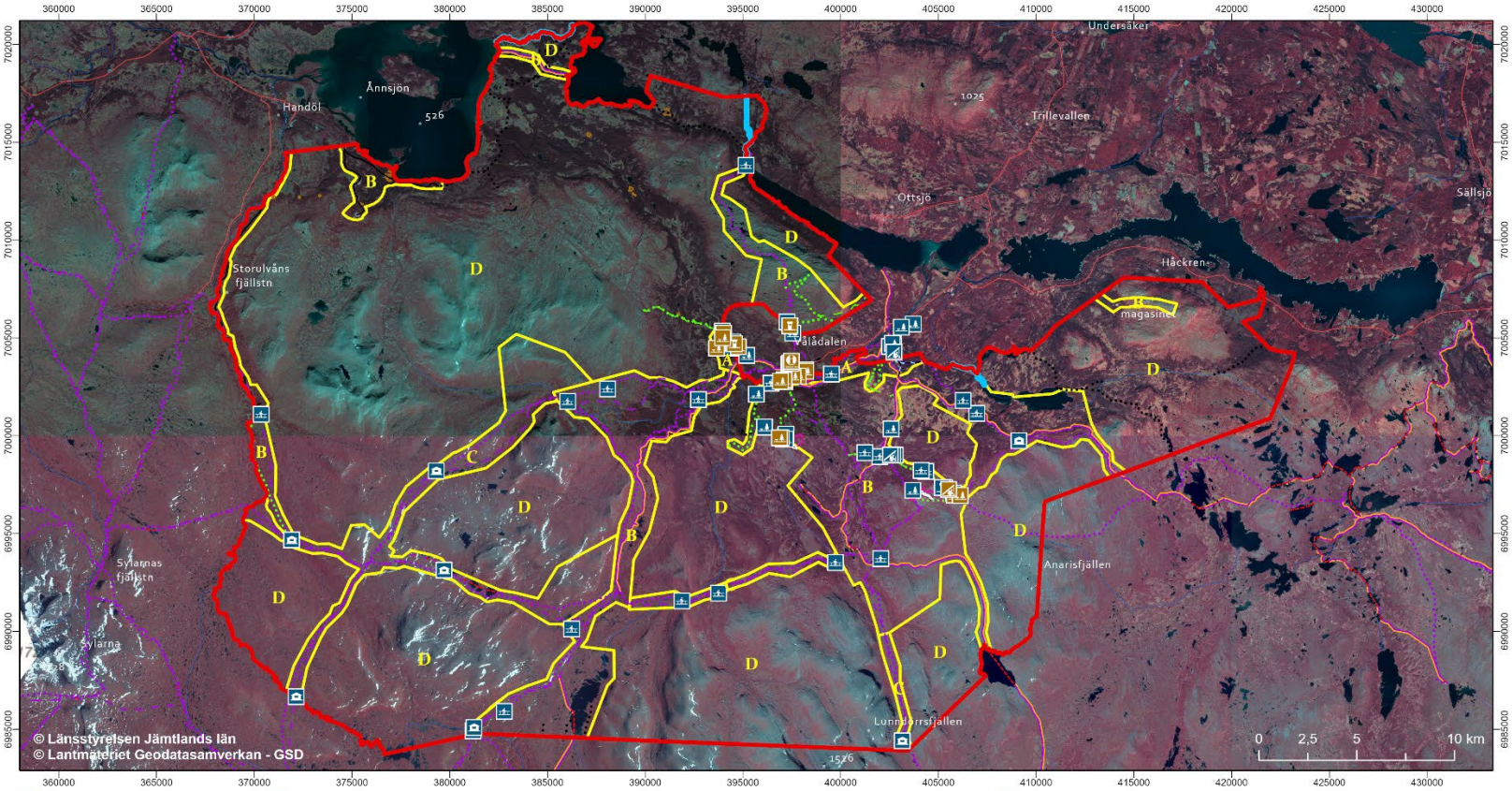
Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 **Bilaga 3**

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Skötselplankarta

Bro	Vindskydd	Vinterled	Elledning	Skötsel av hävdad mark
Utedass	Planerat dass	Sommarled	Stig	Tältning förbjuden
Informationsskylt	Planerad rastplats	Ruskmarkering	Väg	A - Högaktiv zon
P-plats	Planerat vindskydd	Reservatsled - Vinterled	Väg	B - Aktiv zon
Rastplats	Planerad informationsskylt	Reservatsled - Sommarled	Vattendrag	C - Lågaktiv zon
Raststuga	Vinterled upplåten för skotertrafik	Ridväg	Vattendrag där restaurering kan genomföras	D - Orörd zon
		Planerad reservatsled	Restaurering av markvegetation	Gräns för Vålådalens naturreservat

N

Skala: 1:200 000

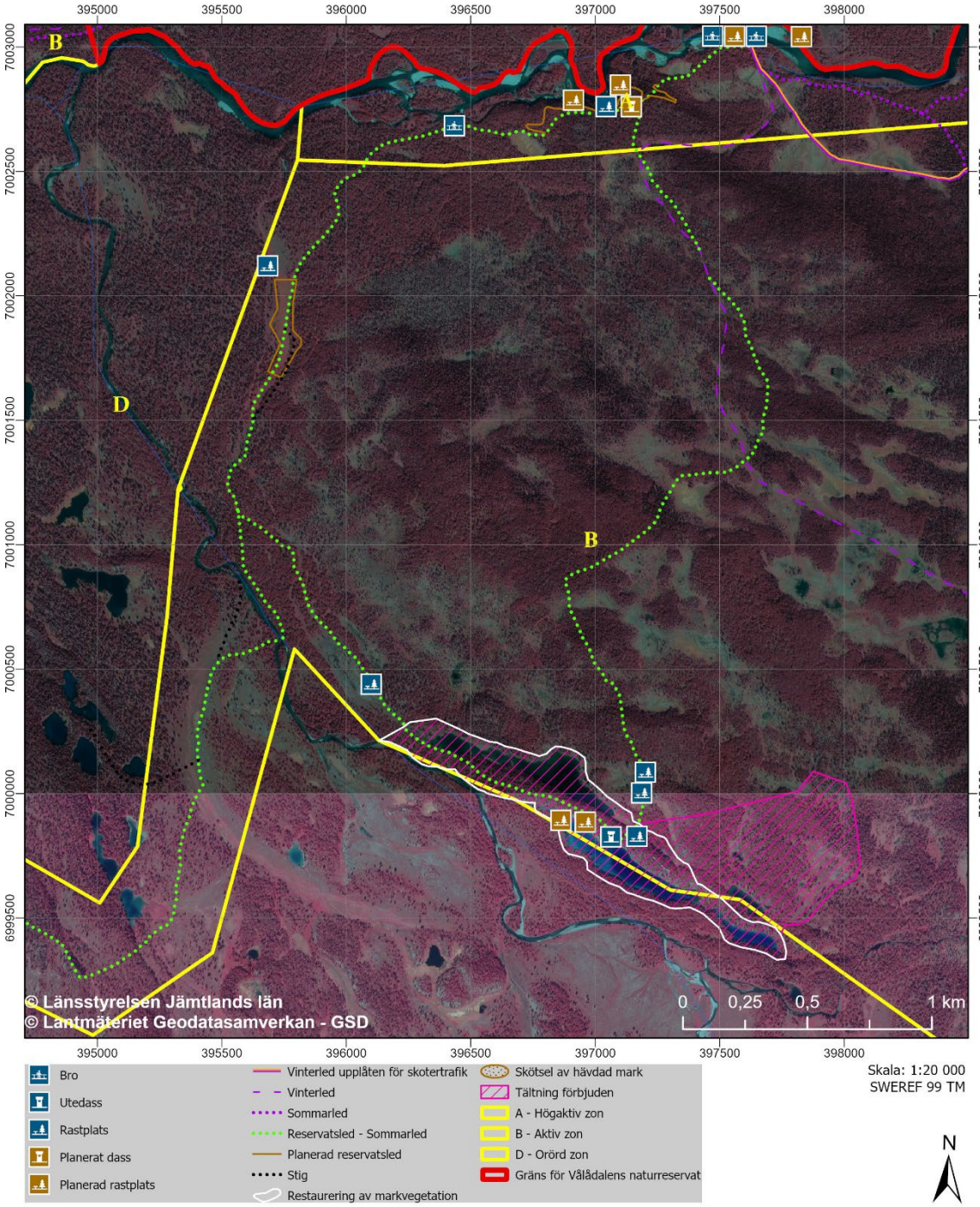
SWEREF 99 TM

För mer detaljerad information, se detaljkartor.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3a
2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Blanktjärn

Skala: 1:20 000
SWEREF 99 TM

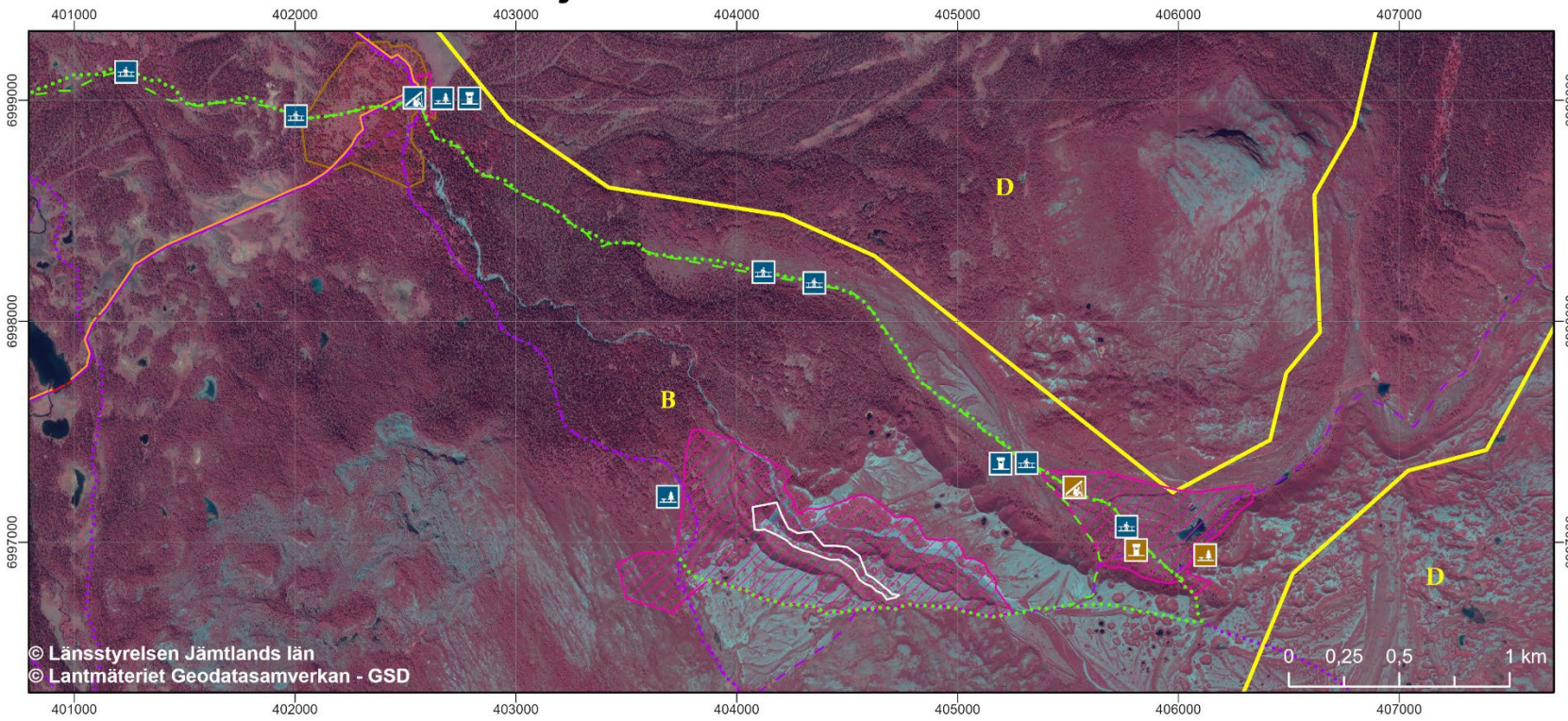
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3b

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Gröndalen

- Bro
- Utedass
- Rastplats
- Vindskydd
- Planerat dass
- Planerad rastplats
- Planerat vindskydd
- Vinterled upplåten för skotertrafik
- Vinterled
- Sommarled
- Ruskmarkering
- Reservatsled - Vinterled
- Reservatsled - Sommarled
- Restaurering av markvegetation
- Skötsel av hävdad mark
- Tältning förbjuden
- B - Aktiv zon
- D - Orörd zon
- Gräns för Vålådalens naturreservat

SWEREF 99 TM

Skala: 1:25 000

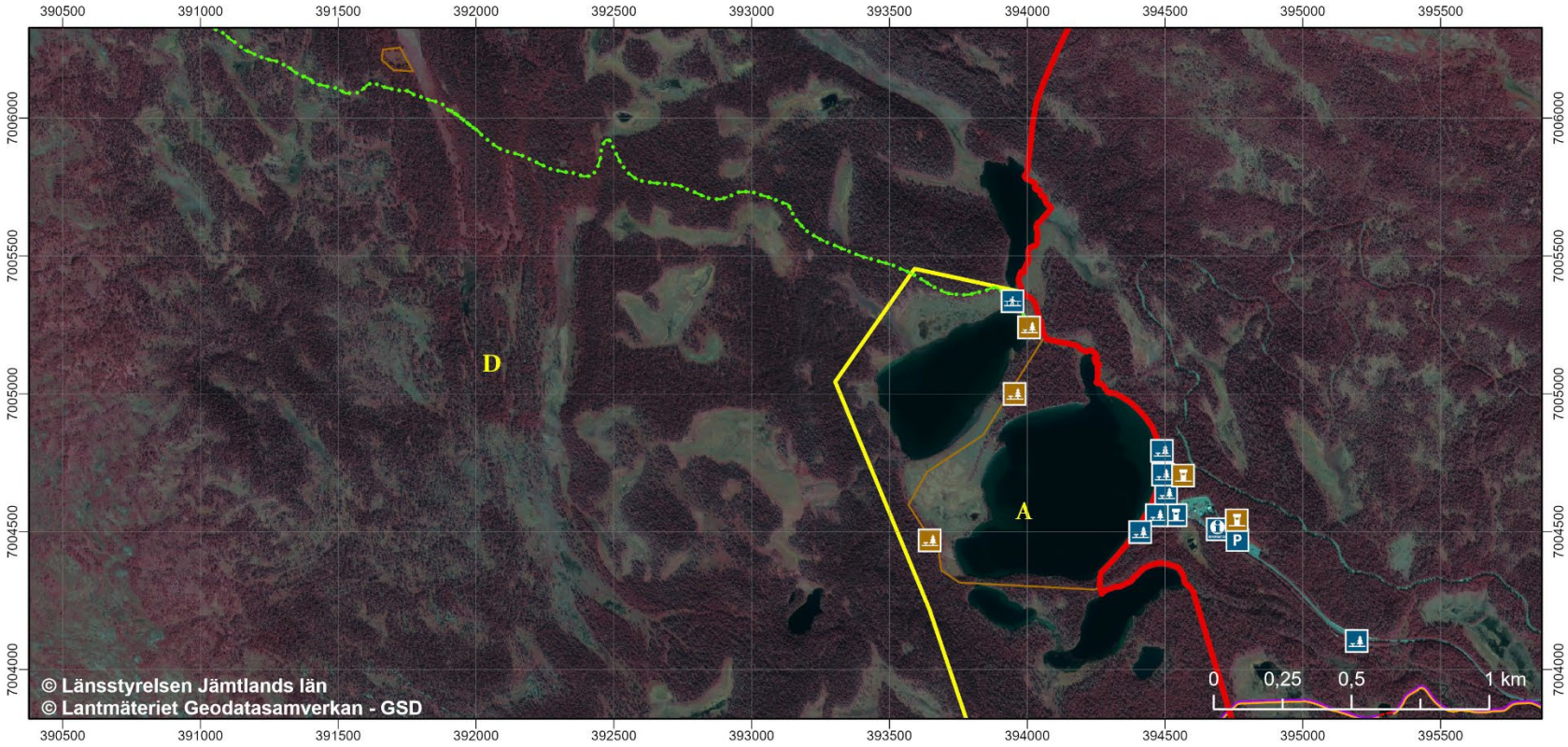
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3c

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Nulltjärnarna

Bro
Utedass
Informationsskylt
P-plats
Rastplats
Planerat dass
Planerad rastplats
Vinterled upplåten för skotertrafik
Ruskmarkering
Reservatsled - Vinterled
Reservatsled - Sommarled
Planerad reservatsled
Skötsel av hävdad mark
A - Högaktiv zon
D - Orörd zon
Gräns för Vålådalens naturreservat

Skala: 1:20 000
SWEREF 99 TM

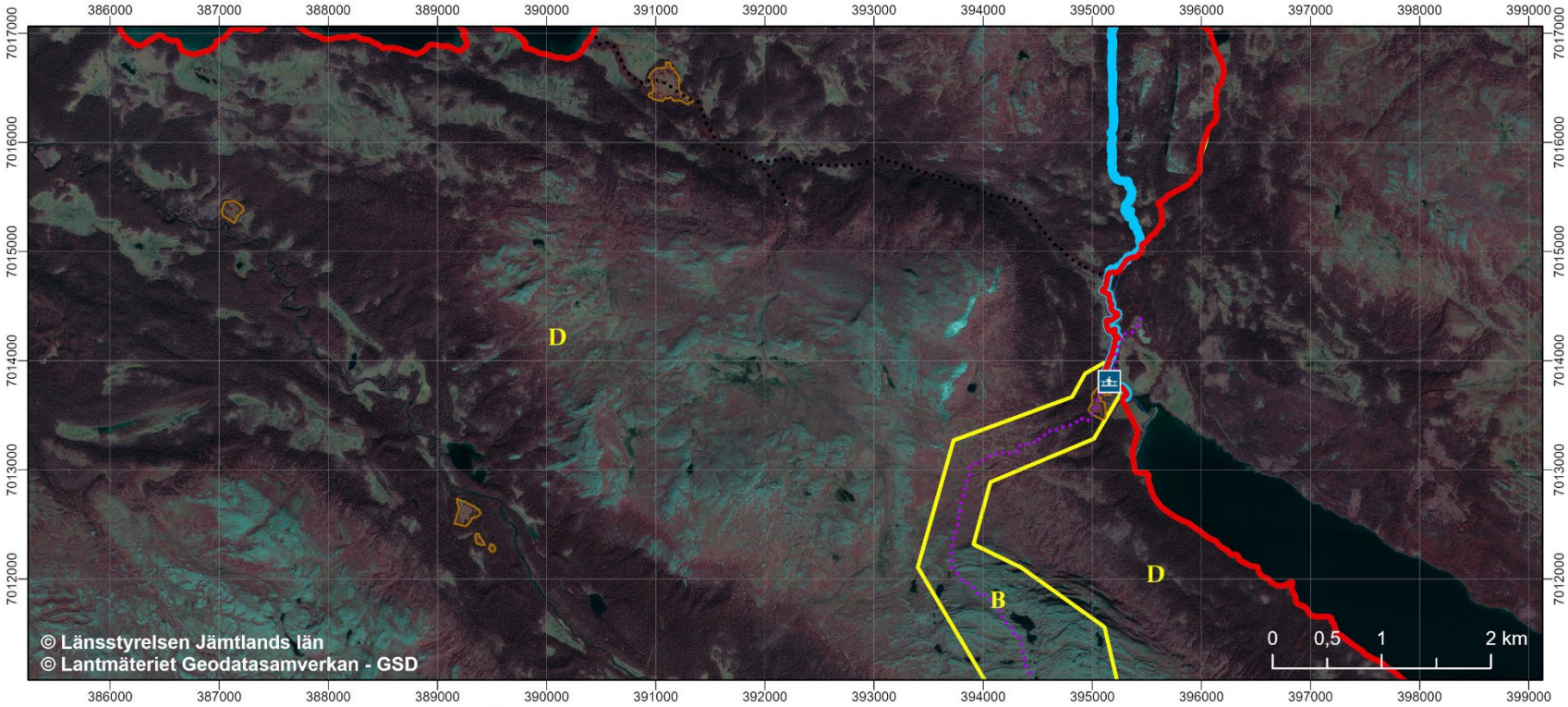
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3d

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Rekån samt Skårrån

- Bro
- Sommarled
- Stig
- Vattendrag där restaurering kan genomföras
- Skötsel av hävdad mark
- B - Aktiv zon
- D - Orörd zon
- Gräns för Vålådalens naturreservat

SWEREF 99 TM

Skala: 1:50 000

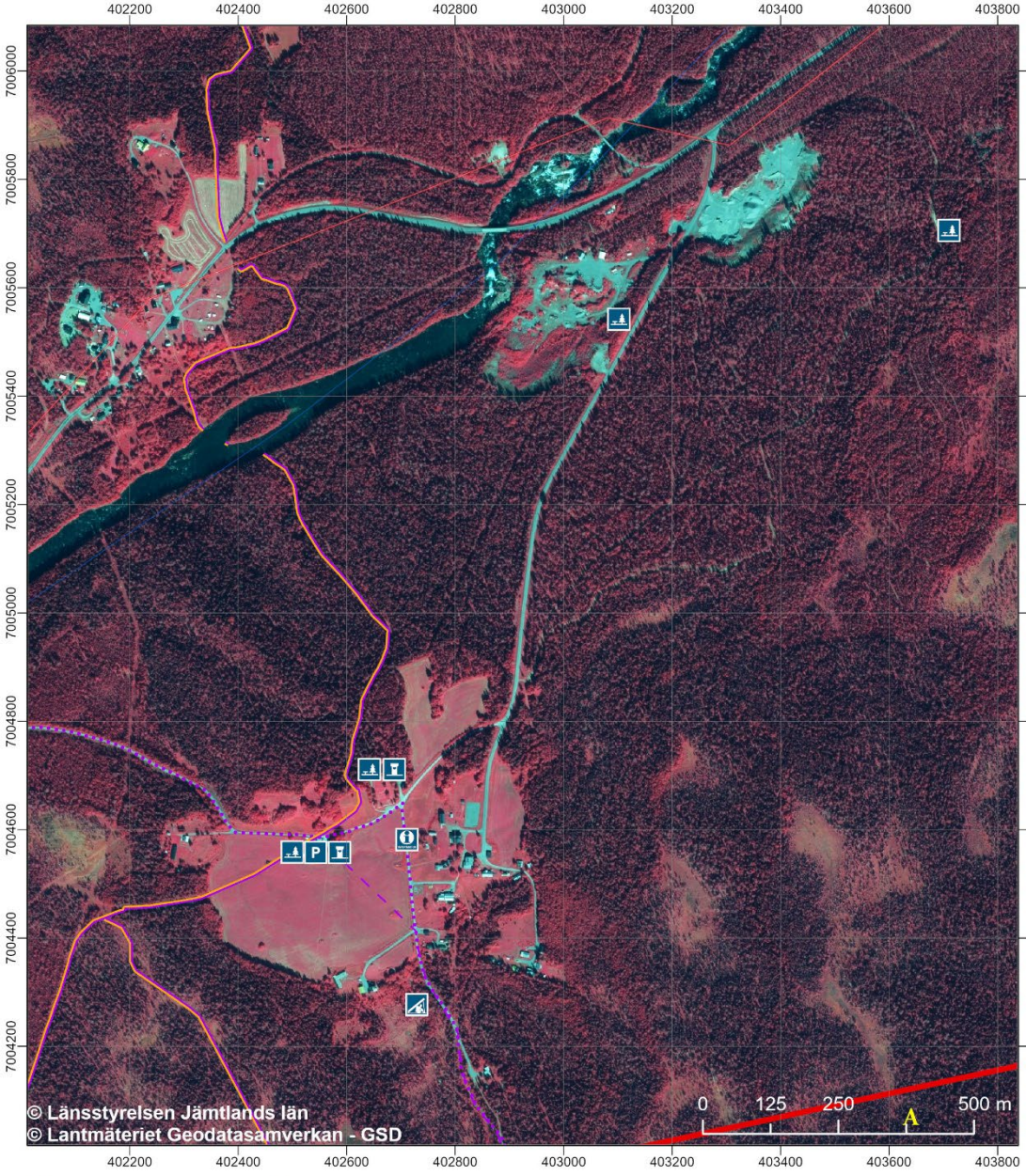
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 **Bilaga 3e**

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Vallbo

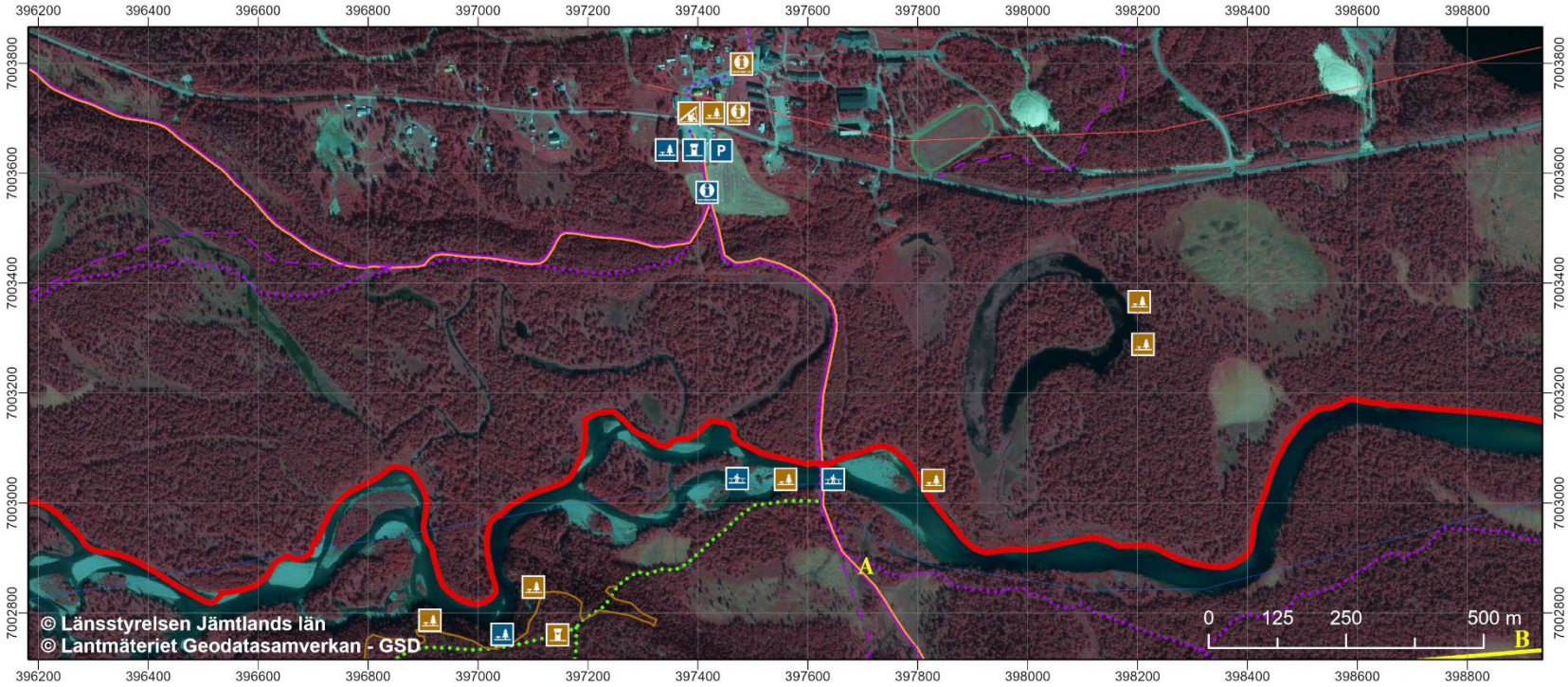
Skala: 1:10 000
SWEREF 99 TM

N

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3f
2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Vålådalen

- Bro
- Utedass
- Informationsskylt
- P-plats
- Rastplats
- Raststuga
- Vindskydd
- Planerat dass
- Planerad rastplats
- Planerat vindskydd
- Planerad informationsskylt
- Vinterled upplåten för skotertrafik
- Vinterled
- Sommarled
- Reservatsled - Sommarled
- Planerad reservatsled
- A - Högaktiv zon
- B - Aktiv zon
- Gräns för Vålådalens naturreservat

Skala: 1:10 000
SWEREF 99 TM

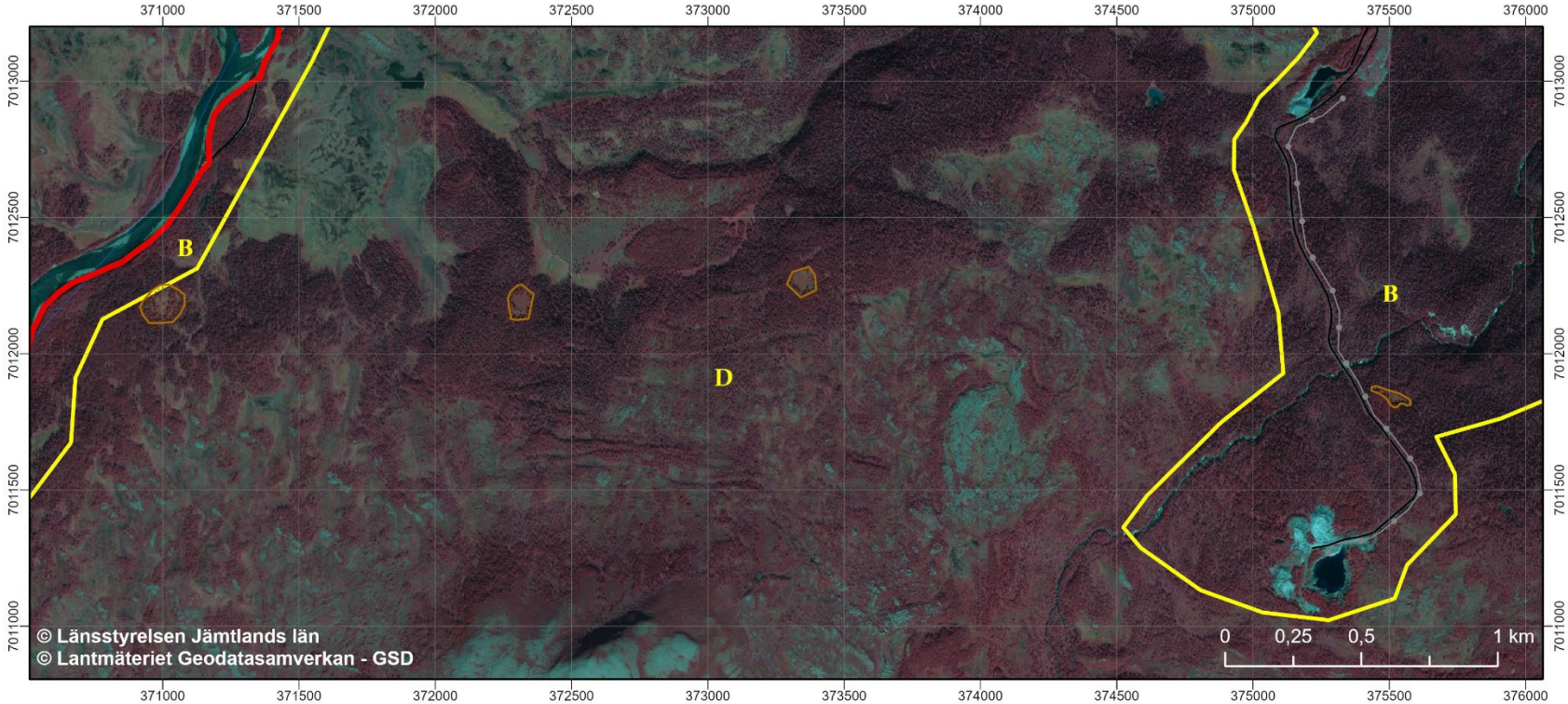
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3g

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Detaljkarta - Öster-Dalsvallen m.fl öster om Handölan

- Elledning
- Väg
- Skötsel av hävdad mark
- B - Aktiv zon
- D - Orörd zon
- Gräns för Vålådalens naturreservat

SWEREF 99 TM

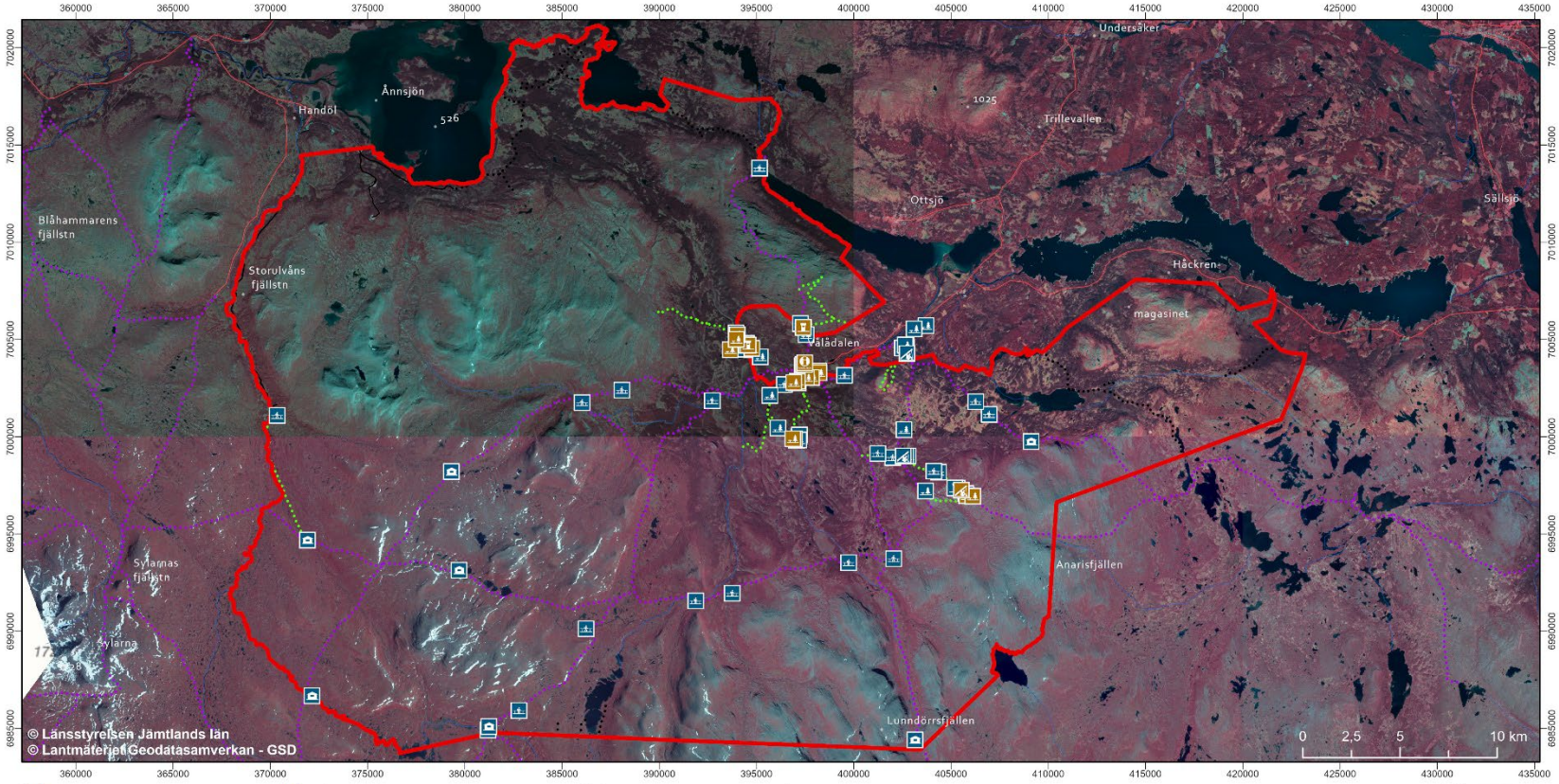
Skala: 1:20 000

N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3h
2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Skötselplankarta - Sommarleder och anläggningar

Bro	Planerat dass	Elledning
Utedass	Planerad rastplats	Stig
Informationsskylt	Planerat vindskydd	Väg
P-plats	Planerad informationsskylt	Väg
Rastplats	Sommarled	Vattendrag
Raststuga	Reservatsled - Sommarled	Gräns för Vålådalens naturreservat
Vindskydd	Planerad reservatsled	

Skala: 1:200 000
SWEREF 99 TM

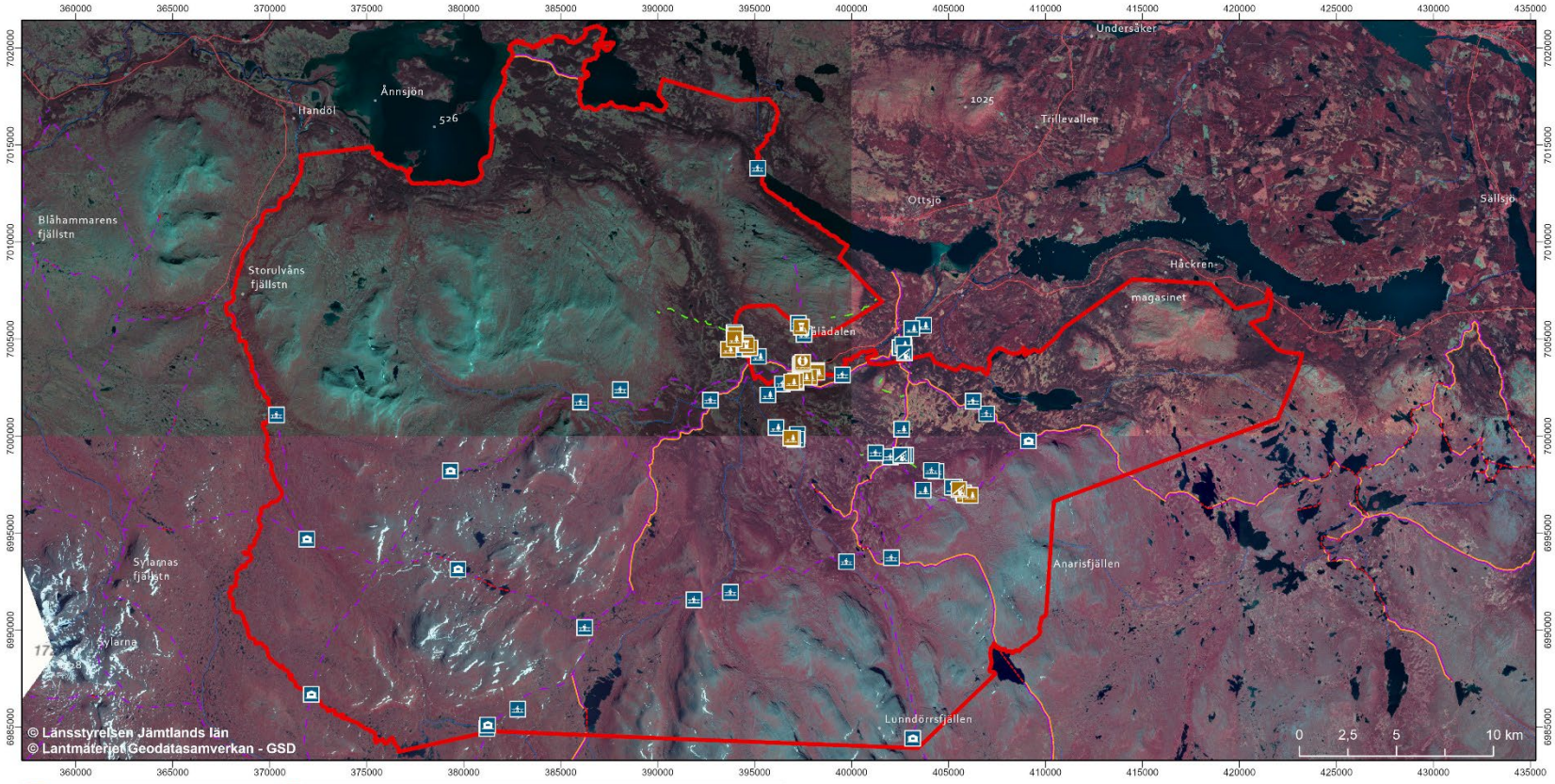
N

Länsstyrelsen Jämtlands län

Dnr: 511-9539-2023 Bilaga 3i

2023-12-20

Naturreservatet Vålådalen
Skötselplankarta vinterleder och anläggningar

Bro	Vindskydd	Vinterled
Utedass	Planerat dass	Ruskmarkering
Informationsskylt	Planerad rastplats	Reservatsled - Vinterled
P-plats	Planerat vindskydd	Väg
Rastplats	Planerad informationsskylt	Vattendrag
Raststuga	Vinterled upplåten för skotertrafik	Gräns för Vålådalens naturreservat

Skala: 1:200 000

SWEREF 99 TM

N